

**UNIVERZITA KARLOVA**  
**Právnická fakulta**

Adéla Marešová

**Sledování osob a věcí**  
**Užití institutu v praxi a jeho ústavní limity**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. června 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 245 728 znaků včetně mezer.

Adéla Marešová  
diplomantka

V Praze dne 29. června 2020

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce doc. JUDr. Bc. Tomáši Gřivnovi, Ph.D. za pomoc s výběrem a vymezením tématu, jakož i se strukturou práce a za jeho cenné rady.

Velké díky dále patří JUDr. Martině Adámkové, Mgr. Dominiku Andreskovi, Mgr. Haně Draslarové, Mgr. Karolíně Röslerové a Matěji Slavíkovi za podnětné připomínky k mé práci i za setrvalou podporu při jejím psaní.

# Obsah

1	Úvod.....	6
2	Operativně pátrací prostředky.....	9
2.1	Pojem operativně pátrací činnost a operativně pátrací prostředky.....	9
2.2	Operativně pátrací prostředky jako důkazní prostředky?.....	10
2.3	Podmínky použití operativně pátracích prostředků.....	11
2.3.1	Základní podmínky nasazení operativně pátracích prostředků.....	11
2.3.2	Subsidiarita a přiměřenost.....	12
2.3.3	Použitelnost získaných poznatků jako důkazu v trestním řízení.....	13
3	Pozitivní právní úprava sledování osob a věcí.....	14
3.1	Obecné podmínky a podstata sledování.....	14
3.1.1	Exkurz do sledování komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem.....	15
3.2	Sledování osob a věcí za současného pořizování záznamů.....	21
3.3	Sledování osob a věcí, při kterém je zasahováno do některých základních práv a svobod.....	23
3.3.1	Problematika tzv. prostorových odposlechů.....	24
3.3.2	Hraniční případy na pomezí 158d odst. 2 a 3 trestního řádu.....	29
3.4	Sledování osob a věcí se souhlasem osoby, do jejíž práv je zasahováno.....	34
3.5	K možnosti použití záznamů ze sledování v jiné trestní věci.....	35
3.5.1	Současné argumentační proudy trestněprávní teorie i praxe.....	35
3.5.2	Argumentace rozporující současný výklad.....	40
3.6	Podzákonná úprava institutu sledování osob a věcí a jeho užití v praxi.....	44
3.6.1	Statistická data.....	45
4	Užití institutu sledování osob a věcí při dokazování elektronickými důkazními prostředky.....	48
4.1	Elektronické důkazní prostředky.....	48
4.2	Zjišťování obsahu e-mailové komunikace.....	49
4.2.1	Postup při zajišťování e-mailové komunikace.....	50
4.2.2	Výkladové stanovisko NSZ č. 1/2015.....	54
4.3	Dílčí užití institutu sledování osob a věcí při získávání dalších elektronických důkazních prostředků.....	55
4.4	Shrnutí.....	56
5	Ústavní rozměr a limity sledování osob a věcí.....	58
5.1	Vymezení ústavního rozměru sledování osob a věcí.....	58
5.1.1	Právo na soukromí v Listině.....	59
5.1.2	Právo na soukromí v Úmluvě.....	62
5.2	Záruky ochrany podle § 158d tr. řádu.....	64

5.3 Deficity právní úpravy sledování osob a věcí.....	66
5.4 Sledování v judikatuře Ústavního soudu .....	68
5.5 Sledování v judikatuře ESLP .....	74
5.4.1 Základní východiska při posuzování zásahu do práv podle čl. 8 Úmluvy .....	75
5.4.2 Vybraná rozhodnutí ESLP vztahující se k tajnému sledování .....	77
5.4.3 Shrnutí.....	83
6 Návrhy <i>de lege ferenda</i> .....	85
6.1 Úprava současného znění § 158d tr. řádu .....	85
6.2 Speciální úprava tzv. prostorového odposlechu.....	87
6.3 Speciální úprava tzv. elektronických důkazních prostředků.....	89
7 Závěr .....	91
Zkratky.....	94
Seznam použitých zdrojů.....	95
Příloha č. 1 .....	103
Abstrakt.....	106
Abstract.....	107

# 1 Úvod

V trestním řízení probíhajícím v demokratickém právním státě stojí proti sobě vždy dva důležité zájmy. Na jedné straně je to veřejný zájem společnosti jako celku na odhalování trestné činnosti a náležitém a spravedlivém potrestání jejich pachatelů. Na straně druhé je to pak ústavně daný požadavek na dodržování a ochranu základních práv a svobod osoby, proti které se řízení vede. První z těchto zájmů je v daném řízení reprezentován zejména státním zástupcem jakožto orgánem veřejné žaloby, druhý obhajobou.<sup>1</sup> Oba dva zájmy (či hodnoty) je třeba chránit po celé trestní řízení a v žádné fázi nelze ani na jeden z nich zcela rezignovat. Jedním z okamžiků, kdy jsou tyto zájmy ve zjevném střetu a je třeba je opatrně vyvažovat, je použití nástrojů orgánů činných v trestním řízení, kterými je, s cílem naplnit účel trestního řízení, zasahováno do základních práv a svobod osob. Takovým nástrojem, který je současně ústředním tématem této práce, je i jeden z operativně pátracích prostředků – sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu.

Debata o právní úpravě sledování osob a věcí, o činnostech, na které lze tento institut použít, jakož i o potřebě novelizace právní úpravy tohoto institutu je dle mého názoru v současnosti velmi podstatná. Nejedná se totiž o marginální úkon v trestním řízení. Za rok 2018 bylo provedeno celkem 5 580 úkonů sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2, 3 a 6 tr. řádu, a to celkem v 1 058 spisech.<sup>2</sup> O naléhavé potřebě rekonstrukce trestního procesu se v odborné debatě trestněprávní teorie i praxe hovoří již řadu let. Jelikož na nutnosti komplexní legislativní změny panuje mezi odbornou veřejností shoda, byla již k otázce nového trestního řádu ustavena řada pracovních skupin.<sup>3</sup> Mimo jiné je upozorňováno i na potřebu novelizace právní úpravy s ohledem na technologický pokrok.<sup>4</sup> Právě ustanovení § 158d tr. řádu je po mém soudu příkladem ustanovení, které významně zaostává za vývojem moderních technologií, které jsou pachateli trestných činů využívány.

---

<sup>1</sup> Neplatí to jistě bezvýjimečně, nicméně snaha hájit významněji jeden či druhý konkurenční zájem zástupci justice na jedné straně a zástupci advokátského stavu na straně druhé je patrná i na poli trestněprávní teorie týkající se různých aspektů sledování osob a věcí.

<sup>2</sup> Srov. Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2018 ze dne 22. 8. 2019, PPR-1333-8/ČJ-2019-990392, s. 78.

<sup>3</sup> V současnosti působí dvě komise pro rekonstrukci trestního práva procesního při Ministerstvu spravedlnosti České republiky, tzv. malá a velká komise.

<sup>4</sup> Právě na nutnost rekonstrukce trestního procesu s ohledem na technologické změny upozorňuje v rozhovoru ze dne 8. 2. 2019 pro časopis Právní rádce předseda tzv. malé komise Ministerstva spravedlnosti pro nový trestní řád, Jirí Říha. Srov. ŠIKEL, L., NEKVASILOVÁ, A. Mladé legislativce musí vést zkušenosti kolegové. Jen tak mohou uspět. *Právní rádce*, 2/2019, 16-18, ISSN 1210-4817.

Jednou z hlavních tezí této práce je tvrzení, že institut sledování osob a věcí je fakticky sběrným a zbytkovým institutem pro procesní úkony, které nemají v současném trestním řádu jinou oporu. Ve své práci proto budu upozorňovat na jednotlivé činnosti, pro jejichž realizaci se ustanovení § 158d tr. řádu používá a budu dále rozebírat, zda je taková praxe ústavně konformní. Za dvě nejproblematictější oblasti, kde se dané ustanovení aplikuje, považuji jednak tzv. prostorové odposlechy, jednak zajišťování elektronických důkazních prostředků skrze sledování. Proto bude oběma těmto činnostem věnován náležitý prostor.

Nejprve podrobně rozeberu ustanovení § 158d tr. řádu ve všech jeho rovinách. Blíže se zaměřím na některé jeho problematické části, které přinášejí v aplikační praxi interpretační potíže a na jejichž významu nepanuje napříč trestněprávní teorií ani praxí jednoznačná shoda. Interpretační spory se vedou zejména ohledně sledování komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem či o výkladu ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu, které upravuje použití záznamu ze sledování osob a věcí v jiné trestní věci, než ve které byl pořízen. Představím proto hlavní argumentační proudy v těchto otázkách a uvedu i své vlastní stanovisko. Budu se rovněž věnovat právní úpravě tzv. prostorových odposlechů a dalších specifických činností, jako je prostorový odposlech ve vozidle či geolokalizace vozidel, u kterých rovněž není dán jednoznačný zákonný základ. V závěru třetí části potom nastíním, jak je sledování osob a věcí upraveno na podzákonné úrovni a uvedu rovněž aktuálních statistická data vztahující se ke sledování, která přiblíží, jak (a jak často) je tento institut využíván v praxi.

Celá čtvrtá část práce bude věnována problematice elektronických důkazních prostředků, respektive roli sledování osob a věcí při jejich obstarávání a zajišťování. Nejprve se krátce zastavím u pojmu elektronických důkazních prostředku, nicméně pouze v tom rozsahu, jaký je potřebný pro účely mého tématu, neboť problematika elektronických důkazních prostředků jistě vydá na samostatnou diplomovou práci. Poté budu zkoumat, jakou roli hraje u elektronických důkazních prostředků právě sledování osob a věcí. Jelikož v této oblasti neexistuje výslovná zákonná úprava, ani ustálená praxe, budu se soustředit zejména na zajišťování obsahu e-mailových schránek, neboť u této činnosti je v praxi postupováno podle § 158d odst. 3 tr. řádu, přičemž tato praxe se opírá o výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 1/2015.<sup>5</sup> Nadto rozeberu některé dílčí úkony, u kterých se postup podle tohoto ustanovení také připouští, byť není výslovně upraven na zákonné, ani podzákonné úrovni.

---

<sup>5</sup> Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k problematice zajišťování obsahu mobilních telefonů a jiných právních datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek vydané pod pořadovým číslem 1/2015 ve Sbírce výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství, ze dne 26. ledna 2015.

Jak bude ukázáno dále v této práci, na základě sledování osob a věcí mohou orgány činné v trestním řízení zasahovat do práv osob (zejména do práva na soukromí) velmi intenzivně. Z tohoto pohledu se tak jedná o nástroj, který může, pokud je zneužit, velmi citelně zasáhnout a poškodit základní práva dotčených osob. Současně se však jedná o nástroj velmi efektivní při předcházení a odhalování trestné činnosti.<sup>6</sup> Část pátou své práce proto budu věnovat ústavnímu rozměru sledování osob a věcí. Vymezím, do jakých základních práv a svobod jednotlivců je sledováním v praxi zasahováno a jaký je vůbec obsah těchto práv. Popíšu záruky ochrany základních práv a svobod, které jsou nyní v trestním řádu obsaženy. Dále rozeberu významná rozhodnutí Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva a identifikuji požadavky, které judikatura těchto soudů klade na tajné sledování. Následně konfrontuji současnou právní úpravu se standardy v těchto rozhodnutích deklarovaných.

Závěrem se pokusím promítnout všechny podrobněji popsané deficity současné právní úpravy do vlastních návrhů legislativního řešení. Zhodnotím, zda, a případně v jakém rozměru, je současná právní úprava v souladu s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, a tím také s ústavním pořádkem České republiky.

---

<sup>6</sup> Z nejnovější analýzy Policejního prezidia České republiky vyplývá, že za rok 2018 bylo 79 % úkonů sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2, 3 a 6 tr. řádu označeno za efektivní. Pro podrobnosti srov. Analýzu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2018 ze dne 22. 8. 2019, PPR-1333-8/ČJ-2019-990392, s. 95.



## 2 Operativně pátrací prostředky

### 2.1 Pojem operativně pátrací činnost a operativně pátrací prostředky

Operativně pátrací prostředky jsou právní instituty spadající pod širší pojem operativně pátrací činnosti. Operativně pátrací činnost lze obecně vymezit jako ucelený systém postupů, používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků<sup>7</sup>, uskutečňovaný pověřeným policejním orgánem podle trestního řádu a dalších zvláštních zákonů, převážně utajovaným způsobem, zaměřený k ochraně zákonem či mezinárodními smlouvami chráněných zájmů, spočívající v soustavném získávání, shromažďování, prověřování a případném dalším rozpracovávání operativních informací.<sup>8</sup> Činnost je specifická tím, že má důvěrnou, utajovanou povahu a má průzkumný charakter.<sup>9</sup> Z hlediska účelu lze operativně pátrací činnost dělit na činnost konanou (i) *se záměrem zabránit trestným činům, odhalit je a objasnit jejich pachatele*, (ii) *za účelem pátrání po osobách a věcech* či (iii) *za účelem prevence*.<sup>10</sup> Z hlediska trestního řízení je zásadní zejména první kategorie operativně pátrací činnosti.

Užší pojem operativně pátracích prostředků v sobě zahrnuje opatření prováděná pověřeným policejním orgánem podle trestního řádu či zvláštního právního předpisu, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, případně také pátrání po pachatelích, nezvěstných osobách či důkazech.<sup>11</sup>

Trestní řád zná v současnosti tři typy operativně pátracích prostředků. V ustanovení § 158b tr. řádu zákonodárce taxativně vymezuje, že operativně pátracími prostředky se rozumí (i)

---

<sup>7</sup> Mezi podpůrné operativně pátrací prostředky podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky patří informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky a jsou upraveny v ustanoveních § 72 až § 77 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

<sup>8</sup> NOVOTNÝ, F. Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. In: ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M., VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 247-253, s. 247 nebo RŮŽIČKA, M., Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In: *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 9.

<sup>9</sup> NOVOTNÝ, F. Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. In: ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M., VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 247-253, s. 247

<sup>10</sup> NOVOTNÝ, F. Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. In: ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M., VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C. H. s. 247-253, 247. nebo ŠÁMAL, P. a RŮŽIČKA, M. § 158b. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1983-1994, s. 1985.

<sup>11</sup> RŮŽIČKA, M., Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In: *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 10.

*předstíraný převod, (ii) sledování osob a věcí a (iii) použití agenta.* Všechny tři instituty byly původně upraveny zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.<sup>12</sup>

Systematicky jsou operativně pátrací prostředky zařazeny do Části druhé, Hlavy deváté trestního řádu a jsou tedy upraveny v rámci přípravného řízení, konkrétněji pak v rámci postupu před zahájením trestního stíhání. Z povahy těchto institutů je zřejmé, že bude převážně používán právě v průběhu prověřování.<sup>13</sup> Ustanovení § 158f tr. řádu výslovně připouští možnost využití institutu operativně pátracích prostředků i v dalších fázích trestního řízení, tedy ve vyšetřování či až v řízení před soudem. Podle ustanovení § 158f tr. řádu rozhoduje v řízení před soudem o jejich použití předseda senátu soudu prvního stupně, a to i bez návrhu státního zástupce.

V případě, že jsou operativně pátrací prostředky používány až po zahájení trestního stíhání, je nutné je odlišovat od vyšetřovacích úkonů. Toto rozlišování je podstatné zejména vzhledem k oprávnění obhájce podle § 165 odst. 2 tr. řádu účastnit se takových vyšetřovacích úkonů, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem. Na operativně pátrací prostředky se toto ustanovení nepoužije, a obhájce tak nebude o jejich použití vyrozuměn.<sup>14</sup> Obhájce má právo seznámit se podle ustanovení § 65 odst. 1 tr. řádu až se záznamy získanými na základě použití operativně pátracích prostředků, které jsou součástí trestního spisu.

## **2.2 Operativně pátrací prostředky jako důkazní prostředky?**

V trestněprávní teorii nepanuje jednoznačná shoda na tom, zda mají být operativně pátrací prostředky řazeny mezi důkazní prostředky ve smyslu § 89 odst. 2 tr. řádu či nikoliv. Část teorie bez dalšího považuje operativně pátrací prostředky za součást množiny důkazních prostředků.<sup>15</sup> Na straně druhé je argumentováno tím, že operativně pátrací prostředky, na rozdíl od důkazních prostředků, nepředstavují zdroj či formu, ze které by byly následně zjišťovány

---

<sup>12</sup> Právní úprava operativně pátracích prostředků byla v upravené verzi přejata do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Právní úprava operativně pátracích prostředků byla přejata ze zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Hlavním důvodem novelizace bylo odstranění do určité míry duplicitní právní úpravy obsažené v zákoně o Policii ČR a v trestním řádu.

<sup>13</sup> STRÍŽ, I. § 158f. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 1206.

<sup>14</sup> ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 158f. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání.* Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2029-2030, s. 2030.

<sup>15</sup> Např. JELÍNEK, J. Jednotlivé důkazní prostředky. In: *Trestní právo procesní. 5. vydání.* Praha: Leges, 2018, s. 397-453, s. 451.

skutečnosti důležité pro trestní řízení, nýbrž konkrétní způsoby, kterými orgán činný v trestním řízení nejprve důkazy pouze vyhledává a zajišťuje. Tyto jsou pak prováděny právě prostřednictvím trestnímu řádu známých důkazních prostředků, typicky jako listinné důkazy či výslechy svědků.<sup>16</sup> Přikláním se k druhému pojetí chápání operativně pátracích prostředků jakožto samostatné kategorie procesních úkonů, a to zejména z toho důvodu, že poznatky získané na základě nasazení operativně pátracích prostředků jsou dále pověřeným policejním orgánem transformovány do podoby záznamů, přičemž tyto záznamy mají povahu důkazu. Operativně pátrací prostředky jsou tak pouze nástroji, které slouží k získání a zajištění důkazu, jako např. odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu.

### 2.3 Podmínky použití operativně pátracích prostředků

Nasazení kteréhokoliv operativně pátracího prostředku vždy představuje citelný zásah do práv osoby, proti níž se trestní řízení vede, případně do práv dalších osob. Z tohoto důvodu (a v souladu se zásadou zákonnosti dle § 2 odst. 1 tr. řádu a zásadou přiměřenosti dle § 2 odst. 4 věty třetí tr. řádu) zákonodárce vymezuje podmínky, za kterých lze přistoupit k využití těchto institutů. Jak již bylo zmíněno výše, druhy operativně pátracích prostředků podle trestního řádu jsou taxativně vymezeny v ustanovení § 158b tr. řádu.

#### 2.3.1 Základní podmínky nasazení operativně pátracích prostředků

Použití operativně pátracího prostředku je oprávněn tzv. pověřený policejní orgán. Pojem policejní orgán je definován v obecném ustanovení § 12 odst. 2 tr. řádu. Policejní orgán může být podle § 158b odst. 1 tr. řádu k použití operativně pátracích prostředků pověřen *příslušným ministrem, jde-li o útvar Policie České republiky, policejním prezidentem, jde-li o Generální inspekci bezpečnostních sborů, jejím ředitelem, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství, jeho ředitelem, a jde-li o útvar Bezpečnostní informační služby, jejím ředitelem a jde-li o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace, jeho ředitelem.*<sup>17</sup> Oprávněným policistou se rozumí příslušník Policie České republiky zařazený v oprávněném útvaru.

---

<sup>16</sup> Srov. např. FENYK, J. a PROVAZNÍK, J. Jednotlivé důkazní prostředky. In: FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 376-429. s. 376 nebo rovněž STŘÍŽ, I. § 158b. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1178-1181, s. 1180.

<sup>17</sup> V České republice jsou takovými pověřenými policejními orgány Úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky, Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar speciálních činností služby

Od obecného oprávnění fakticky provádět činnost spadající pod operativně pátrací prostředky je nutno odlišit režim povolení použití konkrétního prostředku. Zatímco provádění činnosti spadá do pravomoci pověřeného policejního orgánu, povolení použití konkrétního prostředku náleží v konkrétním řízení buď dozorujícímu státnímu zástupci, nebo soudci.<sup>18</sup> Obecné ustanovení § 158b tr. řádu je společné pro všechny tři druhy operativně pátracích prostředků a je dále zpřesňováno následnými speciálními ustanoveními. U každého druhu je tak zvláště stanoven podrobnější povolovací režim jak pro konkrétní druh, tak pro jeho specifickou variantu.<sup>19</sup>

Zákon umožňuje použití operativně pátracích prostředků pouze v řízení o úmyslném trestném činu.<sup>20</sup> Určení, zda se řízení vede o úmyslném trestném činu, je založeno na popisu skutkových okolností uvedených v záznamu o zahájení úkonů trestního řízení ve smyslu § 158 odst. 3 tr. řádu, resp. popisu skutku a právní kvalifikaci v usnesení o zahájení trestního stíhání ve smyslu § 160 odst. 1 tr. řádu, resp. v obžalobě ve smyslu § 177 tr. řádu. Při posuzování tohoto kritéria se nelze spokojit pouze s právní kvalifikací skutku u těch trestných činů, u kterých je připuštěno nedbalostní i úmyslné zavinění. U takových trestných činů je třeba vycházet právě z popisu skutku, ze kterého musí být patrné, že byl skutek spáchán v úmyslné formě zavinění.<sup>21</sup>

### 2.3.2 Subsidiarita a přiměřenost

V ustanovení § 158b odst. 2 věta první tr. řádu se stanoví, že *používání operativně pátracích prostředků nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení*. Výslovně zákon zavádí také subsidiaritu použití operativně pátracích prostředků. S ohledem na již zmíněnou zásadu přiměřenosti dle § 2 odst. 4 tr. řádu a na zásah, který bude užití prostředků vždy představovat, zákonodárce vyžaduje, aby byly nasazeny pouze tehdy,

---

kriminální policie a vyšetřování, Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu služby kriminální policie a vyšetřování, služba kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky – útvary s územně vymezenou působností. Srov. ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 158b. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1983-1994, s. 1988.

<sup>18</sup> Případně v řízení před soudem dle § 158f tr. řádu předsedovi senátu soudu prvního stupně.

<sup>19</sup> Úprava povolování sledování osob a věcí bude podrobněji rozebrána v dalších kapitolách této práce.

<sup>20</sup> Přísnější podmínky jsou pak stanoveny pro použití agenta podle § 158e tr. řádu, kterého je možné nasadit jen v řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro taxativně vypočtené trestné činy nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

<sup>21</sup> ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 158b. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1983-1994, s. 1990.

pokud nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztížené. Kritérium subsidiarity musí být zhodnoceno i v případné žádosti o povolení použití konkrétního operativně pátracího prostředku jakož i v následném povolení státního zástupce či soudce. Rovněž ze zásady přiměřenosti vyplývá i poslední obecný požadavek na použití operativně pátracích prostředků, a to požadavek minimalizace zásahu do práv a svobod, který je výslovně vyjádřen v poslední větě odstavce druhého citovaného ustanovení.

### 2.3.3 Použitelnost získaných poznatků jako důkazu v trestním řízení

Konečně v ustanovení § 158b odst. 3 tr. řádu zákon stanoví procesní použitelnost poznatků zjištěných při používání operativně pátracích prostředků. Jak jsem již popsala výše, kloním se k té části teorie, která nepovažuje operativně pátrací prostředky za kategorii důkazních prostředků, ale za zvláštní typ procesních úkonů. Teprve následně pořizené záznamy, případně výpovědi osob, které se použití operativně pátracích prostředků účastnily a mohly tak zjišťované skutečnosti vnímat svými smysly, mají podle mého názoru povahu důkazů. Legislativce vychází z předpokladu, že při používání operativně pátracích prostředků budou pověřeným policejním orgánem zásadně záznamy pořizovány. Takové záznamy mohou být zvukové, obrazové či jiné.<sup>22</sup> Za předpokladu, že byly záznamy získány zákonným způsobem, mohou být v trestním řízení použity jako důkaz. V praxi mohou ovšem nastat situace, kdy žádný záznam pořizován není.<sup>23</sup> V takovém případě, byly-li zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení a je třeba je jako důkaz obstarat procesně použitelným způsobem, může být takový záznam *de facto* nahrazen výslechem osob, které operativně pátrací prostředek použily (např. policistou, který se osobně účastnil sledování), jako svědků ve smyslu § 101 tr. řádu.

---

<sup>22</sup> Tato zbytková kategorie záznamů se týká zejména moderních technologií, např. záznamů získaných z počítačů či elektronické pošty.

<sup>23</sup> Například u sledování osob a věcí je teorií rozlišován subtyp sledování bez pořizování záznamů podle § 158d odst. 1 tr. řádu.

### 3 Pozitivní právní úprava sledování osob a věcí

Cílem této práce je mj. hlouběji popsat institut sledování osob a věcí, různé podoby jeho realizace a podmínky, za kterých může být v trestním řízení použit. V této části proto primárně systematicky rozeberu pozitivní právní úpravu institutu podle § 158d trestního řádu. V dílčích kapitolách potom poukážu na některé interpretačně sporné normy a další problematické otázky s tímto ustanovením související. V závěru této části se budu věnovat tomu, jak je sledování upraveno na podzákoně úrovni a shrnu také některá statistická data týkající se četnosti nasazování sledování osob a věcí a dalších souvisejících faktorů.

#### 3.1 Obecné podmínky a podstata sledování

Ustanovení § 158d tr. řádu, které je souhrnným ustanovením upravujícím sledování osob a věcí (dále také jen „sledování“), základně vymezuje podstatu tohoto operativně pátracího prostředku (dále také „OPP“). Z obecných podmínek, které byly pro OPP popsány výše, se u sledování uplatní všechny.<sup>24</sup> Nadto zákonodárce klade další specifické požadavky, zejména týkající se povolovacího režimu sledování. V této kapitole nejprve popíši základní vymezení sledování osob a věcí v trestním řízení a následně se v dalších kapitolách budu věnovat dílčí úpravě jednotlivých typů sledování.

Zákon (i trestněprávní teorie<sup>25</sup>) v zásadě rozlišuje tři typy sledování, a to (i) *sledování bez pořizování záznamů*, (ii) *sledování, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy* a konečně (iii) *sledování, při kterém je zasahováno do některých základních práv a svobod*. Dle mého názoru by bylo možné vyčlenit jako samostatný typ sledování ještě sledování podle § 158d odst. 6 tr. řádu, tedy (iv) *sledování se souhlasem osoby, do jejíchž práv a svobod je sledováním zasahováno*. Byť tento typ sledování vždy bude současně naplňovat některý ze tří předchozích typů, mám za to, že vzhledem k absenci povolovacího režimu je možné ho vyčlenit jako samostatný.

Sledování je po obsahové stránce vymezeno v § 158d odst. 1 větě první tr. řádu jako *získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky*. Prostřednictvím sledování jsou tak zjišťovány skutečnosti buď o osobách,

---

<sup>24</sup> Sledování tak provádí pověřený policejní orgán, pouze v trestním řízení o úmyslném trestném činu, výlučně s cílem zjistit skutečnosti důležité pro trestní řízení, za současného dodržení požadavku subsidiarity a minimalizace zásahu do základních práv a svobod.

<sup>25</sup> Srov. např. ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 158d. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2001-2012, s. 2004 či shodně LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 1193-1201, s. 1194.

příčemž zákon nespécifikuje, zda se musí jednat pouze o osobu, proti které se trestní řízení vede,<sup>26</sup> nebo o věcech důležitých pro trestní řízení. Sledování probíhá utajovaným způsobem<sup>27</sup> ve smyslu zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.<sup>28</sup> Utajení zde znamená utajení zejména před osobami, které mají být či jsou sledovány, případně ve vztahu k osobám, které nakládají se sledovanou věcí. Technickými prostředky, kterými se sledování provádí, se rozumí jakékoliv prostředky umožňující provádění sledování na dálku (od prostých dalekohledů, přes přístroje umožňující noční vidění, tzv. noktovizory, až po velmi nákladné a sofistikované monitorovací zařízení IMSI CATCHER, tzv. *Agáta*). Sledování však může probíhat i bez použití technických prostředků, a to prostým fyzickým sledováním, tj. přímým pozorováním příslušníky policejního orgánu, kteří sledování provádějí.

### 3.1.1 Exkurz do sledování komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem

Ustanovení § 158d již v odst. 1 větě druhé zakazuje policejnímu orgánu zaznamenávat či využívat poznatky ze sledování tehdy, pokud zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, a zároveň povinnost policejního orgánu takový záznam zničit a získané poznatky nijak nepoužít. Jelikož zákonodárce používá pojmu *obviněný*, z prostého jazykového výkladu vyplývá, že je komunikace s obhájcem chráněna až po zahájení trestního stíhání.<sup>29</sup> Policejní orgán by proto měl být co nejdříve informován o tom, kdo je obhájcem obviněného.

V této kapitole bych se ráda zastavila u výše popsaného ustanovení, jelikož v právní teorii i praxi působí interpretační obtíže a je už delší dobu předmětem odborných diskusí. Vzhledem k tomu, že je téma ochrany komunikace mezi obviněným, resp. klientem a jeho

---

<sup>26</sup> Lata přímo uvádí, že se nemusí jednat pouze o osoby podezřelé, viz LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1194.

<sup>27</sup> Z toho mj. plyne, že se zde neuplatní ustanovení § 165 odst. 2 tr. řádu a obhájce obviněného tak nemá oprávnění být tohoto úkonu účasten.

<sup>28</sup> Seznam utajovaných informací je stanoven nařízením vlády č. 522/2005 Sb., přičemž v příloze č. 1 tohoto nařízení jsou mezi utajovanými informacemi také informace týkající se operativně pátracích prostředků, a to v bodech 8, 9, 10 a 14. Ve vyšetřovacím (příp. dozorovém či soudním trestním) spise se žádost o povolení sledování osob a věcí ve smyslu ustanovení § 158d odst. 4 zakládá jako samostatně utajovaná příloha v režimu utajení stupně „vyhrazené“. Po skončení sledování je příloha odtajněna a stává se součástí vyšetřovacího spisu. Specializované pracoviště, které provádí sledování osob a věcí, eviduje veškeré písemnosti související se sledováním ve „spise sledování“.

<sup>29</sup> Osoba, proti níž se řízení vede, se stává obviněným až po vydání usnesení o zahájení trestního stíhání ve smyslu § 160 tr. řádu.

obhájcem, resp. advokátem komplexní otázkou a vystačilo by na samostatnou práci, s ohledem na téma své práce se omezím pouze na základní nastínění problému.<sup>30</sup>

Podle mého názoru je věta druhá ustanovení § 158d odst. 1 tr. řádu vymezena příliš úzce, když se omezuje na ochranu komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem, tedy nastupuje až v určité formalizované fázi trestního řízení. Mám za to, že si lze představit situace, ve kterých by se toto ustanovení mělo analogicky použít i na případy, kdy sice ještě nebylo zahájeno trestní stíhání proti konkrétní osobě (podezřelému), tato osoba však již vnímá potencialitu svého trestního stíhání a o své trestné činnosti, která je prověřována, komunikuje s advokátem, kterého subjektivně považuje za svého obhájce (pro případ, že by trestní stíhání bylo zahájeno a obhájce by potřeboval) a svou komunikaci s ním považuje za důvěrnou a chráněnou. Podle současné právní úpravy však taková komunikace nebude vyloučena ze sledování, a tedy chráněna, a poznatky z ní zjištěné mohou být následně v trestním řízení obžalobou použity. Nadto, jak již bylo zmíněno výše, systematickým zařazením i z povahy úkonu je sledování osob a věcí jakožto operativně pátrací prostředek používáno zejména ve fázi prověřování. Dle mého názoru proto není na místě, aby byla ochrana důvěrnosti komunikace poskytována až po zahájení trestního stíhání, tedy ve fázi vyšetřování, kdy už se úkonu sledování osob a věcí tolik nevyužívá.

Pokud bychom přijali takové rozšíření dopadu tohoto ustanovení, museli bychom určit, od jakého okamžiku lze hovořit o důvěrném vztahu mezi osobou, proti níž se řízení vede, a jejím advokátem (později obhájcem). Tím by se pak stalo zřejmým, od jakého okamžiku má být komunikace chráněna.

V judikatuře není tato otázka řešena zcela jednoznačně. Problematikou se v minulosti zabýval Ústavní soud České republiky, který ovšem v několika senátních rozhodnutích dospěl k rozporným závěrům. Z nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II ÚS 889/10, lze dovodit závěr, že ochrana důvěrnosti informací předávaných mezi klientem a advokátem (potenciálně obviněným a jeho obhájcem) počíná již v okamžiku, kdy advokát poskytuje právní pomoc klientovi, resp. kdy klient začne advokáta seznamovat s relevantními informacemi svého případu. Konkrétně druhý senát uvádí, že: „(...) nelze považovat za ústavněprávně akceptovatelný názor, že by k realizaci základního práva na právní pomoc mělo docházet až v okamžiku, kdy se orgán veřejné moci nějakým formálním způsobem (zde předložením plné moci policejnímu orgánu či soudu) dozví o tom, že tohoto práva někdo využívá. Doba mezi

---

<sup>30</sup> Podrobněji k této problematice srov. např. GRIVNA, T. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. *Bulletin advokacie*. 2017, 24(6), s. 61–66.



okamžikem, kdy se někdo obrátí na advokáta s tím, aby mu poskytl právní pomoc, a okamžikem, kdy se tato skutečnost stane zjevnou pro dotčený orgán veřejné moci, jen stěžít může být v ústavněprávním vzduchoprázdnu.<sup>31</sup> V tomto, z popisovaných rozhodnutí nejstarším nálezu tak Ústavní soud vymezil důvěrný vztah materiálně, bez ohledu na stav řízení či na oznámení existence vztahu orgánům činným v trestním řízení. V dalším, opět senátním usnesení ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14, se první senát odchýlil od svého předchozího rozhodnutí, když vymezil důvěrný vztah mezi klientem a advokátem, který má požívat zákonné ochrany ve smyslu § 158d odst. 1 tr. řádu, restriktivněji, čistě za použití jazykového výkladu, a to s počátkem k formálnímu úkonu zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu. Dále lze uvést relativně nedávný náleze ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14, ve kterém třetí senát rovněž ohraničil počátek důvěrnosti vztahu mezi klientem a jeho advokátem k okamžiku formálního zahájení trestního řízení, když řekl, že „(...) nositelem těchto práv je však osoba, proti které je vedeno trestní řízení a jejíž procesní práva v takovém řízení mohou být tímto postupem vážně porušena.“<sup>32</sup> Jako poslední pak stojí za zmínku náleze ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. IV. ÚS 3142/19, ve kterém se čtvrtý senát opět přihlásil k prvně zmiňovanému závěru z výše popsaného nálezu sp. zn. II. ÚS 889/10. Čtvrtý senát v tomto doposud nejaktuálnějším rozhodnutí připomíná, že: „Ústavní soud (...) jednoznačně vymezil, že právní zastupování a z něj plynoucí důsledky pro respekt ke vztahu mezi advokátem a jeho klientem nezačíná okamžikem, v němž se orgán veřejné moci o takovém vztahu dozví, ale že smluvní vztah a tím i „povinnosti zachovávat mlčenlivost advokáta počíná okamžikem, kdy jej klient požádá o právní službu, a v souvislosti s tím ho začne seznamovat se svým problémem“.<sup>33</sup> Zároveň však, konkrétně k otázce sledování komunikace mezi advokátem a jeho klientem, uvádí následující: „Zatímco postup podle § 76 trestního řádu se vztahuje k osobě podezřelé, aplikace § 88 a 158d trestního řádu pak k osobě obviněné, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání podle § 160 trestního řádu. Zaručuje-li trestní řád právo na právní pomoc a používá-li přitom konkrétní terminologii, nejsou postupy libovolně zaměnitelné; (...) Domáhal-li se stěžovatel postupem podle § 158d odst. 1 trestního řádu odstranění SMS zaslaných advokátce ještě předtím, než se stala jeho obhájkyň, než byl zadržen jako podezřelý, a dlouho předtím, než byl obviněn, není postup státních zastupitelství, které žádosti stěžovatele nevyhověly, porušením jeho základních práv.“<sup>34</sup>

<sup>31</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10, bod 25.

<sup>32</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14, bod 24.

<sup>33</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. IV. ÚS 3142/19, bod 6.

<sup>34</sup> Ibidem, bod 8.

Podle mého názoru je zřejmé, že judikatura obecně spíše tenduje k doslovnému výkladu ustanovení § 158d odst. 1 věty druhé tr. řádu, nicméně je z ní současné patrné, že v některých případech Ústavní soud chápe vztah advokáta a jeho klienta v trestním řízení materiálně. Závěry Ústavního soudu tak nejsou dostatečně konzistentní, aby založily ustálenou rozhodovací praxi. Vzhledem ke kritice ze strany právní teorie i praxe<sup>35</sup> tak lze očekávat opakující se tlak na vrcholné soudy vedoucí k jednoznačnému a přesvědčivému právnímu názoru.

Za relevantní je dále třeba považovat výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 1/2018.<sup>36</sup> Stanovisko se sice vztahuje k institutu odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu ve smyslu § 88 tr. řádu, jeho závěry však lze po mém soudu vztáhnout i na výklad ustanovení § 158d odst. 1 věty druhé tr. řádu, neboť zákaz sledovat komunikaci mezi obviněným a obhájcem je koncipován shodně jako zákaz takovou komunikaci odposlouchávat podle § 88 odst. 1 věty třetí *in fine* tr. řádu. Nadto je úkon odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu svým obsahem blízký sledování osob a věcí, jelikož v obou případech je určitým tajným sledováním zasahováno ze strany orgánů činných v trestním řízení do soukromí jednotlivců. Stanovisko v bodu III říká, že: „*Odposlech a záznam telekomunikačního provozu mezi advokátem a jeho klientem, kteří nejsou v postavení obhájce a obviněného, je přípustný. Narušení práva na ochranu soukromí komunikace mezi advokátem a klientem je však nutno velmi pečlivě a podrobně zdůvodnit z hlediska závažnosti činu, jeho škodlivosti, jakož i důvodnému předpokladu, že požadované skutečnosti nebude možné zjistit jiným způsobem, nebo že by jejich získání bylo podstatně ztíženo; to musí vyplývat již z návrhu státního zástupce na vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.*“ Nejvyšší státní zastupitelství se zjevně přiklání k doslovnému výkladu § 88 odst. 1 věty třetí *in fine* tr. řádu. Svou argumentaci NSZ zakládá na tom, že vztah advokáta a jeho klienta sice podléhá určité ochraně (podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“)), nicméně je chráněn méně než vztah obhájce a obviněného, na

---

<sup>35</sup> Srov. několik kritických článků z prostředí advokacie, např. GRIVNA, T. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. *Bulletin advokacie*. 2017, 24(6), s. 61–66, DIAMANT, M. *Úskali právní úpravy odposlechů telefonních hovorů mezi obviněným a jeho obhájcem* [online]. 2019 [cit 24.6.2020] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/uskali-pravni-upravy-odposlechu-telefonnich-hovoru-mez-obvinenym-a-jeho-obhajcem-109020.html> nebo SOKOL, T. *Problematika odposlechů komunikace advokáta s klientem* [online]. 2018 [cit 24.6.2020] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-odposlechu-komunikace-advokata-s-klientem-107528.html>.

<sup>36</sup> Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů k problematice pořizování a nakládání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu ze dne 11. 5. 2018, poč. č. 1/2018.

který se vztahuje také ochrana práva na spravedlivý proces ve smyslu práva na obhajobu podle čl. 6 Úmluvy. Komunikace mezi advokátem a jeho klientem je však důvěrná a má tedy, ve vztahu k jinému typu komunikace, privilegované postavení. Do její důvěrnosti lze tak zasáhnout pouze za podmínek stanovených čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Z toho vyplývá, že návrh státního zástupce na vydání příkazu k odposlechu takové komunikace musí obsahovat *argumentačně vyčerpávající test proporcionality* a musí se důsledně vypořádat se všemi dalšími podmínkami nasazení odposlechu, zejména s tím, zda jsou dodrženy zásady přiměřenosti, subsidiarity a zdrženlivosti.<sup>37</sup> Dále se stanovisko věnuje specifické situaci, kdy je odposlouchávána komunikace mezi osobami ve vztahu obhájce a obviněný, tento vztah mezi nimi však existuje v jiné trestní věci, než ve které je prováděn odposlech. K tomu NSZ uvádí, že se v teorii objevují dva základní přístupy k této otázce. První je založen na tom, že pojmy „obhájce“ a „obviněný“ trestní řád vždy chápe a používá jen ve vztahu k té konkrétní trestní věci, ve které takto vystupují, a je tak potřeba je takto chápat i pro účely ustanovení § 88 odst. 1 tr. řádu. Druhý přístup tvrdí, že v případě ustanovení § 88 odst. 1 věty třetí *in fine* tr. řádu (a tedy po mém soudu také § 158d odst. 1 věty druhé tr. řádu) je třeba přistoupit k rozšiřujícímu výkladu, neboť výklad respektující systematické používání pojmů „obhájce“ a „obviněný“ by v důsledku vedl k oslabení smyslu a účelu ochrany komunikace mezi obhájcem a obviněným, a tím pádem k porušení práva na obhajobu podle čl. 6 Úmluvy.<sup>38</sup> NSZ se přiklání<sup>39</sup> k druhé interpretaci, tj. rozšiřujícímu výkladu s odůvodněním, že v případě interpretační nejistoty je třeba dotčeným osobám poskytnout vyšší standard ochrany jejich základních práv. Dodává však, že se jedná o prozatímní názor, který může být v budoucnu změněn v důsledku sjednocení rozhodovací praxe.

Jednoznačný názor panuje v judikatuře ohledně toho, že ochrana důvěrné komunikace vychází z ochrany obviněného (klienta), nikoliv jeho obhájce (advokáta), a je poskytována právě ve prospěch obviněného, jelikož tvoří součást jeho práva na obhajobu. Obhájce je pak chráněn pouze odvozeně a nemůže být chráněn na úkor obviněného, např. v situaci, kdy by jednal v rozporu se zájmy klienta.<sup>40</sup> Byť se z dikce ustanovení § 158d odst. 1 věty druhé tr. řádu jeví ochrana důvěrné komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem jako absolutní, soudní praxe již dovodila výjimku z této ochrany, a to v situaci, kdy se obhájce dopouští trestné

---

<sup>37</sup> Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů k problematice pořizování a nakládání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu ze dne 11. 5. 2018, poř. č. 1/2018, s. 6-7.

<sup>38</sup> *Ibidem*, s. 7.

<sup>39</sup> *Ibidem*, s. 7-8.

<sup>40</sup> Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14.

činnosti buď společně s klientem (ať už jako spolupachatel ve smyslu § 23 tr. zákoníku či jako účastník ve smyslu § 24 odst. 1 tr. zákoníku), nebo přímo proti klientovi. V takovém případě není podstatné, že mezi nimi existuje formální právní vztah, a jejich komunikace tak nebude požívat ochrany podle ustanovení § 158d odst. 1 tr. řádu věty druhé.<sup>41</sup> Obdobnou výjimku z ochrany důvěrné komunikace mezi klientem a advokátem vyslovuje ve své judikatuře i Evropský soud pro lidská práva (dále také „ESLP“ či „Soud“).<sup>42</sup>

S ohledem na vše výše uvedené mám za to, že vztah obhájce a obviněného ve smyslu § 158d odst. 1 věty druhé tr. řádu, resp. ochrana jejich důvěrné komunikace, by měla být vykládána extenzivně v tom smyslu, že by se měla vztahovat také na důvěrnou komunikaci mezi advokátem a jeho klientem při poskytování právní pomoci, tj. materiálně, bez ohledu na jejich formální postavení v trestním řízení. Jak totiž vyplývá z judikatury, vztah advokáta a jeho klienta je důvěrný a jako takový by měl být chráněn. Ústavní soud konstantně judikoval, že: „(...) mlčenlivosti je základním předpokladem pro poskytování právní pomoci a tím i nezbytnou podmínkou fungování demokratické společnosti. Advokáti totiž v demokratické společnosti vykonávají zásadní úlohu, obhajobu stran sporu v soudním řízení, kterou by nebyli schopni zajistit, pokud by nemohli zaručit důvěrnost výměny informací.“<sup>43</sup> Podle mého soudu nelze souhlasit s tím, že pro účely sledování komunikace je tato důvěrnost hodna ochrany až ve chvíli, když je formálně zahájeno trestní stíhání proti konkrétní osobě (obviněnému). Takový výklad podle mého názoru není v souladu se smyslem a účelem ochrany důvěrné komunikace jako takové. Považuji za logické, aby důvěrná komunikace mezi advokátem a jeho klientem požívala ochrany již od okamžiku, kdy advokát začne poskytovat právní pomoc klientovi, jak to ostatně dovodil i Ústavní soud ve výše citovaném nálezu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II ÚS 889/10. V naprostém počátku trestního řízení je totiž velmi pravděpodobné, že jednak klient sdělí svému advokátovi zásadní informace o své účasti na trestném činu, jednak orgány činné v trestním řízení použijí takové nástroje, které jim umožní zjistit skutečnosti důležité pro trestní řízení, které jim následně umožní zahájit trestní stíhání proti konkrétní osobě. To platí o to víc v případě operativně pátracích prostředků, které jsou převážně nasazovány ve fázi prověřování. Rozšířením ochrany důvěrné komunikace před tajným sledováním i na advokáta a jeho klienta, kteří (zatím) nejsou v postavení obhájce a obviněného,

---

<sup>41</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 3988/13 nebo usnesení ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14.

<sup>42</sup> Viz např. rozhodnutí ve věci *Versini-Campinchi a Carsnianski proti Francii* ze dne 16. 6. 2016, stížnost č. 49176/11, jinak blíže KMEC, J., Evropský soud pro lidská práva – červen 2016. *Soudní rozhledy*. 2016, 21(9), s. 305.

<sup>43</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 3533/18, bod 20.

by podle mě lépe naplnilo požadavky ústavně garantovaného práva na obhajobu. Takto koncipovaná ochrana komunikace by samozřejmě nevyklučovala ústavně konformní výjimky, které jsou platné v současnosti, tedy zejména situace, kdy klient (potenciálně obviněný) a advokát (potenciálně obhájce) páchají trestnou činnost společně.

### 3.2 Sledování osob a věcí za současného pořizování záznamů

Druhým, samostatně vyčleňovaným typem sledování je sledování uskutečňované podle ustanovení § 158d odst. 2 tr. řádu, tedy takové, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy. Pořízené záznamy budou typicky provedeny jako listinné důkazy, případně je možné vyslechnout osoby, které se sledování účastnily, jako svědky ve smyslu § 101 a následujících tr. řádu. Ustanovení § 158d odst. 7 tr. řádu však výslovně stanoví, že pokud má být záznam použit jako důkaz v trestním řízení, je třeba k němu připojit protokol se zákonnými náležitostmi podle § 55 a 55a tr. řádu. S ohledem na povahu úkonu však není účelné sepsávat protokol s úplně všemi náležitostmi, které stanoví ustanovení § 55 a § 55a tr. řádu. Naopak, policejní orgán bude muset protokol přizpůsobit charakteru sledování. K náležitostem protokolu se v minulosti vyjádřil Nejvyšší soud, který ve svém usnesení ze dne 8. 6. 2011, sp. zn. 5 Tdo 482/2011 [NS 4333/2011], uvedl, že: „(...) obsah protokolu je nutno přes obecný odkaz na ustanovení § 55 a § 55a tr. ř. vždy přizpůsobit konkrétnímu úkonu, přičemž z hlediska povahy tohoto úkonu by při sledování konkretizace osob z řad kriminalistů či jiných policistů, podílejících se skrytě na odhalování páchaní trestné činnosti, byla v absolutním rozporu se smyslem a účelem úkonu, jímž jsou tyto důkazní prostředky pro trestní řízení opatřovány (...)“.

V případech, kdy jsou při sledování pořizovány záznamy, je k takovému úkonu třeba písemného povolení státního zástupce. Policejní orgán musí dozorujícímu státnímu zástupci předložit písemnou žádost, která splňuje náležitosti kladené ustanovením § 158d odst. 4 tr. řádu. V té musí na základě konkrétních skutečností zdůvodnit, že je ve věci dáno podezření na konkrétní trestnou činnost a s ohledem na ustanovení § 158b odst. 1 a 2 tr. řádu též to, že se jedná o úmyslnou trestnou činnost a že nelze sledovaného účelu dosáhnout jinými, mírnějšími opatřeními nebo by bylo dosažení účelu podstatně ztíženo. Rovněž je třeba zdůvodnit potřebu pořizování záznamů o sledovaných osobách či věcech. V poslední řadě musí policejní orgán uvést i údaje o osobách či věcech, které mají být sledovány, jsou-li mu známy.<sup>44</sup> Jak již bylo

---

<sup>44</sup> Z povahy věci však vyplývá potřeba alespoň základní identifikace sledované osoby či věci, byť si lze představit např. situaci, kdy policejní orgán nezná přesnou totožnost sledované osoby. K tomu srov. LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1196.

zmíněno výše, žádost policejního orgánu o vydání povolení se zakládá jako samostatně utajovaná příloha vyšetřovacího spisu. Až po ukončení sledování je odtajněna a připojena ke zbytku spisového materiálu.

Následné povolení ke sledování vydává dozorující státní zástupce formou opatření, není proti němu tedy přípustná stížnost a nedoručuje se. V povolení státní zástupce určí dobu, po kterou bude sledování prováděno, přičemž ta nesmí být delší než šest měsíců. Sledování však lze opět na základě písemné žádosti policejního orgánu prodloužit, a to i opakovaně, vždy na dobu nejvýše šesti měsíců. Zákonodárce neumožňuje státnímu zástupci vydat povolení policejnímu orgánu neformálně, např. telefonicky, jak je tomu např. u dodatečného souhlasu se zadržením osoby podezřelé v případě, že její zadržení nesneslo odkladu ve smyslu § 76 odst. 1 *in fine* tr. řádu.

Zákonodárce v § 158d odst. 5 tr. řádu pamatuje také na v praxi nastávající případy, kdy je nezbytné zahájit faktické sledování policejním orgánem ještě před tím, než lze opatřit povolení státního zástupce. Zákon umožňuje takové sledování započít, pokud věc nesnese odkladu. Tato výlučka z povolovacího režimu se však nevztahuje na situace, kdy je sledováním zasahováno do některých základních práv a svobod (k tomu podrobněji v následující kapitole). Typicky si lze představit, že policejní orgán zjistí polohu podezřelé osoby a začne ji fyzicky sledovat, např. z obavy, že uprchne nebo se bude skrývat. V případě, že by v takovou chvíli nemohl policejní orgán pokračovat ve sledování a musel by sepsat písemnou žádost a následně vyčkat na písemné povolení státního zástupce, mohlo by jednoduše dojít ke zmaření úkonu. Pokud však policejní orgán přistoupí ke sledování bez předchozího povolení, má povinnost bezodkladně o povolení požádat. Státní zástupce o takové žádosti rozhoduje ve lhůtě 48 hodin. Zákon nestanoví jednoznačně, zda lhůta počíná běžet ve chvíli, kdy policejní orgán započne zaznamenávat sledování, či až od doručení žádosti státnímu zástupci. Z důvodu procesní opatrnosti je proto vhodnější doručit žádost státnímu zástupci tak, aby mohl sledování povolit a povolení doručit policejnímu orgánu do 48 hodin od započetí zaznamenávání sledování.<sup>45</sup> Pokud policejní orgán v dané lhůtě povolení neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný již učiněný záznam zničit a veškeré informace, které se v důsledku sledování dozvěděl, nepoužít.<sup>46</sup>

---

<sup>45</sup> Jednoznačný názor nepanuje ani v právní teorii, viz LATA, J. 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1196, pro opačný názor srov. ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 158d. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2001-2012, s. 2008.

<sup>46</sup> LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1196.

### 3.3 Sledování osob a věcí, při kterém je zasahováno do některých základních práv a svobod

Třetím, a zároveň nejprísněji upraveným typem sledování je takové sledování, při kterém je zasahováno do zákonem vyjmenovaných základních práv a svobod. Podstata třetího typu sledování podle § 158d odst. 3 tr. řádu spočívá v zásahu do (i) *nedotknutelnosti obydlí*,<sup>47</sup> (ii) *listovního tajemství*, nebo v tom, že jím má být (iii) *zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí* za použití technických prostředků. Všechna tato zákonodárcem výslovně chráněná práva lze zahrnout pod ochranu soukromí v širším smyslu. Z důvodu závažnosti zásahu do základních práv lze takové sledování uskutečnit pouze na základě předchozího písemného povolení soudce.<sup>48</sup> Neuplatní se zde výlučka z povolovacího režimu v případě, že věc nesnese odkladu, jak je tomu u sledování povolovaného státním zástupcem. Pověřený policejní orgán, (příp. sám státní zástupce) musí stejně jako v případě podle § 158d odst. 2 tr. řádu podat písemnou žádost, kterou typicky podává prostřednictvím dozorujícího státního zástupce.<sup>49</sup> Požadavky na žádost, jakož i na následné povolení jsou totožné jako u sledování povolovaného státním zástupcem. Ustanovení § 158d odst. 3 tr. řádu výslovně neuvádí, že povolení soudce musí být písemné. Mám však za to, že povolení by mělo být písemné i bez výslovné úpravy, a to zejména s ohledem na to, že v případě méně intenzivního zásahu do práv dotčených osob (sledování podle § 158d odst. 2 tr. řádu) je písemné povolení vyžadováno. Nadto, zejména s ohledem na zachování práva na spravedlivý proces, by mělo být takto významné rozhodnutí soudce přezkoumatelné v rámci dalšího řízení, což si lze stěžít představit u ústně učiněného povolení, např. telefonicky. Za použití argumentu *a minori ad maius* tak docházím k závěru, že povolení soudce by mělo mít písemnou podobu.<sup>50</sup>

---

<sup>47</sup> *Nedotknutelnost obydlí* je podle judikatury Ústavního soudu třeba rozšířit i na jiné prostory a pozemky ve smyslu § 83a tr. řádu, viz nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09, 219/2010 Sb.

<sup>48</sup> Pokud bude sledování prováděno ještě v přípravném řízení, což bude typické, příslušným k povolení sledování bude soudce podle § 26 odst. 1 tr. řádu.

<sup>49</sup> Lata uvádí, že v situaci, kdy žádost podává sám policejní orgán, měl by tak učinit s vědomím státního zástupce. Srov. LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1196.

<sup>50</sup> Povolení by mělo být písemné také podle Lata, srov. LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1195.

### 3.3.1 Problematika tzv. prostorových odposlechů

V souvislosti s ustanovením § 158d odst. 3 tr. řádu bývá v poslední době mezi odbornou veřejností často skloňována otázka tzv. prostorových odposlechů,<sup>51</sup> a to zejména v reakci na medializovanou kauzu trestního stíhání soudce Vrchního soudu v Praze Ivana Elischera.<sup>52</sup> Přestože diskutované ustanovení o sledování osob a věcí neobsahuje žádnou zmínku o institutu prostorových odposlechů, při jejich nasazování bývá, vzhledem k absenci speciální právní úpravy, postupováno právě podle něj.

Prostorový odposlech trestní řád, ani jiný právní předpis, nevymezuje a pokusy o jeho definici tak zůstávají na trestněprávní teorii a praxi. Institut spočívá, zjednodušeně řečeno, v utajovaném zachycování obrazu, zvuku či komunikace v ohraničeném prostoru a v reálném čase, prováděném pomocí technických prostředků.<sup>53</sup> V praxi může být prostorový odposlech nasazen na veřejně přístupném místě (např. v kavárně či v přírodě), ale také v soukromí (např. v bytě či kanceláři). Podle toho, v jaké intenzitě je při prostorovém odposlechu zasahováno do základních práv a svobod, je orgány činnými v trestním řízení postupováno buď podle § 158d odst. 2 tr. řádu nebo § 158d odst. 3 tr. řádu. Jinými slovy, pokud je prostorovým odposlechem zasahováno do práv vypočtených v § 158d odst. 3 tr. řádu, je ke sledování třeba povolení soudce. Toto musí orgány činné v trestním řízení vyhodnotit v každém individuálním případě.

V této kapitole rozeberu, proč považuji současnou praxi nasazování prostorových odposlechů na základě ustanovení o sledování osob a věcí za problematickou (a v jistých polohách neústavní). Shledávám ji při nejmenším spornou ze dvou hlavních důvodů.

Za zásadní problém a nedostatek právní úpravy považuji skutečnost, že tak invazivní institut, jako je prostorový odposlech, není v trestním řádu speciálně upraven, a praxe je tak nucena vypomáhat si skrze ustanovení o sledování osob a věcí. Jak jsem již zmínila výše, pojem prostorového odposlechu není na zákonné úrovni definován a trestní řád takový institut ani nikde nezmiňuje. Svou povahou se *de facto* jedná o obdobu „klasického“ telefonního odposlechu, tedy odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, který je v trestním řádu upraven v ustanovení § 88, případně institutu zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 88a tr. řádu. Rozdíl je však v tom, že prostorový odposlech

---

<sup>51</sup> V poslední době se tomuto tématu věnoval např. Jelínek, srov. JELÍNEK, J. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Bulletin advokacie*. 2018, 25(7-8), s. 13-19.

<sup>52</sup> Ke dni uzavření rukopisu této práce bylo trestní řízení podle dostupných informací ve fázi řízení před soudem.

<sup>53</sup> Např. Jelínek jej vymezuje jako *utajené získávání informací pomocí speciálních, pro tyto účely sestavených technických prostředků a zařízení zaznamenávajících obraz, zvuk, přesný pohyb i činnost sledovaných osob v reálném čase a prostoru*, srov. JELÍNEK, J. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Bulletin advokacie*. 2018, 25(7-8), s. 14.



může mít různé podoby, které se svou intenzitou zásahu (zejména) do práva na soukromí zásadně liší. Přestože by se na první pohled mohlo zdát adekvátní využít k nasazení prostorového odposlechu, za použití *analogie legis*, ustanovení § 88 tr. řádu, taková praxe je z teoretického pohledu problematická. Někteří autoři analogické použití ustanovení § 88 či § 88a tr. řádu vylučují jako neústavní,<sup>54</sup> jiní rozlišují, zda dojde použitím analogie k rozšíření zásahů do ústavně garantovaných základních práv či nikoliv.<sup>55</sup> V případě, že by analogie takový zásah rozšířila, bylo by její použití protiústavní, v opačném případě ji lze použít tam, kde se prostorový odposlech svou intenzitou zásahu do soukromí blíží klasickému odposlechu podle § 88 tr. řádu, případně podle § 88a tr. řádu.

Použití analogie nelze bez dalšího vyloučit tehdy, pokud jsou splněny základní podmínky pro použití analogie v trestním právu procesním. Trestněprávní teorie obecně použití analogie v procesním právu připouští, na rozdíl od trestního práva hmotného.<sup>56</sup> Vyloučena je však v případech, kdy zákonná úprava výslovně a jasně stanoví určité pravidlo takovým způsobem, že již nezůstává žádný prostor pro přejímání pravidel z případů obdobných,<sup>57</sup> nebo v případech, kde by analogickým užitím zákona (při absenci zákonné úpravy) docházelo k zásahu do ústavně zakotvených práv a svobod.<sup>58</sup> Ústavní soud se k analogii v trestním procesu mj. vyjádřil takto: „(...) *analogie je metodologický nástroj k nápravě protiplánové neúplnosti zákona, resp. zákonodárství, a právě podmínka protiplánovosti je v zásadě kritériem řešení otázky, kdy lze použít analogii, resp. teleologickou redukci a kdy argumentum e contrario, resp. e silentio legis (srov. např. Melzer, F.: Metodologie nalézání práva, Úvod do právní argumentace, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 2009, např. str. 221). Řečeno opět slovy citovaného doktrinárního díla, "pokud pouze zákonodárce povšechně stanoví, že určité ustanovení platí jen pro tyto případy a pro žádné jiné, tak z toho vůbec není zřejmé, zda si byl možnosti právě projednávaného případu vůbec vědom“.*<sup>59</sup>

Je tedy třeba se ptát, zda analogické použití § 88 tr. řádu splňuje teorii a judikaturou vytyčené podmínky. Mám za to, že ustanovení § 88 tr. řádu dostatečně jasně vymezuje, na jaké

---

<sup>54</sup> JELÍNEK, J. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Bulletin advokacie*. 2018, 25(7-8), s. 17.

<sup>55</sup> GRIVNA, Tomáš. Zákonost důkazů získaných sledováním osob a věcí. In: JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326, s. 326. Grivna ovšem použití analogie nedoporučuje ani tehdy, kdy je teoreticky přípustná, a to s ohledem na nedostatečnou předvídatelnost aplikace normy.

<sup>56</sup> Srov. např. FENYK, J. a PROVAZNÍK, J. Trestněprocesní zákony. In: FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 36-54, s. 43.

<sup>57</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2003, sp. zn. 5 Tdo 345/2003.

<sup>58</sup> JELÍNEK, J. Trestněprocesní normy, jejich výklad a působnost. In: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 57-76, s. 68.

<sup>59</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. I.ÚS 2920/09, bod 32.

úkony ho lze aplikovat, tedy na *odposlech a záznam telekomunikačního provozu*. Jak bylo popsáno výše, prostorový odposlech nespočívá v odposlechu telekomunikačního provozu, nýbrž v odposlechu reálně uskutečňované komunikace, příp. různých individuálních projevů odposlouchávaných osob či osob nacházejících se v odposlouchávaném prostoru. Umožnění analogického použití § 88 tr. řádu na případy prostorového odposlechu by tak dle mého názoru bylo příkladem použití analogie, při které je zasahováno do ústavně zaručených práv a svobod, jelikož by se ustanovení § 88 tr. řádu analogicky vztáhlo i na jiné úkony zasahující do soukromí jednotlivců, které zákon nepředpokládá. V trestněprávní praxi se však ustanovení § 88 tr. řádu pro nasazování prostorového odposlechu nepoužívá a orgány činné v trestním řízení sahají k ustanovení § 158d tr. řádu ve všech jeho třech variantách. Institut sledování osob a věcí tak, jak je vymezen trestním řádem, v sobě prostorový odposlech výslovně nezahrnuje. Sledování osob a věcí je však vymezeno tak široce a neurčitě – *získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky* – že pod ně lze i takový úkon, jako je prostorový odposlech, zařadit. Dle mého názoru však takové řešení koliduje s požadavkem právní jistoty a předvídatelnosti práva.

V odborné literatuře se v poslední době objevuje z výše popsaných důvodů apel na legislativní změnu spočívající ve více či méně konkrétním zakotvení prostorového odposlechu do trestního řádu.

Gřivna nabízí možné řešení skrze analogické používání ustanovení § 88 tr. řádu, či § 158d tr. řádu, byť ho nedoporučuje z výše popsaných důvodů, zejména s ohledem na zachování právní jistoty a předvídatelnosti toho, jaké ustanovení bude v konkrétním případě použití prostorového odposlechu aplikováno. Jako možné legislativní řešení tak navrhuje takovou úpravu prostorového odposlechu, která by *de facto* dávala shodné záruky ochrany základních práv a svobod jako ustanovení § 88 tr. řádu, které upravuje telefonní odposlechy.<sup>60</sup>

Jelínek<sup>61</sup> rovněž spatřuje v absenci speciální zákonné úpravy prostorového odposlechu legislativní vakuum, a navrhuje proto novou zvláštní právní úpravu obsaženou v trestním řádu. Ve své koncepci vychází z výše popsaného řešení, které navrhuje Gřivna, některé otázky však rozpracovává podrobněji. V první řadě navrhuje zařazení prostorových odposlechů do

---

<sup>60</sup> Mezi tyto záruky patří skutečnost, že použití odposlechu je vždy nařizováno soudem, lze ho nasadit jen v řízeních o typově nejzávažnějších trestných činech, je stanovena maximální přípustná doba odposlechu, jakož i povinnost průběžně vyhodnocovat, zda trvají důvody pro použití odposlechu a konečně povinnost informovat odposlouchávanou osobu o tom, že u ní byl odposlech nasazen a možnost této osoby domáhat se posterioriho přezkumu nařizení odposlechu, srov. GRIVNA, T. Zákonost důkazů získaných sledováním osob a věcí. In: JELÍNEK, J. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326, s. 326.

<sup>61</sup> JELÍNEK, J. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Bulletin advokacie*. 2018, 25(7-8), s. 13-19, s. 17.

demonstrativního výčtu důkazních prostředků v § 89 odst. 2 tr. řádu. Zvláštní ustanovení týkající se prostorových odposlechů by pak zařadil do páté hlavy tr. řádu nazvané „*Dokazování*“, nikoliv k operativně pátracím prostředkům, jak je tomu v současnosti. Nasazení prostorového odposlechu by mělo být možné pouze u závažných trestných činů, které by byly vymezeny shodně jako v současné právní úpravě „klasických“ odposlechů, tj. odposlechu podle § 88 tr. řádu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88a, tedy v řízeních o všech úmyslných trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, nebo trestných činů, k jejichž trestnímu stíhání zavazuje Českou republiku mezinárodní smlouva. Při takové právní úpravě by podle Jelínka byla dostatečně vyjádřena subsidiarita prostorových odposlechů, jakož i povaha *ultima ratio* tohoto institutu. Povolovací režim by byl shodný jako v současné úpravě „klasických“ odposlechů, tzn. povoloval by je předseda senátu, resp. soudce v přípravném řízení, a povolení by platilo pouze omezenou dobu. Policejní orgán by nadto měl výslovně stanovenou povinnost průběžně sledovat a vyhodnocovat, zda je dána důvodnost nasazeného prostorového odposlechu. V poslední řadě Jelínek navrhuje zavést pro prostorový odposlech posteriorní přezkum zákonnosti prováděný Nejvyšším soudem, a to ve shodném režimu jako u dalších dvou typů odposlechů, tedy podle § 88 odst. 8 tr. řádu, resp. § 88a odst. 2 tr. řádu, přičemž přezkum dále problematizuje, a to zejména v souvislosti s dopadem rozhodnutí o nezákonnosti odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu na dané trestní řízení.

Se všemi zmíněnými legislativními návrhy obou autorů se ztotožňuji, neboť negativní důsledky absence speciální právní úpravy odposlechu jsou zjevné. Za nejdůležitější považuji skutečnost, že ve své nejinvazivnější podobě, tj. např. prostorový odposlech nasazený v obydlí obviněného, bude takový odposlech povolen za podmínek stanovených § 158d odst. 3 tr. řádu a bude se řídit režimem tohoto ustanovení. Tento režim však neodpovídá intenzitě, se kterou je takovým prostorovým odposlechem zasahováno do základních práv obviněného, neboť neobsahuje dostatečné záruky ochrany soukromí v širším smyslu. Mám za to, že povolovací režim a další podmínky nasazení by měly být minimálně shodné jako u „klasického“ telefonního odposlechu podle § 88 tr. řádu. Podle mého názoru představuje odposlech v obydlí výraznější zásah do práva na soukromí než odposlech telefonu.

Je zřejmé, že rostoucí sofistikovanost pachatelů trestné činnosti je nutné kontrolovat účinnějšími metodami odhalování a předcházení trestné činnosti. Pokud však orgány činné v trestním řízení přistupují k takto invazivním úkonům, mám za to, že v demokratickém právním státě musí podléhat tomu nejpřísnějšímu a nejvíce nezávislému dozoru, tj. dozoru nezávislého a nestranného soudu. Nadto mám za to, že k takovému zásahu do základních

práv lze přistoupit jen v řízeních o těch nejzávažnějších trestných činech, nikoliv u všech úmyslných trestných činů, jak je tomu u sledování osob a věcí.<sup>62</sup>

Druhým, a svým způsobem odvozeným, problémem současné právní úpravy prostorových odposlechů je zcela nedostatečná ochrana základních práv, zejména práva na soukromí ve smyslu čl. 10 odst. 2 Listiny, resp. čl. 8 Úmluvy. Odvozeným je proto, že vyplývá z celkové, dle mého názoru, nedostatečné ochrany základních práv, a tím pádem nedostatečných záruk při použití ustanovení 158d tr. řádu, zejména jeho třetího odstavce. K problematice prostorových odposlechů a požadavkům na jejich právní úpravu s ohledem na Úmluvu se ve své judikatuře vyslovil Evropský soud pro lidská práva. Standardům, které na právní úpravu mj. prostorového odposlechu klade Úmluva, resp. ESLP, se budu věnovat v části páté této práce. Pro účely této kapitoly je však zásadní zejména ten závěr ESLP, podle kterého by měl prostorový odposlech podléhat stejné míře ochrany a měly by u něho být dány stejné zákonné záruky jako u telefonního odposlechu.<sup>63</sup> Výše navržená legislativní řešení tak korespondují s požadavky kladenými judikaturou ESLP.

Jednou cestou řešení legislativního nedostatku v podobě absence úpravy prostorových odposlechů by tak po mém soudu bylo posílit záruky nepřiměřeného zásahu do práva na soukromí ve stávajícím § 158d tr. řádu.<sup>64</sup> Takové řešení by sice pomohlo odstranit ústavněprávní deficit současného používání prostorových odposlechů, nepřispělo by však k posílení právní jistoty a předvídatelnosti práva. Druhý, a zároveň vhodnější, způsob řešení pak spatřuji ve vytvoření speciálního ustanovení o prostorovém odposlechu, které by bylo zařazeno vedle „klasických“ odposlechů podle § 88 a § 88a tr. řádu. Takové ustanovení by pak mělo obsahovat všechny výše popsané záruky, v zásadě shodné se zárukami danými u klasických odposlechů. Toto řešení by jistě bylo nejvíc v souladu s požadavkem právní jistoty a mám za to, že tak invazivní úkon, jako může být právě prostorový odposlech, si své samostatné ustanovení v trestním řádu žádá.

---

<sup>62</sup> O otázce ústavnosti současné konstrukce ustanovení § 158d tr. řádu bude blíže pojednáno v části páté „Ústavní rozměr a limity sledování osob a věcí“.

<sup>63</sup> Srov. rozhodnutí ve věci *R.E. proti Spojenému království* ze dne 27. 10. 2015, stížnost č. 62498/11. Je třeba podotknout, že v této věci se ESLP zabýval specifickou situací, kdy byla prostorovým odposlechem zachycena komunikace mezi zadrženým a jeho obhájcem, kterou porovnával s odposlechem telefonní komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem. I přesto mám však za to, že princip spočívající v tom, že prostorový odposlech je shodně invazivní jako telefonní odposlech, a musí tak splňovat shodný standard ochrany základních práv, lze vztáhnout na jakoukoliv komunikaci.

<sup>64</sup> Návrh novely konstrukce § 158d tr. řádu bude podrobně rozebrán v části páté této práce.

### 3.3.2 Hraniční případy na pomezí 158d odst. 2 a 3 trestního řádu

V předchozích kapitolách jsem vymezila tři režimy sledování osob a věcí, které trestní řád upravuje. V trestněprávní praxi se však objevují specifické činnosti, u kterých nepanuje shoda na tom, podle kterého ustanovení trestního řádu by měly být prováděny, jinými slovy, jakému povolovacímu režimu by měly podléhat. V této části práce upozorním na některé hraniční případy a představím také argumentaci, která stojí za oběma variantami řešení.

#### 3.3.2.1 Prostorový odposlech ve vozidle (nejasnosti v kauze *Beretta*)

V souvislosti s medializovanou kauzou *Beretta* se v prostředí trestněprávní teorie i praxe začala diskutovat otázka, jaké ustanovení je třeba aplikovat na úkon spočívající v nasazení tzv. prostorového odposlechu do interiéru vozidla. Jako tzv. kauza *Beretta* je označováno trestní řízení<sup>65</sup> vedené proti několika obviněným, včetně bývalých policistů a státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze, kteří jsou trestně stíhaní Vrchním státním zastupitelstvím v Praze zejména pro trestné činy korupčního charakteru. Mezi hlavní důkazy, na kterém je trestní stíhání založeno, patří i záznamy z odposlechlů nasazených do interiéru vozidel. Podle informací veřejně dostupných v médiích byli obvinění takto sledováni na základě povolení vydaného Vrchní státní zástupkyní v Praze, a to (u některých obviněných) až po dobu necelých tří let.<sup>66</sup> Prostorové odposlechy v automobilu tedy byly nasazeny podle ustanovení § 158d odst. 2 tr. řádu.

Proti takovému postupu orgánů činných v trestním řízení se (v obecné rovině) ostře postavila Unie obhájců (dále jen „Unie“).<sup>67</sup> Ve svém stanovisku č. 4/2019<sup>68</sup> podává Unie poměrně rozsáhlou argumentaci s tím závěrem, že prostorový odposlech ve vozidle by měl vždy povolovat soud podle ustanovení § 158d odst. 3 tr. řádu. Odposlechy nasazené

---

<sup>65</sup> Ke dni uzavření rukopisu této práce bylo dle dostupných informací trestní řízení ve fázi, kdy policejní orgán ukončil vyšetřování a postoupil trestní spis Vrchnímu státnímu zastupitelství s návrhem na podání obžaloby. Informace jsou dostupné v médiích, srov. např. z <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3043355-policie-ukoncila-vysetrovani-v-kauze-beretta-vsechny-obvinene-chce-poslat-pred-soud>.

<sup>66</sup> Jelikož se trestní řízení stále nachází ve fázi přípravného řízení, které je neveřejné, lze pro účely této práce vycházet pouze z veřejně dostupných informací, např. HRBÁČEK, J. *Ekonomický deník: Problém Bradáčové? Klíčové důkazy v kauze Beretta pravděpodobně pořídila nezákonným odposlechem*. Česká justice [online]. 2019 [cit. 24.6.2020] Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/05/ekonomicky-denik-problem-bradacove-klicove-dukazy-kauze-beretta-pravdepodobne-poridila-nezakonnym-odposlechem/>.

<sup>67</sup> Unie obhájců je profesní spolek sdružující advokáty působící především v trestních věcech. Stanoviska a vyjádření Unie nejsou závazná, působí však určitou mírou přesvědčivosti na odbornou diskuzi i trestněprávní praxi, proto považuji za relevantní uvést zde i její argumentaci.

<sup>68</sup> Stanovisko Unie obhájců ČR č. 4/2019 k formě povolování sledování osoba a věcí dle § 158d tr. řádu, a to ve formě sledování vnitřních prostor motorového vozidla (prostorový odposlech).

v motorovém vozidle podle § 158d odst. 2 tr. řádu považuje za nezákonné a důkazy z nich vzešlé pak za nepřipustné.

Pro řádné určení toho, podle jakého ustanovení trestního řádu má být v případě prostorového odposlechu ve vozidle postupováno, je třeba nejprve posoudit, jakou povahu má vnitřní prostor motorového vozidla ve vztahu ke sledování osob a věcí, a to zejména s ohledem na ochranu „nedotknutelnosti obydlí“ ve smyslu § 158d odst. 3 tr. řádu. Vnitřní prostor vozidla je, minimálně zvukově, oddělen od vnějšího prostoru (např. u vozidel se ztmavenými skly může být oddělen i vizuálně), a lze ho proto do jisté míry považovat za prostor intimní. Je tak nepochybné, že zásah do vnitřního prostoru vozidla bude vždy v jisté intenzitě zásahem do práva na soukromí osob, které vozidlo užívají. Otázkou však je, zda je intenzita tohoto zásahu taková, že je třeba dotčené osoby chránit režimem ustanovení § 158d odst. 3 tr. řádu a nepostačí ochrana v režimu § 158d odst. 2 tr. řádu.

Jak již bylo popsáno výše, § 158d odst. 3 tr. řádu chrání osoby dotčené sledováním mj. před zásahy do *nedotknutelnosti obydlí*. Je tedy nejprve třeba určit, zda lze pod pojem *obydlí* podřadit také vnitřní prostor vozidla. Komentář k trestnímu řádu uvádí, že „*pojem obydlí zahrnuje veškeré prostory sloužící k bydlení lidí, tedy vše, co člověku slouží k bydlení. Rozhodující je faktický stav těchto prostor, tj. že bez ohledu na právní důvod slouží k bydlení (např. z titulu vlastnictví, nájemního vztahu, faktického bydlení v rámci rodinných vztahů).*“<sup>69</sup> Pro účely trestního práva hmotného je pojem *obydlí* definován také trestním zákoníkem v § 133, který říká, že „*obydlím se rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející.*“ Z těchto vymezení pojmu *obydlí* je zřejmé, že prostor vozidla pod ně nelze zahrnout. Výjimku budou samozřejmě tvořit vozidla, která jsou buď k bydlení přímo určena (např. obytné vozy) nebo jsou k bydlení fakticky užívána. Tyto, v celkovém měřítku spíše výjimečné, případy však v této kapitole neberu v potaz a vycházím z toho, že motorové vozidlo pro výraznou většinu uživatelů nepředstavuje prostor k bydlení.

Na základě nálezu Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (publikovaného pod č. 219/2010 Sb.) je však třeba pojem *obydlí* rozšířit i na jiné prostory a pozemky. V citovaném nálezu Ústavní soud zrušil tehdejší znění § 83a odst. 1 tr. řádu v části věty první a věty druhé týkající se prohlídky jiných prostor a pozemků s tím, že vedle domovních prohlídek (upravených v § 83 tr. řádu) musí být také prohlídky jiných prostor a pozemků prováděny na základě příkazu soudu, nikoliv pouze na základě příkazu státního

---

<sup>69</sup> ŠÁMAL, P. a RŮŽIČKA, M. § 82. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1111-1121, s. 1113.

zástupce, nebo dokonce jen policejního orgánu.<sup>70</sup> Konkrétně Ústavní soud říká, že: „Výše naznačené maximy plynoucí z ústavního pořádku České republiky vyžadují, aby o vydání příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků rozhodoval nezávislý a nestranný orgán. Za takový, ve shora naznačeném smyslu, nelze považovat státního zástupce, a tím méně policejní orgán.“<sup>71</sup> K tomuto závěru dospěl Ústavní soud na základě podrobného rozboru pojmu *obydlí* a práva na ochranu soukromí podle čl. 8 Úmluvy jako takového, a to s ohledem na relevantní judikaturu ESLP. Štrasburský soud vykládá pojem *obydlí* širěji než česká doktrína podústavního práva (včetně té trestněprávní popsané výše) a významně ho spojuje s právem na soukromý život podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. ESLP pod právo na ochranu nedotknutelnosti obydlí zahrnuje i ochranu sídel obchodních společností či jejich provozoven,<sup>72</sup> prostory kanceláří<sup>73</sup> či advokátních kanceláří.<sup>74</sup>

Ústavní soud zrušil citované ustanovení trestního řádu s tím odůvodněním, že tehdejší znění § 83a tr. řádu vychází z užší koncepce pojmu *obydlí*, podle kterého je *obydlí* vymezeno pouze jako prostor skutečně sloužící k bydlení, který je v kontrapozici k prostoru nesloužícímu k bydlení. Takový přístup však Ústavní soud shledal v rozporu s ústavním pořádkem, jakož i pro české soudy závaznou judikaturou ESLP, jelikož podle něj „míjí účel základního práva na soukromý život.“<sup>75</sup> Soud v nálezu přímo říká, že: „(...) zejména v dnešní době, kdy autonomní naplňování soukromého života a pracovní či zájmové aktivity spolu úzce souvisejí, nelze činit ostré prostorové oddělení soukromí v místech užívaných k bydlení od soukromí vytvářeného v místech a prostředí sloužících k pracovní či podnikatelské činnosti anebo k uspokojování vlastních potřeb či zájmových aktivit, byť činnosti odehrávající se v prostorech veřejnosti přístupných, resp. neuzavřených, např. podnikatelská činnost, budou moci podléhat jistým omezením, která mohou představovat určitý zásah do práva na soukromý život.“<sup>76</sup>

Výše položenou otázkou, totiž jakou povahu má vnitřní prostor motorového vozidla ve vztahu k pojmu *obydlí* a ústavně garantované nedotknutelnosti obydlí, se české soudy zatím nezabývaly. Nicméně ve světle citovaného nálezu Ústavního soudu se dle mého názoru

---

<sup>70</sup> Původní znění § 83a odst. 1 tr. řádu bylo následující: „Nařídít prohlídku jiných prostor nebo pozemků je oprávněn předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Policejní orgán k tomu potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Příkaz musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. Doručí se uživateli dotčených prostor nebo pozemků, a nebyl-li zastížen při prohlídce, bezprostředně po odpadnutí překážky, která doručení brání.“

<sup>71</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (č. 219/2010 Sb.), bod 26.

<sup>72</sup> Srov. rozhodnutí ve věci *Société Colas Est. proti Francii* ze dne 16. 4. 2002, stížnost č. 37971/97.

<sup>73</sup> Srov. rozhodnutí ve věci *Crémieux proti Francii* ze dne 25. 2. 1993, stížnost č. 11471/85, či rozhodnutí ve věci *Miailhe proti Francii* ze dne 29. 11. 1993, stížnost č. 12661/87.

<sup>74</sup> Srov. rozhodnutí ve věci *Niemietz proti Německu* ze dne 12. 12. 1992, stížnost č. 13710/88.

<sup>75</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (č. 219/2010 Sb.), bod 30.

<sup>76</sup> *Ibidem*.

nenabízí jiný závěr než ten, že i na prostorový odposlech vnitřního prostoru motorového vozidla je třeba aplikovat povolovací režim ustanovení § 158d odst. 3 tr. řádu a sledování tedy podmínit povolením nezávislého a nestranného soudu. Pokud Ústavní soud říká, že i prohlídku pozemků (jako jsou např. i prostorově zcela neohrazené pole či lesy) je třeba realizovat pouze na základě příkazu soudu, pak mám za to, že i zásah v podobě odposlechu instalovaného ve vozidle musí podléhat stejné ochraně. Domnívám se totiž, že prostorový odposlech, který zaznamenává ve vozidle komunikaci v reálném čase, představuje větší zásah do práva na soukromí, nežli prohlídka pozemku (a za určitých okolností i než prohlídka zdmi a stropem ohraničené nemovitosti, např. prohlídka provozovny obchodního závodu).

Osobně mám za to, že výklad pojmu *obydlí*, který předložil Ústavní soud, a tím tedy i výklad ESLP, je extenzivní. Podle mého názoru je logické, že zákonodárce rozlišuje mezi zásahem do prostor, které slouží k bydlení, tedy realizování rodinného a intimního života, a prostor někde na pomezí mezi veřejným a soukromým životem, jako je právě kancelář nebo prostor motorového vozidla. Judikatura ESLP i nálezy Ústavního soudu jsou však pro české soudy i další orgány závazné.<sup>77</sup> S ohledem na to se domnívám, že praxe nasazování prostorových odposlechů ve vnitřním prostoru motorového vozidla na základě povolení státního zástupce by v ústavním přezkumu neobstála a obstát ani neměla.

### 3.3.2.2 Sledování vozidel přes GPS (geolokalizace)

Druhým typem činnosti, u které není jednoznačně stanoveno, podle kterého ustanovení trestního řádu by se měla provádět, je sledování motorových vozidel pomocí systému GPS. Tuto formu sledování osob a věcí trestní řád výslovně neupravuje. Z povahy úkonu však vyplývá, že ho lze zahrnout pod § 158d tr. řádu, a tedy i podle tohoto ustanovení provádět. Problematické však, shodně jako u prostorového odposlechu ve vozidle, je, podle kterého odstavce daného ustanovení by měly orgány činné v trestním řízení postupovat. K této dílčí otázce dosud neexistuje ustálená judikatura českých vrcholných soudů. Stejně tak ji neupravuje ani jiný zákon či podzákoný předpis.

Geolokalizací vozidel v trestním řízení se zabýval Evropský soud pro lidská práva v případě *Uzun proti Německu*<sup>78</sup> a v případě *Ben Faiza proti Francii*.<sup>79</sup> Ve věci *Uzun* ESLP

---

<sup>77</sup> K závaznosti nálezů Ústavního soudu srov. čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky, k závaznosti judikatury Evropského soudu pro lidská práva srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05.

<sup>78</sup> Rozhodnutí ve věci *Uzun proti Německu* ze dne 2. září 2010, stížnost č. 35623/05.

<sup>79</sup> Rozhodnutí ve věci *Ben Faiza proti Francii* ze dne 8. 2. 2018, stížnost č. 31446/12.



shledal, že sledování polohy vozidla prostřednictvím GPS představuje zásah do práva na soukromý život podle čl. 8 Úmluvy, neboť má za důsledek shromáždění dat o dotčené osobě (*compilation of data*).<sup>80</sup> Zároveň však ESLP dodává, že je třeba odlišovat sledování pomocí GPS od dalších forem tajného sledování (vizuálního či zvukového), které představují intenzivnější zásah do soukromí jednotlivce, jelikož odhalují informace o chování, názorech či pocitech dotčené osoby.<sup>81</sup> Soud také odlišil sledování vozidel pomocí GPS od telefonních odposlechů, přičemž uvedl, že přísné standardy, které aplikuje právě na telefonní odposlechy, nebude požadovat také pro právní úpravu sledování pomocí GPS, jelikož toto nepředstavuje tak výrazný zásah do soukromí jako právě telefonní odposlech. V následném rozhodnutí ve věci *Ben Faiza* ESLP shledal porušení práv stěžovatele podle čl. 8 Úmluvy, a to právě v důsledku sledování jeho vozidla pomocí GPS. V trestním řízení vedeném proti stěžovateli prováděl policejní orgán sledování jeho vozidla na základě ústního příkazu vyšetřujícího soudce. Současně bylo nainstalováno zařízení pro prostorový odposlech ve vozidle. I v tomto případě ESLP shledal, že sledováním vozidla stěžovatele pomocí zařízení GPS došlo k zásahu do jeho práva na ochranu soukromého života podle čl. 8 Úmluvy. Stížnosti vyhověl z toho důvodu, že francouzská právní úprava byla příliš neurčitá a neobstála proto v testu legality,<sup>82</sup> který ESLP provádí.

Policejní prezidium Policie České republiky v reakci na mou žádost o poskytnutí informací o tom, podle kterého konkrétního ustanovení se v praxi postupuje při geolokalizaci motorových vozidel, uvedlo: „*K dotazu „zda, případně podle jakého ustanovení trestního řádu provádí v praxi Útvar zvláštních činností lokalizaci motorových vozidel pomocí zařízení GPS“ sdělujeme, že lokalizace motorových vozidel za využití systému GPS je prováděna s ohledem na konkrétní okolnosti předmětného úkonu, v režimu sledování, tj. na základě § 158d zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.*“<sup>83</sup>

Z povahy úkonu nicméně podle mého soudu vyplývá, že by se měl provádět postupem podle § 158d odst. 2 tr. řádu, neboť v případě, že je sledována pouze poloha vozidla, není zasahováno do práva na soukromí v širším smyslu tak významně, aby bylo třeba povolení soudce. Tento úkon lze co do intenzity zásahu přirovnat k fyzickému sledování osob příslušníky policejního orgánu, které je také v praxi prováděno podle § 158d odst. 2 tr. řádu. Vzhledem k posílení právní jistoty, a zároveň z důvodu sjednocení aplikační praxe však

---

<sup>80</sup> Rozhodnutí ve věci *Uzun proti Německu* ze dne 2. září 2010, stížnost č. 35623/05, bod 49.

<sup>81</sup> *Ibidem*, bod 52.

<sup>82</sup> O testu legality v kontextu čl. 8 Úmluvy blíže pojednávám v části páté této práce, která se mj. zabývá judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

<sup>83</sup> Viz Příloha č. 1.

považují za účelné upravit postup podle § 158d odst. 2 tr. řádu v případě geolokalizace motorových vozidel minimálně interním předpisem v rámci Policie České republiky.

### 3.4 Sledování osob a věcí se souhlasem osoby, do jejichž práv je zasahováno

Trestní řád v § 158d odst. 6 umožňuje provádět sledování i bez povolení státního zástupce či soudce v případě, že se sledováním *výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno*. Jak uvádím výše, mám za to, že tuto formu sledování by bylo možno vyčlenit jako samostatný čtvrtý typ sledování osob a věcí. Tento režim se uplatní v situacích, kdy se sledováním souhlasí přímo sledovaná osoba, nebo osoba, která se sledovanou věcí disponuje.<sup>84</sup> Aplikace ustanovení bude nejspíš vcelku bezproblémová tehdy, pokud je např. potenciální svědek fyzicky sledován, v takovém případě je totiž zasahováno čistě do jeho práv a svobod. Praktické využití ustanovení nastane také např. při sledování (potenciální) oběti trestného činu.<sup>85</sup> Lze si představit i takové případy, kdy bude se sledováním své osoby souhlasit obviněný, např. v případě, že je spolupracujícím obviněným ve smyslu § 178a tr. řádu.

Problematickými však mohou být situace, kdy je sledováním sice primárně zasahováno do práv a svobod osoby, která s ním vyslovila souhlas, sekundárně se však může dotknout i práv a svobod dalších osob. Lata uvádí, že je třeba tuto otázku vždy zvlášť vyhodnotit.<sup>86</sup> K zásahu do práv jiné osoby podle něj nedochází např. tehdy, kdy jsou nasazeny prostorové odposlechy v bytě osoby, která se sledováním souhlasí a byt navštíví jiná osoba, která o sledování sice neví, byt však neužívá.<sup>87</sup> V hraničních situacích je s ohledem na potenciální nepřípustnost důkazů (pořízených záznamů ze sledování) třeba zajistit podle konkrétních okolností případu povolení podle § 158d odst. 2 či odst. 3 tr. řádu. Z důvodu procesní opatrnosti by měl být souhlas sledované osoby udělen, pokud možno, písemně. Šámal výslovně vylučuje souhlas konkludentní.<sup>88</sup>

---

<sup>84</sup> LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1197.

<sup>85</sup> Šámal konkrétně dává příklad využití u trestného činu brání rukojmí podle § 174 tr. zákoníku nebo trestného činu vydírání podle § 175 tr. zákoníku, srov. ŠÁMAL, P. § 158d. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání*. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2001-2012, s. 2009.

<sup>86</sup> LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1197.

<sup>87</sup> *Ibidem*.

<sup>88</sup> ŠÁMAL, P., § 158d. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání*. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2001-2012, s. 2009.

U tohoto typu sledování tedy bude zásadní a zároveň nejproblematictější určit, která osoba, resp. osoby musí dát ke sledování souhlas. V praxi představuje sledování podle § 158d odst. 6 tr. řádu zanedbatelnou část celkového počtu úkonů sledování.<sup>89</sup> Takto nízký počet úkonů si lze podle mého soudu vysvětlit zejména tím, že sledování osob a věcí bude typicky směřovat proti osobě, proti které se trestní řízení vede, přičemž tato osoba nebude o probíhajícím sledování vědět a nebude s ním tak udělovat souhlas.

### **3.5 K možnosti použití záznamů ze sledování v jiné trestní věci**

Další problematickou, a z teoretického pohledu zajímavou interpretační otázkou související se sledováním osob a věcí je možnost použití pořízeného záznamu ze sledování v jiné trestní věci. Trestní řád v § 158d odst. 10 říká, že *„v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno“*. Interpretační problém, který se v souvislosti s citovaným ustanovením vyskytuje v odborné debatě i právní praxi, spočívá v tom, zda lze ustanovení vyložit tak, že je možné jakýkoliv záznam pořízený sledováním, které povolil soud podle § 158d odst. 3 tr. řádu či státní zástupce podle § 158d odst. 2 tr. řádu použít v jiné trestní věci, či zda se ustanovení vztahuje jen a pouze na případy, kdy bylo sledování povoleno státním zástupcem (tedy sledování podle § 158d odst. 2 tr. řádu). Lapidárně řečeno se jedná o interpretaci daného ustanovení ve slovech *„v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno“*. V této kapitole nejprve představím argumentační proudy vedoucí k oběma zmíněným interpretačním závěrům, zhodnotím je a následně nabídnu vlastní postoj k problematice.

#### **3.5.1 Současné argumentační proudy trestněprávní teorie i praxe**

První argumentační linie vychází zejména z jazykového výkladu. Prostým jazykovým výkladem citovaného ustanovení můžeme dojít k závěru (nabízí se totiž ještě jedna forma

---

<sup>89</sup> Za rok 2018 se jednalo o 20 úkonů sledování podle § 158d odst. 6 tr. řádu z celkového počtu 5 580 úkonů sledování osob a věcí. Srov. Analýzu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2018 ze dne 22. 8. 2019, PPR-1333-8/ČJ-2019-990392, s. 81.

jazykového výkladu), že trestní řád dává ve slovech „v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno“ možnost použít záznam ze sledování z jiné trestní věci jen tehdy, pokud toto sledování probíhalo na základě povolení státního zástupce podle § 158d odst. 2 tr. řádu. Při takovém výkladu vycházíme z toho, že slova „za podmínek uvedených v odstavci 2“ odkazují na povolovací režim § 158d odst. 2 tr. řádu, tedy na povolení sledování státním zástupcem. *A contrario* by tak platilo, že záznam ze sledování *nelze* použít v jiné trestní věci tehdy, pokud byl tento záznam pořízen na základě povolení soudce, tj. podle § 158d odst. 3 tr. řádu. Interpretací potíže nepůsobí závěrečná část ustanovení, která říká, že může být záznam použit jen v řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíchž práv a svobod bylo sledováním zasahováno.

K užití výše nastíněného jazykového výkladu a následného učinění výše popsaného závěru přistoupil i Městský soud v Praze ve svém relativně nedávném, již pravomocném, rozsudku v tzv. kauze dopravního podniku,<sup>90</sup> ve které byl obžalovaný mj. lobbista Ivo Rittig. Státní zástupce v této věci navrhl v hlavním líčení provést důkaz záznamem prostorového odposlechu, který byl výsledkem sledování osob a věcí v prostorách hotelového pokoje, které bylo povoleno podle § 158d odst. 1, 3 a 4 tr. řádu soudkyní Okresního soudu v Ostravě. Dva obžalovaní podali prostřednictvím svého obhájce proti tomuto návrhu procesní námitku s tvrzením, že záznam *nelze* s ohledem na ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu použít jako důkaz.

Městský soud v rozsudku tak musel posoudit situaci, jak přistupovat k režimu § 158d odst. 3 tr. řádu s ohledem na skutečnost, že § 158d odst. 10 tr. řádu obsahuje výslovný odkaz toliko na § 158d odst. 2 tr. řádu.<sup>91</sup> Městský soud rozhodl tak, že záznam sledování z jiné trestní věci, který byl pořízen na základě povolení soudkyně, v projednávané trestní věci jako důkaz *nelze* připustit. Ve své argumentaci vycházel zejména z jazykového výkladu, který však podpořil též výkladem teleologickým. Uvedl, že lze považovat za logickou takovou právní úpravu, podle které záznam sledování, které představuje méně intenzivní zásah do práva na soukromí (a jiných základních práv), a které proto povoluje „pouze“ státní zástupce, lze použít jako důkaz v jiné trestní věci, kdežto záznam sledování, které představuje nejvíce intenzivní zásah do práva na soukromí např. v podobě zásahu do nedotknutelnosti obydlí, a které proto povoluje soudce, jako důkaz v jiné trestní věci použít *nelze*. Zároveň však Městský soud podrobnou a hlubší interpretaci neprováděl, když řekl, že: „(...) *dospěl k závěru, že nemůže polemizovat se zněním zákonné normy, tj. ustanovením § 158d odst. 10 tr. řádu. Procesní soud*

---

<sup>90</sup> Jedná se o populární název této kauzy užívaný v médiích.

<sup>91</sup> Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. 47 T 7/2017, bod 371.

nemá prostor ani důvod spekulovat nad tím, co bylo záměrem zákonodárce, když poskytl zákonný podklad toliko pro využití záznamů na základě povolení státního zástupce, ač se lze domnívat, že důvodem může být výše naznačené omezení intenzivnějších zásahů do lidských práv a svobod a s tím související jejich větší ochrana.<sup>92</sup> Dle mého názoru je tak patrná až jistá míra rezignace ze strany městského soudu, který se nakonec spokojil s prostým jazykovým výkladem. Závěrem své argumentace městský soud uvádí, že výklad umožňující použití záznamu z jiné trestní věci, ve které bylo sledování povoleno soudem, by byl „*analogickým rozšiřováním limitované podmínky zásahů do lidských práv a svobod a narušováním mimo rámec zákona ochranu nedotknutelnosti obydlí a s tím spojeného práva na soukromí.*“<sup>93</sup> S tímto tvrzením však dle mého názoru nelze souhlasit, neboť se v tomto případě nejedná o analogii, ale o systematický a teleologický výklad daného ustanovení. Zákonodárce podle mého soudu neopomněl upravit použití záznamu ze sledování v jiné trestní věci, pokud bylo povoleno soudem, nýbrž zvolil v § 158d odst. 10 tr. řádu nevhodnou a zavádějící formulaci, kterou je ovšem možné interpretačně překonat.

Městský soud se nakonec vypořádával s argumentací státního zástupce vycházející z ustanovení § 89 odst. 2 tr. řádu, spočívající v tzv. generální použitelnosti důkazů. Toto ustanovení stanoví, že *za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci*, přičemž následně demonstrativně vyjmenovává možné důkazní prostředky. Trestní řád neuvádí, jaké důkazní prostředky nejsou přípustné, kromě důkazů získaných nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení ve smyslu § 89 odst. 3 tr. řádu. Městský soud tento argument státního zástupce nepřipouští s odkazem na komentář k trestnímu řádu, podle něhož trestní řád neobsahuje tzv. vylučovací klauzule (kromě zmíněného § 89 odst. 3 tr. řádu), dle kterých by bylo možné určit nepřipustné důkazy. Praxe tak musí dovozovat nepřipustnost konkrétních důkazů výkladem, a to zejména na základě komentářem vypsáných ustanovení, mezi něž komentář řadí právě i sporné ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu.<sup>94</sup>

Svůj závěr podpírá městský soud usnesením Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018, kterým Nejvyšší soud zamítl stížnost pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti.<sup>95</sup> V tomto rozhodnutí se mj. vyjadřuje k otázce užití záznamu ze sledování osob a věcí v jiné trestní věci. Nejvyšší soud nezaujímá zcela jednoznačné stanovisko, nicméně

---

<sup>92</sup> Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. 47 T 7/2017, bod 374.

<sup>93</sup> Ibidem, bod 377.

<sup>94</sup> PÚRY, F. § 89. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1308-1394, s. 1336.

<sup>95</sup> Stížnost pro porušení zákona byla podána v neprospěch obžalovaných a týkala se trestní věci související s již zmíněnou kauzou „dopravního podniku“, tzv. kauzy BIS, ve které byl obžalovaným mj. rovněž lobbista Ivo Rittig.

z jeho argumentace lze vyčíst, že považuje za přípustnou takovou interpretaci, podle které lze záznam použít jako důkaz jen tehdy, byl-li v jiné trestní věci povolen státním zástupcem (tedy shodný závěr jako Městský soud v Praze ve výše popsané kauze). Toto rozhodnutí patrně představuje v současnosti nejvíce autoritativní právní názor v otázce interpretace ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu. Ministr spravedlnosti spatřoval porušení zákona ve prospěch obžalovaných rozhodnutími soudů I. a II. stupně mj. v tom, že soudy nepřipustily jako důkaz záznamy sledování pořízené v jiné trestní věci, ve které sledování povolil soud podle § 158d odst. 3 tr. řádu. Ve své stížnosti ministr rovněž argumentoval jazykovým výkladem, docházel však k odlišnému závěru, když uvedl, že *je třeba legislativní odkaz na odstavec 2 obsažený v § 158d odst. 10 tr. ř. vykládat ne jako odkaz na sledování povolené státním zástupcem, ale jako odkaz na sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, neboť právě použitelnost takového záznamu v jiné trestní věci dané ustanovení řeší.*<sup>96</sup> Ministr spravedlnosti dále argumentoval, že tímto způsobem bylo ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu v praxi vykládáno a odkazoval i na judikaturu Ústavního soudu k této otázce.<sup>97</sup> Druhý argument ministra spravedlnosti byl založen na již zmíněné zásadní přípustnosti důkazů, která vyplývá z § 89 odst. 2 tr. řádu. Ministr namítal, že jediným smysluplným výkladem, který současně respektuje účel trestního řádu a základní zásady trestního řízení, jakož i ustanovení § 89 odst. 2 tr. řádu, je vycházet ze zásadní přípustnosti a použitelnosti opatřených důkazů, pokud zákon výslovně nestanoví opak, případně speciálně neupravuje postup opatření některých důkazů. Nadto dodal, že: *„pokud trestní řád k opatření určitého důkazu stanoví konkrétní kvalifikační limity, jako tomu je u odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu, údajů o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo na než se vztahuje ochrana osobních a zprostředkovatelských dat podle § 88a trestního řádu, operativně pátracích prostředků podle § 158b až § 158f trestního řádu, je na místě ze zásady zákonnosti a zásady přiměřenosti dovozovat, že takové limity musí být splněny i v jiné trestní věci, v níž by měly být takové důkazní prostředky užity k důkazu.“*<sup>98</sup>

---

<sup>96</sup> Stížnost pro porušení zákona podaná ministrem spravedlnosti ze dne 2. 5. 2018, č. j. MSP-744/2017-OJD-SPZ/6, s. 10.

<sup>97</sup> Konkrétně odkazoval na usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 1518/13, kterým byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná ústavní stížnost stěžovatele, jenž namítal také nepřipustnost použití záznamů opatřených prostřednictvím sledování povoleného soudem v jiné trestní věci, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14, konkrétně na bod 19 jeho odůvodnění, přičemž druhé usnesení se týká shodných záznamů, které jsou předmětem sporu ve zmiňované kauze „dopravního podniku“ projednávané Městským soudem v Praze.

<sup>98</sup> Stížnost pro porušení zákona podaná ministrem spravedlnosti ze dne 2. 5. 2018, č. j. MSP-744/2017-OJD-SPZ/6, s. 12.

Nejvyšší soud však na tuto argumentaci ministra spravedlnosti nepřistoupil a odvolával se zejména na jeden z „velkých komentářů k trestnímu řádu, kde Lata píše, že: „značně široká použitelnost záznamu pořízeného při sledování podle odst. 2 kontrastuje s naprostou nepoužitelností záznamu pořízeného při sledování podle odst. 3 v jiné trestní věci, což se jeví být nedůvodně restriktivní, zvláště při vědomí skutečnosti, že jinak přísněji regulovaný odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 a § 88a použitelnost v jiných věcech umožňuje.“<sup>99</sup>

Tento závěr je však poněkud zproblematizován tím, že autor své stanovisko zásadně přehodnotil ke dni 22. 3. 2019 (tedy až poté, co Nejvyšší soud vydal výše popsané usnesení). V současnosti platné verzi komentáře zastává druhý z výše vymezených názorů a doplňuje, že „pokud by se tedy odstavec 10 vztahoval pouze ke sledování povoleného státním zástupcem, pak by sledování povolené soudcem bylo použitelné bez dalšího omezení. Tuto variantu však nelze pokládat za správnou, neboť pokud by zákonodárce upravil podmínky pro použitelnost záznamů pořízených při sledování povoleném („pouze“) státním zástupcem, pak je nelogické, aby na použitelnost záznamu ze sledování, jímž je výrazněji zasahováno do soukromí osob, a k němuž je proto požadováno předchozí povolení soudce, nebyly kladeny žádné upřesňující podmínky. Odkaz na odstavec 2 se tedy vztahuje k pořizování záznamu, přičemž takové záznamy jsou použitelné v jiné trestní věci za podmínek uvedených v odstavci 10, ať již bylo sledování povoleno státním zástupcem nebo soudcem“.<sup>100</sup> Druhý „velký“ komentář k trestnímu řádu nám nic bližšího k interpretaci ustanovení neříká, pouze shrnuje znění ustanovení bez podrobnějšího výkladu a odkazuje na komentář k ustanovení § 88 odst. 6 tr. řádu, které se však s takovými interpretačními obtížemi nepotýká.<sup>101</sup> Vzhledem k tomu, že komentářová literatura neposkytuje na diskutovanou otázku jednoznačnou odpověď, mám za to, že není dostačující založit argumentaci právě na doktrinálním výkladu.

Nejvyšší soud v rozebíraném usnesení vykládá problematické ustanovení také systematicky. Připouští, že ze systematiky celého ustanovení § 158d tr. řádu je patrná určitá propojenost mezi druhým a třetím odstavcem, když ani jeden z nich neobsahuje komplexní úpravu institutu sledování, ale pouze stanoví určité specifické podmínky pro daný typ sledování. Zároveň však diskutovaný § 158d odst. 10 porovnává s dalšími odstavci § 158d

---

<sup>99</sup> LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-2012, s. 1199.

<sup>100</sup> LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. Znění komentáře bylo upraveno ke dni 22. 3. 2019 a je dostupné pouze v online verzi systému ASPI online.

<sup>101</sup> ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání.* Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2011

tr. řádu a dochází k závěru, že je příznačné, když např. § 158d odst. 4 i § 158d odst. 6 tr. řádu odkazují jak na § 158d odst. 2, tak na § 158d odst. 3 tr. řádu, zatímco § 158d odst. 5 odkazuje pouze na § 158d odst. 3 a § 158d odst. 10 pouze na § 158d odst. 2 tr. řádu.<sup>102</sup> Na základě tohoto porovnání tak (byť nepřímou) dochází k závěru, že má svůj význam, když zákon rozlišuje a v některých odstavcích odkazuje na obě varianty sledování (podle odstavce 2 i 3), kdežto v jiných pouze na jednu z nich.

K ministrem spravedlnosti předkládaným usnesením Ústavního soudu (viz výše) pak Nejvyšší soud dodává, že ani v jednom případě se Ústavní soud dopodrobna nezabýval výkladem ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu, nýbrž jen připomněl jeho znění,<sup>103</sup> tato usnesení proto podle něj nelze při argumentaci brát příliš v potaz.

### 3.5.2 Argumentace rozporující současný výklad

Z výše nastíněných a rozebraných argumentů jak ze soudní praxe, tak z trestněprávní teorie, je zřejmé, že v otázce interpretace § 158d odst. 10 tr. řádu a jeho vztahu k § 158d odst. 3 tr. řádu nepanuje shoda, ani neexistuje jednoznačný autoritativní závěr. Při interpretaci jakékoliv právní normy v první řadě vycházíme z jazykového výkladu, který nám přibližuje základní význam interpretované normy.<sup>104</sup> Jak jsem popsala výše, v případě ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu nás však jazykový výklad může dovést ke dvěma odlišným závěrům. Pokud chápeme ustanovení ve slovech „za podmínek uvedených v odstavci 2“ tak, že odkazují na povolovací režim § 158d odst. 2 tr. řádu, musíme ustanovení interpretovat v tom smyslu, že záznam ze sledování v jiné trestní věci lze použít jen tehdy, bylo-li povoleno státním zástupcem. Pokud ovšem rozumíme diskutovanému ustanovení ve slovech „za podmínek uvedených v odstavci 2“ tak, že oněmi „podmínkami“ zákonodárce míní pořizování záznamů ze sledování, které je skutečně upraveno pouze v § 158d odst. 2 tr. řádu, našim závěrem bude, že záznam ze sledování v jiné trestní věci je použitelný i tehdy, pokud bylo sledování povoleno soudcem.

Jazykový výklad by však neměl být jediným interpretačním vodítkem, které při výkladu právní normy užíváme. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně uvádí, že: „*naprosto neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace, vycházející pouze z jeho*

---

<sup>102</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018.

<sup>103</sup> Oběma usneseními Ústavní soud odmítal ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné a meritorně se jimi tedy nezabýval.

<sup>104</sup> Srov. např. GERLOCH, A. Interpretace práva. In: BOGUSZAK, J. ČAPEK, J. A GERLOCH, A. *Teorie práva*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 175-188, s. 182.



*jazykového výkladu. Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad e ratione legis atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity".<sup>105</sup>*

V plenárním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 21/96 ze dne 4. 2. 1997 (vyhlášeno pod č. 63/1997 Sb.; N 13/7 SbNU 87) Ústavní soud zdůrazňuje, že: „soud přitom není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případech, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematické souvislost nebo některý z principů, jenž mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku.“

Jazykový výklad nám tedy může posloužit jen jako pomyslný odrazový můstek interpretace. Při výkladu této konkrétní normy nám ale ani nedává jednoznačnou odpověď, proto je na místě uvažovat nad dalšími interpretačními metodami.<sup>106</sup>

Význam, který ustanovení přikládal zákonodárce v době jeho zařazení do trestního řádu, lze dovozovat z důvodové zprávy k zákonu. Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým byly do trestního řádu zakotveny operativně pátrací prostředky včetně úpravy sledování osob a věcí, však žádnou odpověď na výše položenou otázku ohledně interpretace rozebíraného ustanovení nenabízí, neboť se k němu výslovně nevyjadřuje.<sup>107</sup>

Dle mého názoru lze dospět k přesvědčivé interpretaci ustanovení, která odpovídá smyslu a účelu institutu sledování osob a věcí jako takového zejména tehdy, pokud jeho doslovné znění budeme vykládat systematicky, resp. v rámci systému daného ustanovení. Celé ustanovení § 158d tr. řádu má určitou vnitřní strukturu. Jak již bylo řečeno, u sledování lze rozeznávat tři varianty, resp. režimy.<sup>108</sup> První režim je prosté sledování bez pořizování záznamů a současně bez potřeby povolení; druhý režim v sobě již zahrnuje zaznamenávání poznatků získaných sledováním a je k němu třeba povolení státního zástupce; třetí režim nastupuje tehdy, pokud je sledováním zasahováno do zákonem vypočtených základních práv a svobod, a z toho důvodu je k němu třeba povolení soudu. Vztah těchto tří režimů je podle mě takový, že „vyšší“

---

<sup>105</sup> Srov. např. nález sp. zn. Pl. ÚS 33/97 ze dne 17. 12. 1997 (N 163/9 SbNU 399; 30/1998 Sb.) nebo nález sp. zn. I. ÚS 2920/09 ze dne 8. 2. 2011 (N 14/60 SbNU 141).

<sup>106</sup> Mezi další výkladové metody patří logický, systematický či historický výklad, srov. KNAPP, V. Právní argumentace, interpretace a právní spor. In: *Teorie práva*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995, s. 167-180, s. 170-171.

<sup>107</sup> Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

<sup>108</sup> Případně, jak píše v kapitole 3.1, je dle mého názoru možné rozeznávat až čtyři režimy sledování, a to včetně režimu podle § 158d odst. 6 tr. řádu.

režim sledování v sobě vždy zahrnuje ten „nižší“. Pokud tedy např. bude probíhat sledování, kterým bude zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, a tudíž bude muset být povoleno soudem podle § 158d odst. 3 tr. řádu, je v něm logicky zahrnuto povolení k pořizování záznamů ve smyslu § 158d odst. 2 tr. řádu. Tomu odpovídá i skutečnost, že pouze v ustanovení § 158d odst. 1 tr. řádu je vymezeno, co se sledováním osob a věcí rozumí, a ostatní režimy v sobě toto vymezení logicky zahrnují. V tomto ohledu souhlasím se závěry Nejvyššího soudu ve výše rozebraném usnesení o zamítnutí stížnosti pro porušení zákona, když říká, že ani ustanovení § 158d odst. 2 tr. řádu, ani ustanovení § 158d odst. 3 tr. řádu neupravují režim sledování komplexně, ale pouze zpřesňují určité specifické podmínky daného režimu. Konkrétní odstavce tak nemohou stát samostatně a musí být vykládány v rámci celého ustanovení § 158d tr. řádu. Právě z těchto důvodů se kloním k interpretaci, kterou ve své stížnosti pro porušení zákona předkládal ministr spravedlnosti, tedy že odkaz v § 158d odst. 10 tr. řádu ve slovech „za podmínek uvedených v odstavci 2“ znamená odkaz na pořizování záznamů, nikoliv na povolovací režim § 158d odst. 2 tr. řádu. Jen při takové interpretaci je totiž podle mého názoru zachována systematika celého ustanovení § 158d tr. řádu.

K tomuto závěru navíc dospějeme i při teleologickém výkladu daného ustanovení. Povolovací režimy, kterým sledování podle § 158d odst. 2 a § 158d odst. 3 tr. řádu podléhá, byly zákonodárcem zakotveny z důvodu dostatečné ochrany základních práv a svobod, do kterých je při jakémkoliv sledování ve větší či menší míře orgány činnými v trestním řízení zasahováno. Jak jsem již popsala výše v této práci, režim povolení odpovídá intenzitě zásahu do základních práv a svobod, při méně intenzivním zásahu povoluje sledování státní zástupce jakožto orgán ne zcela nezávislý,<sup>109</sup> při intenzivnějším zásahu do konkrétně vyjmenovaných základních práv pak sledování musí povolit soud jakožto nezávislý orgán.

Pokud tedy bude umožněno, aby byl v jedné trestní věci (v řízení o úmyslném trestném činu či se souhlasem sledované osoby podle § 158d odst. 10 tr. řádu *in fine*) použit záznam z jiné trestní věci, ve které bylo sledování povoleno zákonným způsobem, základní práva dotčené osoby, která byla sledována, tím nejsou nijak více dotčena než při primárním sledování. Záznam získaný sledováním si stále uchovává „ochranu“ základních práv, která jeho pořizování limitovala v původním řízení. I při interpretaci předložené Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018, je možné použít záznam z jiné trestní věci

---

<sup>109</sup> Je sice nesporné, že státní zástupce má být ve svém přístupu k trestnímu řízení nestranný a je do jisté míry také nezávislý na právním názoru svých nadřízených, současně však v úřadu státního zastupitelství existuje určitá hierarchie, které je každý státní zástupce součástí a celá soustava státního zastupitelství je podle čl. 80 Ústavy České republiky součástí moci výkonné. Na rozdíl od soudce je mu nadto možné ukládat závazné pokyny k rozhodnutí. Srov § 24 odst. 1 a § 12d zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

tehdy, byl-li povolen státním zástupcem. Takto zužující výklad však spěje k absurdnímu závěru, který se navíc vymyká smyslu a struktuře celého ustanovení. Pokud totiž zákonodárce umožňuje (podle argumentace Nejvyššího soudu) použít záznam ze sledování, které povolil „pouze“ státní zástupce, z jakého rozumného důvodu by neumožnil použít záznam ze sledování, které povolil soudce a které tudíž podlehlo té nejpřísnější a zároveň nejvíce nezávislé kontrole, kterou trestní řád zná? Dle mého názoru zde neobstojí ani takové vysvětlení, že při sledování podle § 158d odst. 3 tr. řádu je zásah do základních práv a svobod tak intenzivní, že lze záznam z něj pořízený použít jen v té konkrétní věci a v žádné jiné. Z toho by totiž vyplývalo, že nedůvěřujeme povolujícímu soudu či soudci natolik, abychom jím garantovaný standard ochrany použili také v jiné trestní věci. Mám tak za to, že na garanci soudního povolení sledování musí být nahlíženo jako na garanci stejné úrovně ochrany v každém případě. Pokud tedy nezávislý soud jednou sledování povolil (a jeho povolení nebylo v dalším řízení zrušeno jako nezákonné), není důvod ubírat mu váhu tím, že jeho povolení nebudeme uznávat v jiné trestní věci.

K podobnému závěru, byť z jiné argumentační linie, ostatně dospěl i Lata v revidovaném komentáři k dotčenému ustanovení, kde uvádí, že pokud by byl § 158d odst. 10 tr. řádu vykládán tak, že odkazuje jen na sledování povolené státním zástupcem, byly by záznamy pořízené ze sledování povoleného soudcem použitelné bez dalšího, a to (pravděpodobně) s ohledem na obecnou použitelnost důkazů ve smyslu § 89 odst. 2 tr. řádu.<sup>110</sup>

Z celé odborné debaty ohledně interpretace ustanovení § 158d odst. 10 tr. řádu je zřejmé, že zákonodárce nepojal ustanovení dostatečně jednoznačně. Mám však za to, že není nutně třeba legislativní změny k tomu, abychom dospěli k jednoznačnému interpretačnímu závěru. Na základě výše rozebraných úvah jsem přesvědčena, že za použití jazykového výkladu ve spojení zejména se systematickým výkladem, jakož i teleologickým můžeme diskutované ustanovení vyložit tak, že se vztahuje jak na sledování podle § 158d odst. 2 tr. řádu, tak na sledování podle § 158d odst. 3 tr. řádu ve smyslu jejich povolovacích režimů. V trestněprávní praxi je však patrná naléhavá potřeba autoritativního a dostatečně přesvědčivého vyřešení této sporné právní otázky (např. formou stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu), jelikož je od ní odvislá celá řada důkazů, u kterých není zřejmé, zda jsou přípustné, a na jejich základě také celá řada trestních řízení.

---

<sup>110</sup> LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. Znění komentáře bylo upraveno ke dni 22. 3. 2019 a je dostupné pouze v online verzi systému ASPI online.

### 3.6 Podzákonná úprava institutu sledování osob a věcí a jeho užití v praxi

V předchozích kapitolách této části jsem podrobně rozebrala úpravu sledování osob a věcí podle trestního řádu. Cílem této závěrečné kapitoly je shrnout, jak je sledování prováděno v praxi na základě podzákonných a interních předpisů. Následně uvedu některá statistická data, která přiblíží, jak institut sledování osob a věcí funguje v trestní praxi a jaký je jeho skutečný význam pro trestní řízení.

Faktické provádění sledování osob a věcí je kromě výše popsané úpravy v trestním řádu upraveno řadou podzákonných a interních právních předpisů. Jelikož jsou informace související s operativně pátracími prostředky informacemi utajovanými ve smyslu zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací, je problematické některé tyto předpisy zpřístupnit. Veřejně dostupnou informací nicméně zůstává, že sledování osob a věcí, resp. postup při jeho nasazování je interně upraven především závazným pokynem policejního prezidenta č. 209/2008, kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení, závazným pokynem policejního prezidenta č. 210/2008, kterým se upravuje postup specializovaných pracovišť při používání operativně pátracího prostředku sledování osob a věcí a dále závazným pokynem policejního prezidenta č. 15/2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmu a pracovních skupin.<sup>111</sup>

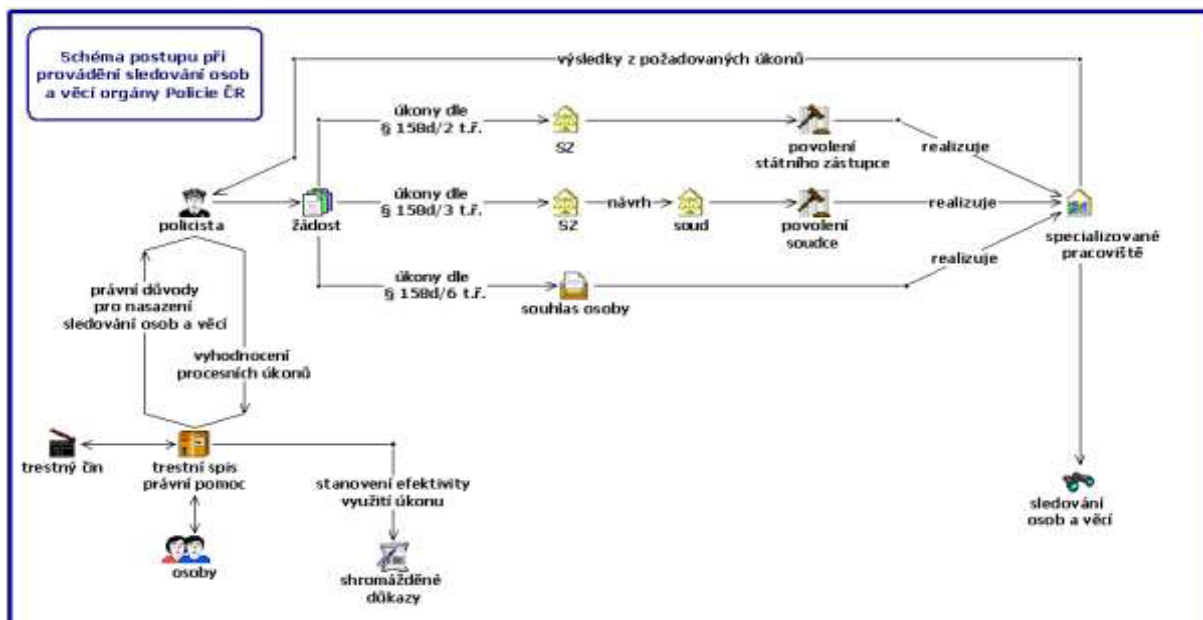
Úkon sledování osob a věcí může v rámci trestního řízení požadovat tzv. oprávněný subjekt, tj. policista zařazený v oprávněném útvaru, kterými jsou útvar nebo organizační článek služby kriminální policie a vyšetřování.<sup>112</sup> V praxi oprávněný policista nejprve předloží žádost o sledování specializovanému pracovišti, které vyznačí své stanovisko ohledně technické a kapacitní realizovatelnosti úkonu. Následně oprávněný policista zpracuje žádost o povolení sledování osob a věcí a předloží ji buď státnímu zástupci (jedná-li se o sledování podle § 158d odst. 2 tr. řádu) nebo soudci (jedná-li se o sledování podle § 158d odst. 3 tr. řádu). Po obdržení povolení předloží žádost i příslušné povolení specializovanému pracovišti k provedení úkonu.

---

<sup>111</sup> Dále je postup při sledování osob a věcí upraven závazným pokynem policejního prezidenta č. 88/2005, kterým se upravuje provoz informačního systému „MERCURY“, závazným pokynem policejního prezidenta č. 215/2008, kterým se stanoví některé bližší podmínky a postupy pro zpracování osobních údajů (o ochraně osobních údajů), závazným pokynem policejního prezidenta č. 31/2012, o analyticko-statistickém informačním systému MU II, pokynem policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, pokynem policejního prezidenta č. 235/2014, o využívání datové sítě intranet Ministerstva vnitra Hermes, pokynem policejního prezidenta č. 170/2015, spisový řád a pokynem policejního prezidenta č. 44/2018, o vnitřní kontrole, získávání údajů, referenčním průzkumu a vyřizování podání (vnitřní kontrolní řád).

<sup>112</sup> Analýza odposlechu a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR ze dne 22. 8. 2019, s. 30.

Specializované pracoviště založí pro účely sledování spis sledování, ve kterém eviduje všechny úkony se sledováním související.<sup>113</sup> Na území České republiky provádí a technicky zabezpečuje sledování Útvar zvláštních činností.<sup>114</sup> Níže uvedené schéma<sup>115</sup> demonstruje realizaci úkonu od žádosti oprávněného policisty po uskutečnění sledování osob a věcí.



### 3.6.1 Statistická data

Policejní prezidium Policie České republiky každoročně zpracovává *Analýzu odposlechu a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR*<sup>116</sup> (dále také „Analýza“). Analýza se zabývá jak odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu, tak sledováním osob a věcí podle § 158d tr. řádu. Z Analýzy vyplývá, že sledování osob a věcí je poměrně často<sup>117</sup> prováděným úkonem. Za rok 2018 bylo útvary Policie ukončeno celkem

<sup>113</sup> Analýza odposlechu a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2018 ze dne 22. 8. 2019, s. 31.

<sup>114</sup> Srov. čl. 5 odst. 1 Závazného pokynu Policejního prezidenta č. 209/2008, kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení.

<sup>115</sup> Analýza odposlechu a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2018 ze dne 22. 8. 2019, s. 32.

<sup>116</sup> Všechny analýzy jsou veřejně dostupné na webových stránkách Ministerstva vnitra České republiky, např. zde <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronicky-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>.

<sup>117</sup> Např. v porovnání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu. Tento úkon byl v roce 2018 využit 5 512 a trend v jeho nasazování je od roku 2014 setrvale klesající. Srov. Analýza odposlechu a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2018 ze dne 22. 8. 2019, s. 68.

5 580 úkonů sledování osob a věcí, a to celkem v 1 058 spisech. Nejvíce úkonů připadá na Národní centrálu proti organizovanému zločinu, která vykázala 1 029 úkonů, což představuje 57,2 % všech úkonů vykázaných útvary s celostátní působností. Analýza dále rozděluje úkony sledování podle jejich povolovacího režimu. V tomto ohledu bylo zjištěno, že z počtu 5 580 úkonů bylo 2 832 povoleno státním zástupcem podle § 158d odst. 2 tr. řádu, 2 728 povoleno soudcem podle § 158d odst. 3 tr. řádu a pouhých 20 bylo provedeno se souhlasem osoby, do jejichž práv má být sledováním zasazeno ve smyslu § 158d odst. 6 tr. řádu.<sup>118</sup> Dalším významným kritériem, se kterým analýza pracuje, je kritérium objektu, vůči kterému sledování směřuje. Analýza zde, vedle osob a věcí, výslovně pracuje s prostorovým odposlechem, tj. sledováním vůči prostoru. Osoby byly sledovány v 4 040 úkonech, prostory v 303 úkonech a věci v 1 237 úkonech. Z toho vyplývá, že výrazná většina sledování je zaměřena proti osobám. Tohoto operativně pátracího prostředku je pak využíváno nejčastěji u drogové trestné činnosti (25,6 %), u podvodů (16,7 %) a u trestných činů proti veřejnému zájmu (10,2 %). Samostatnou kapitolu analýza věnuje vyhodnocení sledování osob a věcí v souvislosti s organizovanou trestnou činností. Z celkového počtu úkonů představovaly úkony související s odhalováním organizované trestné činnosti 35,4 %. Ještě výraznější je pak podíl úkonů souvisejících s odhalováním organizované trestné činnosti u útvarů s celostátní působností, kde tento podíl činí 66,5 % ze všech úkonů sledování osob a věcí zde učiněných. Za zmínku také stojí porovnání počtu úkonů sledování na jeden spis ve věcech souvisejících s organizovanou trestnou činností a ve věcech bez organizované trestné činnosti. Počet úkonů na jeden spis ve věcech s organizovanou trestnou činností je zřetelně vyšší (průměrně 10 úkonů na spis) než ve věcech bez organizované trestné činnosti (průměrně 4,2 úkonů na spis). Posledním faktorem, který analýza u sledování osob a věcí zkoumá, je efektivita úkonu v rámci trestního řízení. Efektivita je vyhodnocována na základě čtyř kategorií – (i) *přímý podíl pro trestní řízení*, (ii) *nepřímý podíl pro trestní řízení*, (iii) *informace v trestním řízení nevyužity* a (iv) *neaktivní úkon*, přičemž v případě přímého a nepřímého podílu pro trestní řízení může docházet k souběhu. Za pozitivní výsledek lze podle mého názoru považovat skutečnost, že 79 % úkonů bylo vyhodnoceno jako efektivních.<sup>119</sup> Analýza dále vyhodnocuje efektivitu úkonů, které měly přímý podíl pro trestní řízení, podle dalších čtyř kategorií – *úkony důležité pro taktiku a průběh vyšetřování* (55,9 %), *získané informace mohly sloužit jako důkaz v trestním řízení* (23,3 %),

---

<sup>118</sup> Za povšimnutí stojí skutečnost, že analýza vůbec nezohledňuje sledování osob a věcí prováděné pouze podle § 158d odst. 1 tr. řádu, tedy takové sledování, při kterém nejsou pořizovány záznamy a není k němu tedy třeba povolení.

<sup>119</sup> Součet úkonů pouze s přímým podílem na trestní řízení (67,3 %), úkonů se souběhem přímého a nepřímého podílu (11,6 %) a úkonů pouze s nepřímým podílem na trestní řízení (0,1 %).

*úkon vedl k zadržení pachatele (15,4 %) a konečně úkon vedl k odvracení trestného činu (5,5 %).*<sup>120</sup>

Z výše uvedených dat, zejména z vyhodnocení efektivity sledování, je patrné, že operativně pátrací prostředek sledování osob a věcí má velký význam zejména při odhalování trestné činnosti, a naopak není tak významný při předcházení či odvracení trestných činů. Důležitou roli pak hraje zejména při odhalování organizované trestné činnosti, jakož i u drogové trestné činnosti, trestných činů spočívajících v podvodném jednání a trestných činů proti veřejnému zájmu. Za významnou je však také třeba považovat skutečnost, že počet úkonů sledování osob a věcí od roku 2008 do roku 2018 soustavně, kromě let 2014 a 2015 a 2017, stoupá, přičemž mezi lety 2017 a 2018 stoupl o 1 067 úkonů, tj. o 23,6 %. Za rok 2018, ze kterého jsou statistiky aktuálně k dispozici, tak bylo zaznamenáno nejvíce úkonů za sledované období vůbec. Tento nárůst je třeba sledovat v kontextu expandujících zásahů veřejné moci do práva na soukromí (zejména prostřednictvím moderních technologií) a na to reagujících snah výraznější ochrany soukromí, zejména ze strany vrcholných vnitrostátních a nadnárodních soudů.

---

<sup>120</sup> V uvedených procentuálních poměrech nejsou zahrnuty souběhy, analýza pracuje s absolutními hodnotami.

## 4 Užití institutu sledování osob a věcí při dokazování elektronickými důkazními prostředky

### 4.1 Elektronické důkazní prostředky

Jak již bylo v této práci demonstrováno, ustanovení § 158d tr. řádu slouží v mnoha ohledech jako „sběrné ustanovení“, které trestněprávní praxe používá tam, kde se jí nedostává speciální právní úpravy pro určité úkony, zejména pro ty zasahující do soukromí jednotlivců. Takto sledování osob a věcí v praxi funguje i pro účely opatrování elektronických důkazních prostředků. Jelikož téma elektronických důkazních prostředků či elektronických důkazů,<sup>121</sup> jejich obstarávání a provádění je problematikou, která je dostatečně obsáhlá pro samostatnou diplomovou práci, zaměřím se v této části své práce jen na to, jak je při získávání elektronických důkazních prostředků používáno právě ustanovení § 158d tr. řádu, tedy institut sledování osob a věcí.

Trestní řád nedefinuje pojem „elektronické důkazní prostředky“ (či „elektronické důkazy“) a ani s ním výslovně npracuje. Rovněž trestněprávní teorie doposud nenabízí žádnou ucelenou definici elektronických důkazních prostředků. Podle Stupky lze „za elektronický důkazní prostředek považovat vše, co může sloužit jako zdroj relevantní informace a je uchovááno v elektronické podobě – tedy především data“.<sup>122</sup> Navrhuje proto definovat elektronické důkazní prostředky prostřednictvím jejich specifických vlastností. Jednou z hlavních specifických vlastností dat jakožto elektronických důkazních prostředků je skutečnost, že nejsou ve své základní podobě (binárního kódu) pro člověka srozumitelná, a je proto nutné číst je pomocí elektronického zařízení, které je převede do srozumitelné podoby.<sup>123</sup> Elektronické důkazní prostředky lze zahrnout pod ustanovení § 89 odst. 2 tr. řádu, které uvádí demonstrativní výčet důkazních prostředků<sup>124</sup> použitelných v trestním řízení. Trestní řád

---

<sup>121</sup> Ani trestněprávní teorie není v terminologii úplně jednoznačná. Např. Kolouch navrhuje zavedení nové kategorie tzv. digitálních důkazů vedle důkazů věcných a listinných, který vymezuje následovně: „Digitálním důkazem jsou jakákoli data či informace, jež byly přeneseny, vytvořeny, uloženy či modifikovány za použití počítačového systému a které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu.“ Srov. KOLOUCH, J. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, 2016, s. 419. Dále srov. např. STUPKA, V. Data jako důkaz v trestním řízení. In: POLČÁK, R., PÚRY, F. a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 83-116, s. 94.

<sup>122</sup> STUPKA, V. Data jako důkaz v trestním řízení. In: POLČÁK, R., PÚRY, F. a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 83-116, s. 94.

<sup>123</sup> *Ibidem*, s. 95.

<sup>124</sup> Trestní řád v ustanovení § 89 odst. 2 sice uvádí pojem „důkaz“, nicméně z teoretického hlediska v tomto ustanovení vypočítává důkazní prostředky. Je tedy patrné, že trestní řád nerozlišuje důsledně mezi pojmy „důkaz“



neobsahuje ani žádná zvláštní ustanovení, na jejichž základě by se elektronické důkazní prostředky prováděly. Při obstarávání a následném provádění elektronických důkazních prostředků se tak v trestněprávní praxi aplikuje řada institutů trestního řádu. Postup orgánů činných v trestním řízení při obstarávání elektronických důkazních prostředků velmi přehledně shrnuje Púry, když na názorném příkladu zjišťování informací z mobilního telefonu demonstruje využití kombinace procesních institutů od výzvy k vydání věci podle § 78 tr. řádu až po znalecké zkoumání podle § 105 tr. řádu.<sup>125</sup> Mezi instituty, které se při obstarávání elektronických důkazů používají, patří právě i sledování osob a věcí podle § 158d tr. řádu. Jelikož zákonodárce stále nestačil reagovat na skutečnost, že část trestného jednání pachatelů trestné činnosti se v různé podobě odehrává a je zachycována ve virtuálním prostoru (v elektronických formách komunikace jako jsou různé komunikační aplikace, v e-mailových schránkách, na sociálních sítích apod.), je problematika elektronických důkazních prostředků výslovně regulována „pouze“ soudní judikaturou a speciálně sjednocujícími výkladovými stanovisky Nejvyššího státního zastupitelství.<sup>126</sup> V následujících kapitolách se budu blíže věnovat primárně zjišťování obsahu e-mailové komunikace ze strany orgánů činných v trestním řízení, a to zejména ve fázi přípravného řízení (jelikož v této fázi bude obstarání důkazů toho typu typičtější). E-mailovou komunikaci jsem si vybrala nejen proto, že je v trestněprávní praxi důležitým zdrojem důkazů pro trestní řízení, ale současně z toho důvodu, že se na její zajišťování aplikuje právě ustanovení § 158d tr. řádu, které je pro tuto práci ústřední. Následně přiblížím možnosti použití ustanovení § 158d tr. řádu při zajišťování dalších elektronických důkazních prostředků, u kterých však neexistuje ustálená praxe.

## 4.2 Zjišťování obsahu e-mailové komunikace

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti (dále jen „ZSIS“) v ustanovení § 2 písm. b) definuje elektronickou poštu jako *textovou, hlasovou, zvukovou nebo obrazovou zprávu poslanou prostřednictvím veřejné sítě elektronických komunikací, která může být uložena v síti nebo v koncovém zařízení uživatele, dokud ji uživatel nevyzvedne.*

---

a „důkazní prostředek“. Srov. např. PÚRY, F. § 89. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2013, s. 1308-1394, s. 1333.

<sup>125</sup> PÚRY, F. Dokazování v trestním řízení. In: POLČÁK, R., PÚRY, F., HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení.* 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 45-82, s. 81.

<sup>126</sup> Webová stránka Nejvyššího státního zastupitelství uvádí, že výkladová stanoviska nejsou závazná, byť nerespektování stanoviska by mělo přicházet v úvahu jen v odůvodněných případech – např. státní zástupce na základě zjištěných skutkových okolností zaujme odlišný právní názor – obdobně jako u judikatury nejvyšších soudů. Srov. § 12 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Lze tak říci, že pro státní zástupce budou kvazizávazná, obdobně jako pro soudy ustálená judikatura.

Elektronická pošta (ve zkratce též „e-mail“) se svou povahou podobá klasické písemné poště<sup>127</sup> a takto k ní v zásadě přistupuje jak právní úprava, tak soudní judikatura. Skutečnost, že e-mailová komunikace je srovnatelná s klasickou písemnou poštou, potvrdilo ve svém stanovisku i trestní kolegium Nejvyššího soudu.<sup>128</sup> Společného s klasickou písemnou poštou má primárně to, že probíhá soukromě mezi konkrétně určenými subjekty a její obsah je důvěrný, a jako takový je také pod ústavní ochranou čl. 13 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Důvěrnost komunikace na zákonné úrovni zavádí ustanovení § 89 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (dále také „ZEK“). Významná odlišnost naopak může spočívat v tom, že do e-mailové schránky může mít na základě hesla přístup více osob (pokud jednu e-mailovou schránku používá např. pracovní kolektiv). Zacházení s e-mailovou komunikací tak vykazuje určitá specifika, která znamenají, že s ní orgány činné v trestním řízení nemohou nakládat vždy jako s klasickou písemnou poštou. Ambicí této kapitoly nicméně není rozebírat veškeré právní aspekty fungování elektronické pošty, nýbrž popsat, jak může e-mail sloužit jako zdroj důkazu pro trestní řízení, a zejména pak to, jak je při jeho zajišťování aplikováno ustanovení § 158d tr. řádu.<sup>129</sup>

#### 4.2.1 Postup při zajišťování e-mailové komunikace

Pro určení, podle kterého ustanovení trestního řádu je třeba při zjišťování obsahu e-mailové schránky postupovat, je klíčové, v jakou chvíli požaduje orgán činný v trestním řízení zpřístupnění komunikace. Pro přehlednost lze nejprve uvést, jakým způsobem může orgán činný v trestním řízení vůbec získat k e-mailové komunikaci přístup. V současnosti je běžné, že přístup do e-mailové schránky obsahují nejen počítače, ale i mobilní telefony. Trestní řád zakotvuje hned několik legálních způsobů, jak se elektronické zařízení, jehož obsahem je mj. přístup k e-mailové komunikaci, může dostat do dispozice orgánů činných v trestním řízení. Konkrétně se jedná o instituty vydání věci podle § 78 tr. řádu a odnětí věci podle § 79 tr. řádu, intenzivnější zásahy do práv dotčené osoby jako je domovní prohlídka podle § 83 tr. řádu, prohlídka jiných prostor a pozemků podle § 83a tr. řádu, osobní prohlídka podle § 83b tr. řádu

---

<sup>127</sup> K tomuto však Klement uvádí, že elektronická pošta má s klasickou „fyzickou“ poštou čím dál tím méně společného a do budoucna bude proto třeba začít používat vhodnějších pojmů jako „počítačový systém“, „nosič informací“ či „elektronické komunikace“, srov. KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R., PŮRY, F., HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 117-138, s. 117.

<sup>128</sup> Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu, sp. zn. Tpjn 300/2012, č. 20/2013 Sb. tr. rozh.

<sup>129</sup> Pro podrobný právní rozbor e-mailové komunikace srov. např. KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R., PŮRY, F. a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 117-137.

či ohledání podle § 113 tr. řádu. V situaci, kdy orgán činný v trestním řízení má elektronické zařízení (typicky mobilní telefon či počítač) řádně zajištěno a ve své dispozici, stojí před otázkou, jaký procesní postup zvolit pro zjištění obsahu tohoto zařízení.

Důležité pro správné pochopení důvodů aplikace různých institutů trestního řádu při zjišťování obsahu e-mailové komunikace je uvědomit si, že e-mailová komunikace podléhá dvojímu typu ochrany – jednak je chráněna v podobě mlčenlivosti ze strany poskytovatele služby (elektronické pošty), jednak je chráněna veřejnoprávně na ústavní úrovni podle čl. 10 odst. 2 a čl. 13 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Pokud podnikatel (fyzická či právnická osoba) zajišťuje veřejnou komunikační síť nebo poskytuje veřejně dostupnou službu elektronických komunikací, dopadá na něj podle § 89 ZEK povinnost zajistit důvěrnost takové komunikace a s tím spojená povinnost mlčenlivosti. Tato povinnost mlčenlivosti však existuje jen mezi poskytovatelem a uživatelem a trvá jen do doby, než jsou důvěrné informace (komunikace) doručeny uživateli (tedy do doby, než se s nimi má možnost seznámit). Od této chvíle trvá „pouze“ ochrana veřejnoprávní v podobě ústavní ochrany soukromí a listovního tajemství.<sup>130</sup>

Problematická je otázka týkající se fyzických a právnických osob, které sice poskytují služby elektronickými prostředky, nejsou však podnikateli ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 ZEK a nedopadá na ně ani ustanovení § 97 odst. 1 a 3 ZEK. V praxi se jedná zejména o poskytovatele tzv. freemailových služeb (např. obchodní společnost SEZNAM.CZ, a.s.). Vzhledem k těmto společnostem se tak naskytá otázka, zda a v jakém rozsahu se na ně vztahují povinnosti stanovené ZEK, konkrétně povinnost umožnit soudem nařízený odposlech a záznam zpráv a uchovávat provozní a lokalizační údaje podle § 97 odst. 1 a 3 ZEK. Pro praxi je podstatné, že např. zmíněná obchodní společnost SEZNAM.CZ, a.s. tak činí dobrovolně pro vlastní obchodní a marketingové účely. Nejvyšší státní zastupitelství k tomuto uvádí, že mu nepřisluší zaujímat k této otázce stanovisko či výklad,<sup>131</sup> zároveň však dodává to, co je řečeno výše, tedy že v praxi tyto společnosti data uchovávají. Klement na tento problém rovněž upozorňuje, je však toho názoru, že z hlediska trestního řízení není třeba činit ani u těchto společností výjimku, jelikož se ústavně zaručená ochrana telekomunikačního tajemství a práva na ochranu soukromí vztahuje i na jimi poskytované služby.<sup>132</sup>

---

<sup>130</sup> srov. KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R., PÚRY, F. a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 117-137, s. 123.

<sup>131</sup> Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 1/2015 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k problematice zjišťování obsahu mobilních telefonů a jiných datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek, s. 6.

<sup>132</sup> KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R., PÚRY, F. a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 117-137, s. 125.

Toto rozlišení je podstatné zejména z hlediska přístupu orgánů činných v trestním řízení k dané komunikaci. Na základě výše uvedeného lze rozlišit dvě situace. Pokud na komunikaci stále dopadá mlčenlivost poskytovatele, tzn. komunikace se ještě nedostala do dispozice uživatele, orgány činné v trestním řízení musí postupovat v součinnosti s poskytovatelem služby. K tomu bude docházet tehdy, kdy je zajištěn např. mobilní telefon pro účely trestního řízení (některým z výše zmíněných institutů) a až poté na něj začnou přicházet další e-mailové zprávy. Jelikož jsou e-mailové zprávy stále pod ústavní ochranou čl. 10 odst. 2 a čl. 13 Listiny, orgán činný v trestním řízení se s nimi nemůže bez dalšího seznámit. Zajištění elektronického zařízení tak neumožňuje orgánům činným v trestním řízení bez dalšího zjišťovat obsah takového zařízení. V druhém případě, pokud orgány činné v trestním řízení zajistí zařízení, na němž se už nachází e-mailová komunikace, se kterou se uživatel již měl reálnou možnost seznámit, není třeba jednat v součinnosti s poskytovatelem a ke komunikaci se přistupuje stejně jako ke klasické poštovní zásilce.

Tento závěr potvrdil také Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí o stížnosti ministra spravedlnosti pro porušení zákona.<sup>133</sup> V rozhodnutí se Nejvyšší soud zabýval právě otázkou, zda může orgán činný v trestním řízení poté, co získá do své dispozice mobilní telefon na základě § 78 tr. řádu, tedy institutu vydání věci, zjišťovat obsah tohoto mobilního telefonu (včetně textových zpráv) bez dalšího. Nejvyšší soud rovněž rozděluje otázku na dva časové úseky, jak je naznačeno výše, když říká, že „(...) z hlediska zákonného řešení projednávané věci je nezbytné rozdělit ochranu listovního tajemství, resp. ochranu tajemství zpráv dopravovaných v telekomunikačním provozu, na etapu přepravy a období, kdy již zpráva byla doručena“.<sup>134</sup> Podle právního názoru Nejvyššího soudu nelze prolomit ochranu přepravovaných zpráv použitím „pouze“ institutů vydání a odnětí věci, jelikož v tuto dobu ještě existuje povinnost mlčenlivosti poskytovatele služby, do které orgán činný v trestním řízení nemůže takto zasáhnout. Pro zjištění obsahu zpráv, které jsou ještě přepravovány k adresátovi, je tak třeba využít postupu podle § 86, § 87 a § 88 tr. řádu. Ve chvíli, kdy zpráva dojde do dispozice adresáta, nedopadá na ni ochrana mlčenlivostí a lze proto postupovat podle § 78 a § 79 tr. řádu. Nejvyšší soud uzavírá, že: „(...) v případě, že zpráva již příjemci byla předána – je v jeho dispozici, zvýšená ochrana, kterou požívala v průběhu přepravy, končí.“ K následné aplikaci § 78 a § 79 tr. řádu podotýká, že: „Vzhledem k tomu, že osoba, která je má v této etapě u sebe nemá ve vztahu k jejich obsahu povinnost mlčenlivosti, nic nebrání aplikaci postupu podle

---

<sup>133</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2000, sp. zn. 7 TZ 9/2000.

<sup>134</sup> Ibidem.

*ustanovení § 78 a § 79 tr. ř., které jsou dostatečným zákonným podkladem předpokládaným čl. 13 Listiny pro prolomení ochrany tajemství takových zpráv, pokud jsou uchovávány v soukromí.“*

V praxi může dále nastat ještě odlišná situace od těch výše popsaných, a to tehdy, pokud orgány činné v trestním řízení potřebují pro účely trestního řízení zjistit obsah e-mailové komunikace konkrétní osoby (či obsah konkrétní e-mailové schránky), nemají však zařízení, na kterém by komunikace byla uložena (tedy např. mobilní telefon či počítač). E-mailovou schránku tak chtějí zpřístupnit vzdáleně, *de facto* na základě prolomení přístupového hesla. V takovém případě je třeba k obsahu e-mailové schránky přistupovat jako k písemnostem a záznamům uchovávaným v soukromí a je nutné postupovat podle § 158d odst. 3 tr. řádu.<sup>135</sup>

Problematicke používání institutu sledování osob a věcí při opatřování elektronických důkazů se věnoval Ústavní soud v doposud jediném rozhodnutí,<sup>136</sup> navíc pouze v usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné.<sup>137</sup> Třetí senát Ústavního soudu se v této věci vyjádřil k otázce, zda lze postupem podle § 158d odst. 1 a 3 tr. řádu zjišťovat obsah zajištěného počítače. Dospěl k závěru, že předmětem sledování podle § 158d odst. 3 tr. řádu mohou být data na zařízení již uložená. I v tomto případě však zdůraznil, že aplikací tohoto ustanovení nelze zachycovat probíhající telekomunikační provoz (tedy dopravované zprávy). Převáděno do praxe, policejní orgán může na základě povolení soudce podle § 158d odst. 3 prolomit zabezpečení e-mailové schránky a seznámit se se zprávami zde uloženými. Klement však upozorňuje i na úskalí této právní konstrukce. Podle jeho názoru *„si lze představit, že policejní orgány budou sváděny k tomu, aby vstupovaly do schránky několikrát, nebo dokonce nepřetržitě po dobu trvání platnosti příkazu, což se fakticky rovná soudem neschválenému odposlechu probíhající komunikace.“*<sup>138</sup> Byť po mém soudu může být taková obava opodstatněná, mám za to, že by byl takový postup policejního orgánu v případě napadení před soudem odmítnut jako zjevné obcházení zákona a důkazy takto pořízené by nebyly soudem připuštěny.

---

<sup>135</sup> Srov. STUPKA, V. Kyberkriminalita. In: POLČÁK, R. a kol. *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 541-586, s. 575.

<sup>136</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. III.ÚS 3812/12.

<sup>137</sup> Tato skutečnost je důležitá jednak proto, že se Ústavní soud věcí nezabýval meritorně, jeho odůvodnění je tak velmi stručné a neobsahuje podrobnou právní analýzu, jednak proto, že lze jeho závěry překonat pouze senátním nálezem, nikoliv postupem podle § 23 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

<sup>138</sup> KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R., PÚRY, F., a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 117-137, s. 129.

#### 4.2.2 Výkladové stanovisko NSZ č. 1/2015

Jak již bylo zmíněno, trestní řád (ani jiný trestněprávní předpis) se zajišťováním e-mailové komunikace pro trestní řízení nepočítá a ani soudní judikatura není v této oblasti rozsáhlá, natož pak ustálená. Z tohoto důvodu tak dlouhodobě nebyla při zajišťování e-mailové komunikace ustálena praxe jak v návrhové činnosti státních zástupců, tak v následném rozhodování soudů. Na legislativní nedostatek proto reagovalo Nejvyšší státní zastupitelství vydáním stanoviska č. 1/2015 Sb. v. s. NSZ, které se zabývá vzájemným vztahem institutů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu, zjišťování údajů z uskutečněného telekomunikačního provozu podle § 88a tr. řádu a právě sledování osob a věcí podle § 158d tr. řádu.<sup>139</sup> Stanovisko obsahuje dvě zásadní právní věty týkající se zjišťování obsahu e-mailových schránek:

- III. *Aktuální obsah e-mailové schránky je určován vůlí uživatele a lze jej zjišťovat postupem podle § 158d odst. 3 trestního řádu, který je možno považovat za zákonnou licenci prolamující ústavně zaručené právo na ochranu soukromí v e-mailové schránce se nacházejících záznamů, a to podle platné právní úpravy v případě trestního řízení pro kterýkoli úmyslný trestný čin.*
- IV. *Zjišťování e-mailové komunikace v reálném čase je možné jen postupem podle § 88 odst. 1 trestního řádu, neboť se stejně jako telekomunikační provoz uskutečňuje rovněž v síti elektronických komunikací. Postup podle § 88a trestního řádu není v takovém případě možný.<sup>140</sup>*

Jak jsem již popsala výše, stanoviska NSZ nejsou závazná, nicméně jsou pro praxi státních zástupců, potažmo policejního orgánu (zejména z důvodů absence jiné úpravy) určující. Z výše citovaných právních vět tak lze shrnout, že Nejvyšší státní zastupitelství dospělo ke shodným závěrům, jaké byly načrtnuty výše. V případě, kdy e-mailová komunikace přijde na zajištěné zařízení až po jeho zajištění a příjemce se se zprávami nebude moci seznámit, je nutné postupovat podle § 88 tr. řádu. Obsah e-mailové komunikace lze totiž v době jejího přenosu zjišťovat pouze v součinnosti s poskytovatelem služby.<sup>141</sup> V souvislosti s tím se NSZ vyjádřilo také k otázce, zda lze obsah e-mailové komunikace zjišťovat na základě

---

<sup>139</sup> Stanovisko navazuje na stanovisko poř. č. 4/2005 Sb. v. s. NSZ ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k postupu v případech, kdy je třeba pro účely trestního řízení zjistit obsah údajů uložených v nalezeném, vydaném či odňatém mobilním telefonu, včetně údajů uložených na SIM kartě, ze dne 6. 6. 2005.

<sup>140</sup> Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 1/2015 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k problematice zjišťování obsahu mobilních telefonů a jiných datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek, ze dne 26. 1. 2015.

<sup>141</sup> Ibidem, s. 8.

ustanovení § 88a tr. řádu. NSZ takovou praxi vyloučilo. Ustanovení § 88a tr. řádu je třeba vykládat společně s příslušnými ustanoveními ZEK a skrze něj lze tedy získat pouze provozní a lokalizační údaje, nikoliv obsah zpráv. Stanovisko upozorňuje ještě na jednu situaci, která může v praxi nastat. Uvádí, že zajištěné elektronické zařízení bývá typicky po zajištění uvedeno mimo provoz a následně podrobena odbornému vyjádření či znaleckému zkoumání. V případě, že je na základě těchto úkonů zjištěno, že v mezidobí došla na zařízení zpráva, se kterou se příjemce nemohl seznámit, a současně nebyl vydán příkaz k odposlechu podle § 88a odst. 1 tr. řádu, je nutno získat souhlas soudce podle § 8 odst. 5 tr. řádu.<sup>142</sup> K možnosti zpřístupnit obsah e-mailové schránky NSZ uvádí, že v takovém případě musí orgán činný v trestním řízení postupovat podle § 158d odst. 3 tr. řádu, tedy fakticky umístit do prostoru e-mailové schránky prostorový odposlech. Obsah e-mailové schránky lze totiž považovat za soukromý prostor. Takto lze obsah e-mailové schránky ovšem zpřístupnit jen tehdy, mohl-li se s ním příjemce objektivně seznámit a rozhodnout se, jak se zprávami naloží. Pokud mu v tom bránila nějaká překážka (např. vzetí do vazby), je třeba postupovat podle § 8 odst. 5 tr. řádu. Budoucí e-mailovou komunikaci je pak nutné, shodně jako jiný telekomunikační provoz, zjišťovat pouze na základě soudního příkazu k odposlechu podle § 88 tr. řádu.

### **4.3 Dílčí užití institutu sledování osob a věcí při získávání dalších elektronických důkazních prostředků**

V současnosti neexistuje jiná ustálená praxe v postupu podle § 158d tr. řádu při získávání elektronických důkazních prostředků, kromě výše rozebraného zjišťování obsahu e-mailové komunikace. Přesto se v teorii i praxi objevují příklady získávání elektronických důkazních prostředků, při němž orgány činné v trestním řízení postupují právě podle § 158d tr. řádu. Například Kolouch uvádí, že sledování osob a věcí je možné analogicky využít také na zpřístupnění kontaktů, kalendáře, messengeru a dalšího obsahu v zajištěném elektronickém zařízení, pokud je uživateli ponechána možnost účet spravovat.<sup>143</sup> Dále lze podle jeho názoru použít sledování osob a věcí na zajišťování dalších důkazních prostředků v oblasti kyberkriminality, např. *k provedení zálohy obsahu stránky veřejně nepřístupných služeb pro účely pozdějšího vydání věci na základě rozhodnutí*.<sup>144</sup> Pejčochová a Elbert upozorňují na možnost využití sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 tr. řádu při vytvoření otisku dat ze

---

<sup>142</sup> Ibidem, s. 8.

<sup>143</sup> KOLOUCH, J. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, 2016, s. 448.

<sup>144</sup> Ibidem.

zajištěného mobilního telefonu, případně zjištění obsahu mobilního telefonu na dálku pomocí nainstalované aplikace.<sup>145</sup> Dále upozorňují na velmi zajímavou a spornou otázku zpřístupnění dat, která sice nejsou v zajištěném mobilním telefonu obsažena, mobilní telefon však umožňuje přístup k nim (např. úložiště iCloud či Google Drive). Pejčochová a Elbert mají za to, že ani v případě, kdy byl mobilní telefon zajištěn zákonným způsobem a obsahuje např. přístupová hesla ke vzdáleným úložištím, nemůže policejní orgán tato úložiště bez dalšího zpřístupnit. Používají dle mého názoru velmi přiléhavou analogii s domovní prohlídkou: „*Stejně tak jako když orgán činný v trestním řízení nalezne u podezřelé osoby klíče od bytu, není z tohoto titulu oprávněn vstoupit do bytu a provést domovní prohlídku, není nepochybně ani orgán, který zajistí mobilní telefon, oprávněn bez dalšího procházet data uložená mimo mobilní telefon.*“<sup>146</sup> Navrhují proto za účelem zpřístupnění dat uložených mimo mobilní telefon aplikovat ustanovení § 158d odst. 3 tr. řádu a získat předchozí povolení soudce. Své úvahy zakončují tím, že v případě, že by si policejní orgán neopatřil předchozí povolení soudce, byly by získané důkazy nezákonné a konkrétní osoba, která data zpřístupnila, by se nadto mohla dopustit trestného činu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 tr. zákoníku.<sup>147</sup> Otázkou přístupu k vzdáleným úložištím se zabývá i Dostál.<sup>148</sup> Připouští postup podle § 83a tr. řádu upravující prohlídku jiných prostor a pozemků s odůvodněním, že vzdálené úložiště se svou povahou podobá bezpečnostním schránkám, u kterých je právě tento institut využíván. Uvádí však, že praxe přistoupila k aplikaci sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 tr. řádu, přičemž Dostál tento postup považuje za řádný.

#### 4.4 Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo představit, jak se v praxi aplikuje institut sledování osob a věcí, zejména ve formě podle § 158d odst. 3 tr. řádu, při zpřístupňování elektronických důkazních prostředků. Je patrné, že současná právní úprava v trestním řádu zcela nedostatečně reaguje na technologický vývoj zejména v oblasti elektronických komunikací. Přitom je práce s elektronickými důkazy čím dál tím běžnější a pro dosažení účelu trestního řízení klíčová.<sup>149</sup>

---

<sup>145</sup> PEJČOCHOVÁ, A., ELBERT, T. Dokazování daty z mobilních komunikačních zařízení. In: POLČÁK, R., PÚRY, F., a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 197-220, s. 202.

<sup>146</sup> Ibidem, s. 213.

<sup>147</sup> Ibidem, s. 214.

<sup>148</sup> DOSTÁL, O. Zajišťování důkazů u počítačové kriminality – úložiště, e-maily, telefony, sociální sítě a logy (4. díl). *Trestněprávní revue*. 2019, 18(6), s. 123-127, s. 124.

<sup>149</sup> Srov. např. HAGEN, J. a LYSNE, O. Protecting the digitized society—the challenge of balancing surveillance and privacy. *The Cyber Defense Review*. 2016, 1(1), s. 75-90, s. 82.



Institut sledování osob a věcí není zdaleka jediným (ani tím nejčastěji užívaným) institutem, na základě kterého orgány činné v trestním řízení získávají elektronické důkazy. Jeho role je dostatečně právně ukotvena a podrobně popsána zejména při zjišťování obsahu elektronických poštovních schránek, a to na základě stanoviska Nejvyššího státního zastupitelství č. 1/2015. Při zajišťování jiných elektronických důkazů se v praxi používá spíše nárazově. O jeho dalším možném použití hovoří trestněprávní teorie (srov. kapitola 4.3), neexistuje však žádná metodika či ustálená judikatura, která by postup orgánů činných v trestním řízení regulovala alespoň kvazizávazně, případně měla alespoň doporučující charakter (*best practice*).

## 5 Ústavní rozměr a limity sledování osob a věcí

Jedním z hlavních cílů mé diplomové práce je vymezit ústavněprávní rozměr institutu sledování osob a věcí a upozornit na některé nedostatky, které jsou, zejména trestněprávní teorií, současné právní úpravě tohoto institutu vyčítány. V této části práce se tak budu věnovat právě ústavnímu rozměru ustanovení § 158d tr. řádu. Rozeberu, do jakých ústavně zaručených práv je sledováním osob a věcí orgány činnými v trestním řízení zasahováno a jaké jsou proti takovým zásahům implementovány v trestním řádu záruky. Dále shrnu relevantní judikaturu Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva, která se týká dílčích otázek souvisejících se sledováním, jakož i podmínky, které judikatura těchto soudů na právní úpravu klade.

### 5.1 Vymezení ústavního rozměru sledování osob a věcí

Trestní řád v ustanovení § 158d odst. 3 sám vymezuje, do kterých základních práv a svobod osob může být sledováním osob a věcí zasahováno. Konkrétně zde uvádí, že povolení soudce je třeba tehdy, kdy je zasahováno do *nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí*. V trestněprávní teorii jsou však všechna tato chráněná práva zahrnována pod širší pojem „soukromí“.<sup>150</sup> Zejména z důvodu prostupnosti jednotlivých práv a jejich souvislosti bude níže rozebráno právo na soukromí právě takto v širším smyslu.<sup>151</sup>

Účelem této kapitoly je základně vymezit, co se pod právem na ochranu soukromí v širším smyslu skrývá. Všechna dílčí práva pod něj spadající jsou sice zakotvena na vnitrostátní ústavní úrovni, tedy v Listině, i na nadnárodní úrovni, tedy v Úmluvě. Ke všem ustanovením však existuje bohatá soudní judikatura, která obsah jednotlivých práv dokresluje s ohledem na jejich vývoj v čase. Ambicí této kapitoly je proto rámcově představit chráněná práva, zejména v kontextu tajného sledování, aby bylo následně možné rozebrat podmínky přípustných zásahů do těchto práv ze strany orgánů činných v trestním řízení.

---

<sup>150</sup> Srov. např. LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-1201, s. 1195.

<sup>151</sup> Tuto cestu volím mj. proto, že judikatura ESLP, která je pro posuzování ústavního rozměru tajného sledování klíčová, právě tímto způsobem s ochranou soukromí pracuje.

### 5.1.1 Právo na soukromí v Listině

Ochrana soukromí osob je ve vnitrostátním právu zakotvena v čl. 10 Listiny, který říká, že:

*(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. (2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. (3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.*

Soukromí jednotlivce pak přímo zmiňuje i čl. 7 odst. 1 Listiny, který stanoví, že:

*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*

Pro posuzování zásahů do práv zakotvených v Listině obecně je klíčový čl. 4, zejména jeho odstavec druhý, který stanoví, že: „*Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem.*“

Právo na ochranu soukromého života podle čl. 10 odst. 2 je vymezeno poměrně vágně, nadto neobsahuje výslovně žádné případy, kdy je možné do něj ústavně konformně zasáhnout,<sup>152</sup> jak to činí jiné články Listiny.<sup>153</sup> Doktrína a judikatura vrcholných soudu je tak proto zcela zásadním zdrojem pro zjišťování obsahu tohoto práva. Jak píše Wagnerová, hranice mezi soukromou a veřejnou sférou se dynamicky mění a stává se obtížnějším určit, kde leží. Uvádí, že soukromí bylo historicky pojímáno spíše prostorově (ochrana obydlí) a v souvislosti s určitými sociálními vztahy (rodina a manželství).<sup>154</sup> Současný trend je ovšem takový, že hranice chráněného se posouvá směrem k veřejné sféře. Jeden z důvodů proměny v pojetí soukromí spatřuje Wagnerová v technickém a ekonomickém vývoji, který je pro soukromí (byť třeba realizované ve veřejném prostoru) nebezpečný, neboť přichází s novými formami hrozeb.

---

<sup>152</sup> U takto koncipovaných práv se hovoří o tzv. doktríně ústavně imanentních omezení. Taková práva nelze bez dalšího omezit zákonem, jelikož samotná Listina jejich omezení nepředpokládá. Lze je tak omezit pouze za účelem ochrany základních práv třetích osob, nebo za účelem ochrany takových hodnot, které předjímá ústavní pořádek. K tomu srov. WAGNEROVÁ, E. Čl. 10. In: WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V, LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 277-299, s. 285.

<sup>153</sup> Např. čl. 12 Listiny upravující nedotknutelnost obydlí stanoví přímo v odst. 2 a 3 výjimky, za kterých je možné nedotknutelnost obydlí omezit.

<sup>154</sup> WAGNEROVÁ, E. Čl. 10. In: WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V, LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 277-299, s. 278.

Mezi tyto hrozby pak Wagnerová řadí mj. sledování ze strany veřejné moci.<sup>155</sup> Ochrana soukromí má zcela zásadní význam, jelikož *představuje vyjádření principiálního předpokladu existence svobody jednotlivce ve smyslu práva na obecnou svobodu*<sup>156</sup> a Listinou zakotvené právo na ochranu soukromí subsidiárně zajišťuje ochranu svobody jednotlivce tehdy, pokud ji nechrání jiné, speciální právo.

Jak je zřejmé z jeho znění uvedeného výše, právo na soukromí v čl. 10 Listiny je konstruováno zvláště, neurčitě a roztržštěně (na rozdíl třeba od konstrukce v Úmluvě, k tomu viz další kapitolu). Wagnerová píše, že čl. 10 je pouhým základem pro ochranu soukromí v širokém smyslu, navazují na něj ale další články Listiny chránící dílčí práva (např. nedotknutelnost obydlí v čl. 12, listovní tajemství v čl. 13 či osobní soukromí v čl. 7). Ochrana soukromí tak, jak ji pojímá Listina, lze však rozdělit do čtyř oblastí – (i) soukromá sféra, (ii) rodinný život a právo na uzavření manželství a založení rodiny, (iii) soukromí v prostorové dimenzi a (iv) soukromí jako důvěrnost komunikace.<sup>157</sup> Pro téma této práce jsou pak důležité zejména dvě poslední oblasti, tj. ochrana prostoru vnímaného jako soukromý a ochrana důvěrné komunikace.

V čl. 10 odst. 3 Listiny je zakotveno tzv. právo na informační sebeurčení, které v sobě obsahuje i právo na ochranu před sledováním, hlídáním a pronásledováním.<sup>158</sup> Obecně k zásahům do práva na soukromí Wagnerová uvádí, že z právní úpravy tyto zásahy umožňující musí být patrný důvod, účel a hranice omezení, přičemž o to důležitější je pak tento požadavek v oblasti trestního práva, kde by se podle ní „*už vůbec neměly vyskytovat generální klauzule umožňující zásah do soukromí.*“<sup>159</sup>

Ochrana telekomunikačního tajemství jako součást širší ochrany soukromí je zakotvena v čl. 13 Listiny, který stanoví, že: *Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.* Listina výslovně zmiňuje zprávy předávané po telefonu a současně ponechává prostor pro technologický pokrok skrze slovní obrat *jiným podobným zařízením*. Jelikož důvěrně předávané zprávy jsou součástí soukromého života jednotlivce, lze zahrnout ochranu telekomunikačního tajemství pod širší ochranu soukromí jako takového. Distanční komunikace se navíc stává v běžném životě stále

---

<sup>155</sup> Ibidem, s. 279.

<sup>156</sup> Ibidem, s. 279.

<sup>157</sup> Ibidem, s. 282.

<sup>158</sup> Ibidem, s. 284.

<sup>159</sup> Ibidem, s. 287.

významnější, a je proto třeba ji chránit. Důvěrnost komunikace je chráněna bez ohledu na její obsah.<sup>160</sup>

Pro problematiku tajného sledování, a tím pro účel této práce, jsou významná následující rozhodnutí Ústavního soudu týkající se ochrany soukromí.

Otázce práva na soukromí se Ústavní soud věnoval v nálezu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II ÚS 517/99 (N 32/17 SbNU 229). V tomto rozhodnutí zahrnul pod právo na soukromí také právo utvářet a rozvíjet mezilidské vztahy. Uvedl, že: „(...) *respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Respektování takto pojatého soukromého života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.*“<sup>161</sup>

Podrobněji se k právu na soukromí v rovině práva na informační sebeurčení vyjádřil Ústavní soud v plenárním nálezu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10 (94/2011 Sb.; N 52/60 SbNU 625), ve kterém přezkoumával návrh skupiny poslanců na zrušení části zákona o elektronických komunikacích (tzv. *Data retention I*). V rozhodnutí Ústavní soud shrnuje historický význam práva na ochranu soukromí jednotlivce.<sup>162</sup> Kromě tradičního pojetí práva na soukromí ve výše nastíněném „prostorovém“ a „vztahovém“ smyslu pojímá soukromí rovněž v kontextu moderní informační společnosti, když říká, že: „(...) *právo na respekt k soukromému životu zahrnuje i garanci sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování jednotlivce o sobě samém. Jinými slovy, právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům.*“<sup>163</sup> Pro problematiku tajného sledování je pak významné, že Ústavní soud pod ochranu soukromí zahrnuje nejen obsah důvěrně předávaných zpráv, ale také další údaje jako jsou informace o volaných číslech, datu a čase hovoru a době jeho trvání.<sup>164</sup>

Pro vymezení práva na soukromí je jistě významný také zde již citovaný (srov. kapitolu 3.3.2) plenární nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (219/2010 Sb.; N 121/57 SbNU 495), ve kterém Ústavní soud rozhodoval o ústavnosti tehdy účinného ustanovení § 83a tr. řádu upravujícího prohlídku jiných prostor a pozemků. Přestože se zde soud věnoval zejména vymezení pojmu *obydlí*, v souladu s judikaturou ESLP posuzoval obsah tohoto pojmu

---

<sup>160</sup> WAGNEROVÁ, E. Čl. 13. In: WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V, LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 341-351, s. 341.

<sup>161</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II ÚS 517/99 (N 32/17 SbNU 229).

<sup>162</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10 (94/2011 Sb.; N 52/60 SbNU 625), body 27 a 28.

<sup>163</sup> *Ibidem*, bod 29.

<sup>164</sup> Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000 (N 11/21 SbNU 83).

v kontextu práva na ochranu soukromí. Rekapituloval zde relevantní judikaturu ESLP a připomněl, že ESLP chápe nedotknutelnost obydlí jako úzce spjaté s širší ochranou soukromí.<sup>165</sup>

Dále např. v nálezu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I.ÚS 3038/07, Ústavní soud shledal porušení práva na ochranu komunikačního tajemství stěžovatele. Dospěl k závěru, že odposlech telefonní komunikace, stejně jako jiné tajné sledování, ze strany orgánů veřejné moci představuje vážné omezení základních práv a představuje zásah do soukromí jednotlivce. K prolomení ochrany soukromí může dojít jen zcela výjimečně a pouze pokud sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak.<sup>166</sup> Současně musí v právních předpisech existovat dostatečné záruky zamezující libovůli. *„V intencích těchto ústavních imperativů nemohla judikatura Ústavního soudu dospět k jinému závěru, než že omezení základních práv je akceptovatelné jen při dodržení účinných a konkrétních záruk proti libovůli. Použití informací získaných omezením práva na soukromí (čl. 13 Listiny) je proto přísně limitováno. (...) K tomu, aby nebyly překročeny meze nezbytnosti, musí existovat systém adekvátních a dostatečných záruk, skládající se z odpovídajících právních předpisů a účinné kontroly jejich dodržování. (...) Tyto záruky představuje především soudní kontrola.“*<sup>167</sup>

### 5.1.2 Právo na soukromí v Úmluvě

Koncepce ochrany soukromí na úrovni Rady Evropy je od té české odlišná. Úmluva v čl. 8 odst. 1 stanoví, že: *„Každý má právo na respektování svého rodinného a soukromého života, obydlí a korespondence.“* Chrání tedy společně celkem čtyři oblasti – (i) soukromý život, (ii) rodinný život, (iii) obydlí a (iv) korespondenci. Judikatura ESLP vychází z předpokladu, že tyto oblasti nelze vždy zcela oddělit.<sup>168</sup>

Evropský soud pro lidská práva vykládá čl. 8 Úmluvy extenzivně a zahrnuje pod jeho pojem stále více právních vztahů.<sup>169</sup> Deset tuto judikatorní tendenci zdůvodňuje zněním čl. 8 odst. 1 Úmluvy, které vypočítává hned čtyři chráněná práva (viz výše).<sup>170</sup> Extenzivní výklad je pak nejvíce patrný u práva na ochranu soukromého života, který ESLP rozšiřuje

<sup>165</sup> O argumentaci Ústavního soudu v tomto rozhodnutí blíže pojednávám v kapitole 3.3.2.

<sup>166</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I.ÚS 3038/07, bod 15.

<sup>167</sup> Ibidem, bod 18.

<sup>168</sup> WAGNEROVÁ, E. Čl. 10. In: WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 277-299, s. 280.

<sup>169</sup> K tomu srov. např. SVÁK, J., *Právo na súkromie*. In: *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch*. II. zväzok. Bratislava: Eurokódex, 2011, s. 385-543, s. 418. Dále také DESET, M., *Niektoré tendencie výkladu práva na súkromie podľa Európskeho súdu pre ľudské práva*, *Trestněprávní revue*, 2018, 17(2), s. 35-39, s. 35.

<sup>170</sup> Ibidem.

mimo intimní „prostor“ jednotlivce do veřejné sféry. Tak např. v rozhodnutí ve věci *Niemietz proti Německu*<sup>171</sup> k pojmu soukromí uvedl, že není možné nabídnout vyčerpávající definici pojmu „soukromý život“. Současně však nelze tento pojem zúžit pouze na „vnitřní kruh“ (*inner circle*) jednotlivce, ve kterém je jeho soukromí a svoboda rozhodování o jeho životě zajištěna, a zároveň vyloučit vnější svět, který do tohoto vnitřního kruhu nezapadá.<sup>172</sup> Dále uvedl, že není důvod, aby pojem soukromého života nezahrnoval také profesní a obchodní aktivity. Právě v pracovním prostředí má totiž většina lidí největší příležitost utvářet vztahy s okolním světem. Právo utvářet a rozvíjet mezilidské vztahy má potom být zahrnuto pod ochranu soukromého života podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy.<sup>173</sup> Ochranu soukromého života ESLP dále rozšířil i na nečistě soukromou komunikaci, a to ve věci *Huvig proti Francii*<sup>174</sup>, kde soud shledal zásah do práva na soukromý život odposloucháváním telefonní komunikace týkající se jak soukromých, tak obchodních záležitostí. Samostatnou a bohatou část judikatury ESLP tvoří ta rozhodnutí, která se věnují výkladu pojmu „obydlí“ v kontextu ochrany podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy.<sup>175</sup>

Shodně jako český Ústavní soud i ESLP dovodil z čl. 8 odst. 1 Úmluvy právo na informační sebeurčení. Pod takové právo řadí i právo na ochranu před sledováním, hlídáním a pronásledováním ze strany veřejné moci s tím, že není důvod pro vyloučení z pojmu soukromého života aktivity profesní, obchodní či sociální.<sup>176</sup> Zásah do soukromí spatřuje také v kontrole dat, obsahu pošty, odposlechu telefonní komunikace<sup>177</sup> nebo zjišťování provozních údajů o telefonní komunikaci.<sup>178</sup>

ESLP posuzuje zásahy do práv podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy kazuisticky, podle okolností konkrétního případu. Nejdůležitější rozhodnutí týkající se zásahů do práva na soukromí skrze tajné sledování budou rozebrány níže v kapitole 5.4.

---

<sup>171</sup> V této práci již bylo také zmíněno, a to v kapitole 3.3.2.

<sup>172</sup> Rozhodnutí ve věci *Niemietz proti Německu* ze dne ze dne 12. 12. 1992, stížnost č. 13710/88, bod 29.

<sup>173</sup> *Ibidem*.

<sup>174</sup> Rozhodnutí ve věci *Huvig proti Francii* ze dne 24. dubna 1990, stížnost č. 11105/84, bod 25.

<sup>175</sup> Pro příklad lze uvést rozhodnutí ve věci *Société Colas Est. proti Francii* ze dne 16. 4. 2002, stížnost č. 37971/97, kde ESLP dovodil, že se ochrana obydlí vztahuje i na sídlo obchodní společnosti, nebo rozhodnutí ve věci *Crémieux proti Francii* ze dne 25. 2. 1993, stížnost. č. 11471/85, ve kterém soud rozšířil ochranu obydlí i na kancelářské prostory.

<sup>176</sup> WAGNEROVÁ, E. Čl. 13. In: WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V, LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 341-351, s. 343-344.

<sup>177</sup> Srov. např. rozhodnutí ve věci *Klass a další proti Německu* ze dne 6. 9. 1978, stížnost č. 5029/71, bod 41, nebo rozhodnutí ve věci *Malone proti Spojenému království* ze dne 2. 8. 1984, stížnost č. 8691/79, bod 41. Ke konkrétním zásahům do čl. 8 odst. 1 Úmluvy podrobněji viz kapitolu 5.4.

<sup>178</sup> Srov. např. rozhodnutí ve věci *P. G. a J. H. proti Spojenému království* ze dne 25. 9. 2001, stížnost č. 44787/98, bod 42.

## 5.2 Záruky ochrany podle § 158d tr. řádu

Podmínky nasazení operativně pátracího prostředku sledování osob a věcí podle § 158d tr. řádu byly podrobně rozebrány ve třetí části této práce. Pro účely této části proto pouze shrnu záruky ochrany základních práv, které ustanovení § 158b a § 158d tr. řádu obsahují a dále upozorním na určité nedostatky jejich právní úpravy.

Určitým společným prvkem<sup>179</sup>, který má za účel zajistit, že budou operativně pátrací prostředky používány jen v případech, kde je to nezbytné a zamýšleného účelu nelze dosáhnout jinak, je podmínka jejich nasazení pouze v řízeních o úmyslných trestných činech. Tím tedy zákonodárce zužuje prostor pro orgány činné v trestním řízení, byť ne, například v porovnání s ustanovením § 88 tr. řádu,<sup>180</sup> nijak výrazně. V této práci již byly podrobněji popsány úkony v praxi prováděné za použití ustanovení § 158d odst. 2 či § 158d odst. 3 tr. řádu a bylo poukázáno na to, že mohou představovat výraznější zásah do základních práv než např. klasický telefonní odposlech podle § 88 tr. řádu (např. při nasazení prostorových odposlechů v domácnosti). Dle mého názoru je tento dílčí rozdíl ve standardu ochrany mezi instituty sledování osob a věcí a odposlech a záznam telekomunikačního provozu neodůvodněný a nelegitímní. Tato výtku vůči současné právní úpravě se objevuje i v trestněprávní teorii, např. Gřivna považuje současné vymezení trestných činů, u kterých lze sledování osob a věcí použít, za příliš široké.<sup>181</sup>

Dále trestní řád pro všechny operativně pátrací prostředky výslovně zakotvuje zásadu subsidiarity. Za pozornost stojí, že operativně pátrací prostředky lze nasadit již ve fázi prověřování, tj. v situaci, kdy ještě nebylo konkrétní osobě sděleno obvinění. Vzhledem k tomu, jak intenzivní zásah do základních práv mohou operativně pátrací prostředky představovat, považuji jejich výslovně stanovená subsidiarita za patřičnou a důležitou. Operativně pátrací prostředky jsou rovněž ve vztahu subsidiarity vůči institutům odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu a zjišťování údajů o skutečném telekomunikačním provozu podle § 88a tr. řádu.<sup>182</sup> Ustanovení § 158d tr. řádu dále výslovně

---

<sup>179</sup> Společným *de facto* jen pro předstíraný převod a sledování osob a věcí, u použití agenta jsou trestní řízení, ve kterých je možné agenta nasadit, vymezena ještě úžeji.

<sup>180</sup> Nasazení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je podle § 88 odst. 1 tr. řádu možné jen v řízeních pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, další taxativně vyjmenované trestné činy nebo jiné úmyslné trestné činy, k jehož stíhání Českou republiku zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva.

<sup>181</sup> GŘIVNA, T. Zákonost důkazů získaných sledováním osob a věcí. In: JELÍNEK, J. a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326, s. 325.

<sup>182</sup> KUČHTA, J. Zajišťovací úkony a předběžná opatření. In: ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. *Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 261-344, s. 332.



připomíná zásadu přiměřenosti (či zdrženlivosti), která je však současně obsažena v obecných ustanoveních trestního řádu, konkrétně v § 2 odst. 4 větě třetí, a je jednou z vůdčích zásad trestního procesu vůbec. Tyto záruky jsou tak pro ochranu základních práv a svobod jistě podstatné, nejsou však příliš specifické pro sledování osob a věcí a nezakládají tedy výrazně vyšší míru ochrany, než jaká je stanovena u jiných úkonů trestního řízení.

V části třetí této práce byly podrobněji rozebrány povolovací režimy sledování osob a věcí, tedy za jakých podmínek je třeba k nasazení sledování povolení kterého orgánu (státního zástupce či soudce). Účelem této části je posoudit, zda dávají povolovací režimy tak, jak jsou nyní zakotveny, dotčeným osobám dostatečnou právní ochranu. Logicky je možné uvažovat zejména o (ne)dostatečnosti povolení státního zástupce, jelikož povolení udělené soudcem představuje (při realistických úvahách) nejvyšší možný standard ochrany.<sup>183</sup> Mám za to, že v některých dílčích podobách sledování není režim povolení pouze státním zástupcem z hlediska zajištění dostatečné ochrany základních práv sledovaných osob dostatečný. Na základě výše popsaných úvah se domnívám, že, zejména v případě prostorového odposlechu umístěného do vnitřního prostoru vozidla, by měl mít policejní orgán povinnost vyžádat si ke sledování povolení soudce. Zvýšená ochrana soukromí jednotlivce, která je již zakotvena např. v případě prostorového odposlechu v bytě, by se dle mého názoru měla vztahovat právě i na vnitřní prostor vozidel (k tomu podrobněji kapitola 3.3.2.1). Na druhou stranu by příliš posílilo roli soudu v přípravném řízení, pokud by soud měl, jak je tomu např. u odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu, povolovat sledování osob a věcí ve všech případech. Jak uvádí i Ústavní soud, „*zásahy soudu do přípravného řízení vždy posilují význam předsoudní fáze trestního řízení a tím i inkviziční povahu trestního procesu (soud si sám pro sebe připravuje proces) a naopak oslabují význam hlavního líčení a obžalovací charakter trestního řízení.*“<sup>184</sup> I v této otázce je tak třeba ctít, že v současné úpravě trestního procesu je státní zástupce *dominus litis*, tedy „pán přípravného řízení“.<sup>185</sup> Měl by to tak být zásadně on, kdo rozhoduje o úkonech, které je třeba provést předtím, než může být obviněný postaven před soud. V této dílčí otázce je tak dle mého názoru právní úprava postavena dobře v tom ohledu, který orgán má o povolení sledování rozhodnout. Problematická je však reálná aplikace daných ustanovení v praxi, tj. podle kterých konkrétních ustanovení (podle § 158d odst. 2 či podle §

---

<sup>183</sup> Bylo by samozřejmě možné uvažovat i o nutnosti povolení sledování osob a věcí např. soudním senátem či soudy vyšších instancí, takové úvahy by však dle mého názoru v rámci běžného trestního řízení nebylo možné realizovat, a to zejména z hlediska efektivity a rychlosti trestního řízení.

<sup>184</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2014, sp. zn. I.ÚS 1983/13, bod V.

<sup>185</sup> Srov. např. FENYK, J. a PROVAZNÍK, J. Státní zastupitelství. In: FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 174-188, s. 186.

158d odst. 3 tr. řádu) jsou konkrétní úkony (prostorový odposlech ve vozidle) ve skutečnosti prováděny.

Určitým prostředkem ochrany před nepřiměřeným zásahem do základních práv je jistě apriorní časové omezení délky sledování osob a věcí. Sledování, při kterém jsou pořizovány záznamy, tedy podle § 158d odst. 2 či podle § 158d odst. 3 tr. řádu může být povoleno nejdéle na dobu šesti měsíců, přičemž může být následně vždy maximálně o šest měsíců prodlouženo. Na základě jazykového výkladu celého ustanovení § 158d tr. řádu mám za to, že toto časové omezení se však nevztahuje na sledování, při kterém nejsou pořizovány záznamy, tj. prováděné podle § 158d odst. 1 tr. řádu.<sup>186</sup> V tomto je právní úprava sledování srovnatelná s úpravou odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 2 tr. řádu, byť zde je doba kratší a činí čtyři měsíce. Oba instituty se v tomto ohledu liší ještě v otázce prodloužení sledování, resp. odposlechu. Podle ustanovení § 158d odst. 4 tr. řádu je možné sledování prodloužit nejdéle o šest měsíců na základě opakované žádosti, přičemž o prodloužení rozhoduje stejný orgán, který sledování prvotně povolil. Na rozdíl od toho v případě telefonního odposlechu rozhoduje podle § 88 odst. 5 tr. řádu o prodloužení vyšší orgán (soudce soudu vyššího stupně či v přípravném řízení soudce krajského soudu) a je ho možné povolit jen na základě *vyhodnocení dosavadního průběhu odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu*.

### 5.3 Deficity právní úpravy sledování osob a věcí

Porovnáme-li právní úpravu sledování osob a věcí a právní úpravu klasického odposlechu, což jsou úkony, které si mohou být v praxi velmi blízké (k tomu blíže viz kapitoly 3.3.1 nebo 4 této práce) a zároveň je oběma zasahováno zejména do práva na soukromí, můžeme vidět, že úprava odposlechu obsahuje dodatečné záruky ochrany základních práv dotčených osob, které v úpravě sledování zcela absentují. Jedná se zejména o povinnost průběžného vyhodnocování odůvodněnosti odposlechu ze strany policejního orgánu, povinnost informovat dotčené osoby o tom, že byly odposlouchávány a o posteriorní ochranu před nezákonným odposlechem, kterou poskytuje Nejvyšší soud, jak předepisují ustanovení § 88 odst. 3 a 8 tr. řádu.

V případě sledování osob a věcí nemají orgány činné v trestním řízení výslovně stanovenou povinnost průběžně vyhodnocovat, zda trvá (po dobu, která je vymezena

---

<sup>186</sup> Takto uskutečňované sledování bude představovat oproti dalším dvěma typům minimum případů, i tak je však v této skutečnosti třeba spatřovat určitý nedostatek právní úpravy.

v povolení) potřeba sledování. Zejména tehdy, kdy bude sledování povoleno na delší, případně maximální možnou dobu, může představovat velmi výrazný zásah do základní práv sledovaných osob. V této práci již byly popsány úkony, které se sice provádějí postupem podle § 158d tr. řádu, ale jsou jednorázového charakteru (např. zpřístupnění e-mailové schránky). U těch tak tento problém nenastane. V jiných případech však může existovat oprávněná obava z toho, že bude sledování, např. ve formě prostorového odposlechu, povoleno na delší časový úsek (v rámci měsíců), a přestože z něj nebudou zjištěny žádné informace důležité pro trestní řízení, nebude předčasně ukončeno, jelikož žádné zákonné ustanovení nezakládá povinnost přezkoumávat jeho důvodnost. Přitom zejména tehdy, kdy jsou sledováním získávány i jiné, vedlejší informace, které jsou pro trestní řízení irelevantní (např. sledování probíhá v bytě sledované osoby a je tak zachycována veškerá komunikace a interakce, která se zde odehrává, včetně komunikace a interakce dalších členů domácnosti), je třeba zvýšeně dbát na to, aby sledování trvalo jen v nezbytně nutném rozsahu a nezbytně dlouhou dobu. Mám tedy za to, že zejména u invazivnějších forem sledování by měla být zakotvena povinnost pověřeného policejního orgánu, který sledování provádí, průběžně vyhodnocovat, zda potřeba sledování trvá a zda je nadále dostatečně odůvodněno. V případě, že dojde k závěru, že sledování není nadále dostatečně odůvodněno, měl by sledování neprodleně ukončit. V tomto ohledu by mohla být úprava totožná s § 88 odst. 3 tr. řádu.

Ustanovení upravující sledování osob a věcí § 158d tr. řádu, ani obecné ustanovení upravující všechny operativně pátrací prostředky § 158b tr. řádu, také nezakotvuje povinnost orgánů činných v trestním řízení informovat dotčené osoby o tom, že byly sledovány, ani posteriorní ochranu před nezákonným sledováním. V tomto kontextu se opět nabízí srovnání s odposlechem telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu. Trestní řád v § 88 odst. 8 stanovuje povinnost orgánů činných v trestním řízení po pravomocném skončení věci informovat osobu, která je uživatelem odposlouchávaného zařízení, o tom, že byla odposlouchávána. Poskytnutá informace musí obsahovat označení soudu, který vydal příkaz k odposlechu, délku trvání odposlechu a datum jeho ukončení. Zároveň musí příslušný orgán poučit dotčenou osobu o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení informace návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu k Nejvyššímu soudu. Zákon nicméně stanoví v § 88 odst. 9 výjimky, za kterých se informace neposkytuje, které jsou vymezeny poměrně široce. Informace se např. neposkytne v řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm

let, spáchaném organizovanou skupinou.<sup>187</sup> Oproti tomu úprava sledování osob a věcí, byť svou intenzitou zásahu do základních práv může být srovnatelné s odposlechem, takovou povinností orgánům činným v trestním řízení neukládá. Pokud tedy trestní řízení pravomocně skončí již v přípravném řízení a sledování bylo prováděno ve fázi prověřování, dotčená osoba se o skutečnosti, že byla sledována, nemusí dozvědět. Toto platí i v těch případech, kdy je sledování povoleno soudcem, může se tedy jednat např. o prostorové odposlechy v bytě či domě. Jak bude podrobněji rozebráno níže, tato část právní úpravy dle mého soudu není souladná s judikaturou ESLP, neboť dotčeným osobám není poskytnut dostatečný prostředek ochrany před nezákonným sledováním. V teoretickém případě totiž nemusí v žádné fázi trestního řízení posuzovat zákonnost sledování nezávislý soud, resp. není dána žádná možnost, jak by mohla být soudem přezkoumána.

Z výše uvedeného je zřejmé, že právní úprava sledování osob a věcí se v podmínkách použití, které mají sloužit jako určité záruky před nepřiměřenými zásahy do základních práv osob, významně liší od právní úpravy odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu. Přitom jsou si oba instituty svou povahou, resp. dopadem na základní práva osob blízké, a sledování dokonce může znamenat ještě intenzivnější zásah než odposlech.<sup>188</sup>

## 5.4 Sledování v judikatuře Ústavního soudu

Judikatura k otázce sledování osob a věcí, potažmo k operativně pátracím prostředkům obecně, není příliš rozsáhlá. O ustálené judikatuře nelze hovořit už vůbec. Problematická je dále skutečnost, že část nepočetných rozhodnutí Ústavního soudu má formu usnesení, jejichž závaznost je snížena tím, že je lze ve smyslu § 23 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu jednoduše překonat senátním nálezem Ústavního soudu s odlišným právním názorem. V této kapitole tak shrnu ta rozhodnutí Ústavního soudu, která alespoň částečně doplňují nejasnou právní úpravu a navigují zejména orgány činné v trestním řízení v její aplikaci.

---

<sup>187</sup> Dále se informace o uskutečněném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu neposkytne v řízení trestním činu spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, v řízení o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 trestního zákoníku), v řízení o trestném činu účasti na teroristické skupině (§ 312a trestního zákoníku) nebo pokud se na spáchání trestného činu podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení doposud pravomocně skončeno, nebo pokud je proti osobě, již má být informace sdělena, vedeno trestní řízení, anebo pokud by poskytnutím takové informace mohl být zmařen účel trestního řízení, včetně řízení uvedeného v odstavci 6, nebo by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob. Srov § 88 odst. 9 tr. řádu.

<sup>188</sup> Nad opodstatněností rozdílů mezi právní úpravou obou institutů se pozastavuje také Grívna, k tomu srov. GRÍVNA, T. *Zákonnost důkazů získaných sledováním osob a věcí*. JELÍNEK, J. a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326, s. 325.

Problematikou sledování prostoru kanceláře ve formě prostorového odposlechu, který byl povolen podle § 158d odst. 2 tr. řádu, tedy státním zástupcem, se Ústavní soud zabýval v nálezu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. II.ÚS 2806/08 (N 15/56 SbNU 143). Tento náleží Ústavního soudu je výjimečným zejména proto, že se jedná o první rozhodnutí vrcholného soudu, které se věcně zabývá problematikou sledování osob a věcí, resp. ještě konkrétněji ústavností prostorového odposlechu.<sup>189</sup> V této věci bylo státním zástupcem povoleno sledování kanceláře stěžovatele, který byl v té době vedoucím odboru dopravy a silničního hospodářství městského úřadu. Sledování jeho kanceláře bylo povoleno podle § 158d odst. 2 tr. řádu, jelikož státní zástupce, jakož i obecné soudy, měli za to, že se v případě sledování kanceláře nejedná o soukromý prostor a při jeho sledování tak nedochází k zásahu do nedotknutelnosti obydlí, ani jiných práv ve smyslu § 158d odst. 3 tr. řádu. K tomuto závěru Ústavní soud říká, že: *„I kdyby bylo možno souhlasit s názorem soudu prvního stupně, že je kancelář vedoucího odboru dopravy a silničního hospodářství v budově Městského úřadu Rychnova nad Kněžnou veřejným prostorem, protože je v ní vykonávána veřejná moc, pak z toho nelze vyvodit, že by kdokoliv na místě výkonu státní služby postrádal soukromí. I když je kvalita (resp. rozsah) tohoto soukromí zcela nepochybně jiná než na jiných místech, přesto nelze akceptovat názor, že vůbec neexistuje, resp. že vůbec nepoživá ochrany čl. 8 Úmluvy, což přiměřeně platí i pro osoby, které v takových prostorech vykonávají státní službu.“*<sup>190</sup> Dále se rozhodnutí zabývá zejména otázkou dostatečné odůvodněnosti sledování, resp. jeho povolení. K tomu Ústavní soud uvádí, že: *„Pokud tedy obecný soud rozhodne o vině především na základě operativně pátracího prostředku citelně zasahujícího do soukromí osoby, aniž by byl efektivně přezkoumán návrh na pořízení takového důkazu a aniž by byly zaznamenány ve spise všechny relevantní skutečnosti odůvodňující jeho povolení, porušuje ústavně garantovaná práva a svobody [srov. náleží sp. zn. II. ÚS 615/06 ze dne 23. 5. 2007 (N 88/45 SbNU 291)]. Platí-li to v případech, kdy pořízení takového důkazního prostředku povoluje nebo nařizuje soud, pak to tím spíše platí tam, kde je zákonem svěřena dozorní činnost nad zákonností přípravného řízení státnímu zástupci [náleží sp. zn. III. ÚS 511/02 ze dne 3. 7. 2003 (N 105/30 SbNU 471)].“*<sup>191</sup> Na toto rozhodnutí navazuje další náleží Ústavního soudu v téže trestní věci, tentokrát náleží čtvrtého senátu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1235/09 (N 144/58 SbNU 207), ve kterém Ústavní soud opět zrušil napadená rozhodnutí obecných soudů pro rozpor s právy stěžovatele podle čl. 8 odst. 2 Listiny

---

<sup>189</sup> O významu rozhodnutí, jakož i o trestněprávní praxi, která mu předcházela, blíže pojednává např. Jelínek, srov. JELÍNEK, M. Ústavní meze prostorových odposlechů ke sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu. *Bulletin advokacie*, 2010, 17(5), s. 31-33, s. 31-32.

<sup>190</sup> Náleží Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. II.ÚS 2806/08 (N 15/56 SbNU 143), bod 25.

<sup>191</sup> *Ibidem*, bod 18.

a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. V odůvodnění rozhodnutí však nedospívá k podrobnějšímu rozboru ustanovení 158d tr. řádu, nýbrž opakuje výtky uvedené již v předchozím nálezu, jelikož shledal, že se s nimi obecné soudy dostatečně nevypořádaly.<sup>192</sup>

Otázkou sledování motorových vozidel se zabýval Ústavní soud v odmítavém usnesení ze dne 8. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 1983/13. Byť v této věci Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou a nezabýval se tedy věcí meritorně, vyjádřil se i k otázce ústavnosti § 158d odst. 2 tr. řádu. Stěžovatelky v tomto případě namítaly, že zákon nedává dostatečné záruky proti zneužití sledování osob a věcí, a to jak při povolování, tak při vnější kontrole. Dále upozorňovaly na to, že státní zástupce není pro dané účely dostatečně nezávislý, že je okruh trestných činů, u kterých lze sledování nasadit, vymezen příliš široce a na absentující povinnost orgánů činných v trestním řízení informovat dotčené osoby o tom, že byly sledovány.<sup>193</sup> Jak vyplývá z povahy rozhodnutí, Ústavní soud se nezabýval otázkou ústavnosti § 158d tr. řádu příliš podrobně. K námitce spočívající v nedostatečné nezávislosti státního zástupce uvedl, že: *„Takové sledování ovšem nedosahuje intenzity zásahu do soukromí, k němuž dochází u domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor a pozemků podle § 82 a násl. trestního řádu, jež je explicitně chráněno čl. 12 Listiny. Požadavek stěžovatelek, aby o takovém zásahu, stejně jako je tomu u uvedených prohlídek, rozhodoval soud a nikoli "jen" státní zástupce, proto není na místě.“*<sup>194</sup> Vymezení trestných činů, u kterých lze sledování nasadit (tedy všechny úmyslné trestné činy) považuje Ústavní soud za dostatečně konkrétní. Ústavní soud se dále musel vypořádat s judikaturou ESLP, kterou stěžovatelky podkládaly svou argumentaci, že absence povinnosti orgánů činných v trestním řízení informovat o proběhnuvším sledování není v souladu s ústavním pořádkem. K tomuto Ústavní soud spoře podotkl, že rozhodnutí ESLP ve věci *Asociace pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev proti Bulharsku*,<sup>195</sup> na projednávaný případ nedopadá, neboť ten se týkal monitorování poštovního a telekomunikačního provozu.<sup>196</sup> Ústavní soud zde však nebere potaz různé podoby, které může sledování osob a věcí nabývat. Například při posuzování prostorových odposlechů by jeho argumentace stran dostatečných záruk před nezákonným

---

<sup>192</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1235/09, bod 27.

<sup>193</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2014, sp. zn. I.ÚS 1983/13, bod II.

<sup>194</sup> Pro úplnost lze dodat, že v dané věci se jednalo o sledování motorových vozidel postupem podle § 158d odst. 2 tr. řádu.

<sup>195</sup> Rozhodnutí ve věci *Asociace pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev proti Bulharsku* ze dne 28.6.2007, stížnost č. 62540/00.

<sup>196</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2014, sp. zn. I.ÚS 1983/13, bod V.

sledováním nemusela obstat.<sup>197</sup> Ústavní soud nadto nepřihlédl k tomu, že judikatura ESLP například klade shodné požadavky na vnitrostátní právní úpravu u prostorových odposlechů jako u telefonních odposlechů.<sup>198</sup>

Důležitým rozhodnutím k institutu sledování osob a věcí je dále usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 3812/12 (U 10/71 SbNU 573), které jsem podrobněji rozebrala v kapitole 4.2.1 této práce. Ústavní soud se zde zabýval tím, zda je možné postupem podle § 158d odst. 3 tr. řádu zjišťovat obsah počítače, resp. dat na něm uložených.

V nálezu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 789/06 (N 150/46 SbNU 489) se Ústavní soud zabýval náležitostmi příkazu ke zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu. Některé obecné závěry tohoto rozhodnutí však lze vztáhnout na tajné sledování obecně. Ústavní soud zde uvádí, že zjišťováním obsahu či jiných údajů o komunikaci je zasahováno do práva na soukromí jednotlivce, konkrétně do důvěrnosti jeho zpráv chráněných čl. 13 Listiny. Ústavní pořádek sice připouští prolomení této ochrany, ale pouze v zájmu ochrany demokratické společnosti, případně ochrany práv a svobod druhých. Aby tyto zásahy nepřesáhly meze nezbytnosti, musí existovat dostatečné záruky, mezi které Ústavní soud řadí právní předpisy a účinnou kontrolu jejich dodržování, přičemž zdůrazňuje, že tyto záruky nejlépe představuje soudní kontrola.<sup>199</sup>

Ústavní soud se různými dílčími otázkami souvisejícími se sledováním osob a věcí zabýval i v dalších rozhodnutích. V usnesení ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 3609/13 posuzoval přípustnost prostorových odposlechů umístěných ve vazební věznici v místnosti pro návštěvy. Prostorový odposlech byl nasazen na základě povolení soudce podle § 158d odst. 3 tr. řádu a Ústavní soud je shledal zcela ústavně konformním. Ve svém nálezu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. I. ÚS 541/10 (N 95/57 SbNU 247) se Ústavní soud mimo jiné vyjádřil k tomu, jakou povahu musí mít souhlas dotčené osoby se sledováním ve smyslu § 158d odst. 6 tr. řádu. Ústavní soud dospěl k závěru, že takový souhlas musí být výslovný, konkludentní souhlas tedy nepostačí a v případě, že souhlas dotčené osoby není výslovný, je třeba postupovat podle § 158d odst. 5 tr. řádu (pokud jsou splněny další zde uvedené podmínky) a vyžádat si dodatečné povolení státního zástupce. V usnesení ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 1237/09, se Ústavní soud mimo jiné věnoval rozlišení přijatelnosti nahrávek pořízených soukromou osobou (bez

---

<sup>197</sup> Např. Gřivna toto rozhodnutí kritizuje jako příliš zjednodušující, srov. GŘIVNA, T. *Zákonnost důkazů získaných sledováním osob a věcí*. In: JELÍNEK, J. a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326, s. 320.

<sup>198</sup> K tomuto závěru došel ESLP ve svém rozsudku ve věci *R.E. proti Spojenému království*, stížnost č. 62498/11, ze dne 27. 10. 2015. O tomto rozhodnutí bude blíže pojednáno v kapitole 5.4.

<sup>199</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 789/06, body 16 a 17.

vědomí nahrávané osoby) a policejním orgánem podle § 158d odst. 2 tr. řádu. V této věci byly v řízení před soudem předloženy jako důkaz tři druhy nahrávek. Jednalo se o soukromé nahrávky pořízené bez vědomí obviněného na diktafon a mobilní telefon a o nahrávku pořízenou policejním orgánem na základě předchozího povolení státního zástupce podle § 158d odst. 2 tr. řádu. Ústavní soud shledal, že je třeba rozlišovat mezi zvukovým záznamem pořízeným státem a soukromou osobou, přičemž orgán činný v trestním řízení (tj. stát) může záznam pořídit bez souhlasu dotčené osoby pouze na základě zákona postupem podle § 158d odst. 2 nebo 3 tr. řádu.<sup>200</sup>

Otázkou dostatečného odůvodnění sledování osob a věcí, resp. jeho povolení se Ústavní soud zabýval v usnesení ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. IV. ÚS 662/17. Přestože se jedná o odmítavé usnesení, Ústavní soud zde připomíná i obecné podmínky použití operativně pátracích prostředků tak, aby bylo ústavně konformní. V usnesení ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. II ÚS 563/18, Ústavní soud přezkoumával situaci, kdy orgány činné v trestním řízení sledovaly obviněného za účelem zjištění, zda předstírá zdravotní nezpůsobilost s cílem vyhybat se úkonům trestního řízení. Ve svém rozhodnutí shledal takový postup orgánů činných v trestním řízení jako ústavně konformní. Konkrétně uvedl, že: „*Ústavní soud neshledal, že by takovým postupem, tedy výkladem § 158d odst. 2 trestního řádu ve smyslu § 158b odst. 2 trestního řádu, došlo k porušení stěžovatelských ústavně zaručených práv. Takový extenzivní výklad Ústavní soud shledává jako racionální v posuzovaném případě s ohledem na jeho skutkové okolnosti i proto, že si je vědom nutnosti efektivitu postupu orgánů v trestním řízení, ke které patří i potřeba zjišťovat, zda obviněný nepředstírá nepříznivý zdravotní stav, v důsledku čehož by se mohl vyhybat trestnímu řízení.*“<sup>201</sup>

Samostatnou kategorií judikatury ke sledování osob a věcí tvoří rozhodnutí týkající se sledování komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem, o které bylo blíže v detailu pojednáno v kapitole 3.1.1 této práce.

Konečně významným rozhodnutím, které se sice výslovně neváže ke sledování osob a věcí, některé jeho závěry však lze dle mého názoru vztáhnout i na tento institut, je plenární nález Ústavního soudu ze dne 8. června 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (vyhlášeno pod č. 219/2010 Sb.), kterým bylo zrušeno tehdejší ustanovení § 83a odst. 1 části věty první a věty druhé tr. řádu. Přestože Ústavní soud posuzoval ústavnost institutu prohlídky jiných prostor a pozemků, a nikoliv sledování osob a věcí, vyslovil zde některé obecné závěry týkající se všech

<sup>200</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 1237/09, s. 4-5.

<sup>201</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. II ÚS 563/18, bod 10.



institutů trestního řádu, kterými je zasahováno do soukromí jednotlivců. K zásahům do práva na soukromí v trestním řízení uvádí, že: „Umožňuje-li trestní právo realizaci veřejného zájmu na stíhání trestné činnosti pomocí robustních a osobní integritu jednotlivce omezujících nástrojů, pak jejich použití musí respektovat ústavněprávní limity, neboť jejich použití sebou nese vážné omezení základních práv a svobod jednotlivce. K omezení osobní integrity a soukromí (tj. k prolomení respektu k nim) tak může ze strany veřejné moci dojít jen zcela výjimečně a jen tehdy, je-li to v demokratické společnosti nezbytné a účelu sledovaného veřejným zájmem nelze dosáhnout jinak.“<sup>202</sup> Dále Ústavní soud zdůrazňuje, že součástí práva na spravedlivý proces je také skutečnost, že zákon jednotlivci dává dostatečné záruky před zneužitím pravomoci ze strany orgánů veřejné moci. Mezi takové záruky pak řadí soudní kontrolu nejzávažnějších zásahů do základních práv. Konkrétně říká, že: „Tyto záruky představuje především soudní kontrola těch nejintenzivnějších zásahů do základních práv a svobod osob, neboť i v trestním řízení je povinností soudů poskytovat ochranu základním právům a svobodám jednotlivců (čl. 4 Ústavy). Ostatně i čl. 13 Úmluvy explicitně vyžaduje, aby osoba, jejíž základní práva byla dle jejího názoru porušena, měla k dispozici účinný prostředek nápravy před národním „orgánem“, který je třeba interpretovat v návaznosti na čl. 4 Ústavy. Je také nepřijatelné, aby se soud, resp. soudce dostal do pozice pouhého „pomocníka“ veřejné žaloby, neboť ze samotné podstaty institutu soudu (soudce) plyne požadavek jeho naprosté nestrannosti a nezávislosti.“<sup>203</sup> Tuto potřebu akcentuje u těch nástrojů používaných orgány činnými v trestním řízení, u kterých dochází z jejich podstaty k omezení základních práv a svobod jednotlivce, a dodává, že v jejich případě musí být požadavek soudní kontroly naplněn soudním příkazem k použití takového nástroje a jeho dostatečným odůvodněním.<sup>204</sup> Ústavní soud mezi tyto instituty výslovně neřadí sledování osob a věcí,<sup>205</sup> domnívám se však, že minimálně v některých případech (zejm. v případě prostorových odposlechů) by bylo možné vztáhnout jeho závěry právě i na sledování. Byť se tedy tento nálezh explicitně nedotýká ustanovení § 158d tr. řádu, je možné některé v něm obsažené principy použít i v ústavněprávní argumentaci ohledně sledování osob a věcí. Jeho váhu pak navíc podporuje skutečnost, že se jedná o plenární nálezh.

---

<sup>202</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 8. června 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09, bod 14.

<sup>203</sup> Ibidem, bod 23.

<sup>204</sup> Ibidem, bod 25.

<sup>205</sup> Konkrétně Ústavní soud uvádí, že se jedná zejména o domovní prohlídku, prohlídku jiných prostor a pozemků, osobní prohlídku, zadržení a otevření zásilek, odposlechy telekomunikačního provozu, a je tak zřejmé, že se jedná o demonstrativní výčet.

Z výše uvedeného je tak zřejmé, že měl Ústavní soud několik příležitostí vyjádřit se k ústavnosti platné právní úpravy sledování osob a věcí podle § 158d tr. řádu, ale v žádném případě neshledal rozpor s ústavním pořádkem. Zároveň je však třeba upozornit na to, že se Ústavní soud ještě meritorně nezabýval např. ústavností právní úpravy prostorového odposlechu, což je z hlediska ústavněprávního pravděpodobně nejproblematictější činnost prováděná na základě institutu sledování osob a věcí.

## 5.5 Sledování v judikatuře ESLP

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále také „ESLP“ či jen „Soud“) je pro posuzování ústavnosti vnitrostátní úpravy sledování osob a věcí zásadní a současně pro české orgány závazná. Z rozhodnutí Ústavního soudu, tzv. konkursního nálezu<sup>206</sup> vyplývá, že ústavní pořádek tak, jak je zakotven v čl. 112 Ústavy,<sup>207</sup> je třeba vykládat i s ohledem na čl. 9 odst. 2 Ústavy a čl. 1 odst. 2 Ústavy a je pod něj třeba zahrnout také ratifikované a vyhlášení mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách. Úmluva přitom je takovou mezinárodní smlouvou a je tedy ve světle konkursního nálezu součástí ústavního pořádku České republiky. ESLP je podle čl. 32 Úmluvy jediným orgánem, který je oprávněn Úmluvu<sup>208</sup> autoritativně vykládat. Český Ústavní soud dovedil, že rozhodnutí ESLP jsou pro české orgány závazná i v takovém případě, kdy stranou řízení před ESLP není Česká republika, ale jiný stát Rady Evropy.<sup>209</sup> Totéž ostatně vyplývá i z čl. 46 Úmluvy. Je tedy zřejmé, že rozhodovací praxe ESLP má pro úvahy nad ústavností právní úpravy institutu sledování osob a věcí klíčový význam a je současně významným zdrojem pro posouzení kvality této právní úpravy z hlediska ochrany lidských práv dotčených osob.

V této kapitole nejprve vymezím a rozeberu tříkrokový test, který ESLP používá při posuzování zásahů do práv na ochranu soukromí podle čl. 8 Úmluvy, které jsou způsobeny tajným sledováním. Následně rozeberu několik konkrétních rozhodnutí ESLP, ve kterých Soud vymezuje své nároky na vnitrostátní právní úpravu tak, aby byla souladná s Úmluvou. Je třeba zdůraznit, že Soud nerozlišuje mezi různými formami tajného sledování, jak to činí například

---

<sup>206</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

<sup>207</sup> Článek 112 Ústavy říká, že: „Ústavní pořádek České republiky tvoří tato Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.“

<sup>208</sup> Úmluva byla vyhlášena jako Sdělení č. 209/1992 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

<sup>209</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05.

česká právní úprava.<sup>210</sup> Na veškeré sledování tak vztahuje v zásadě stejné podmínky a záruky před neoprávněnými zásahy do práva na soukromí. Proto je například judikatura týkající se telefonních odposlechů aplikovatelná i na sledování osob a věcí ve smyslu české právní úpravy.

#### 5.4.1 Základní východiska při posuzování zásahu do práv podle čl. 8 Úmluvy

Právní rámec možným zásahům do práva na respektování soukromého a rodinného života dává čl. 8 odst. 2 Úmluvy, který zní následovně:

„Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

Při posuzování stížností na porušení čl. 8 Úmluvy Soud v první řadě zkoumá, zda vůbec bylo postupem orgánů veřejné moci či konkrétním rozhodnutím zasaženo do práv zakotvených v čl. 8 Úmluvy.<sup>211</sup> Následně se zabývá tím, zda zásah splňuje podmínky podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy a je tedy ve světle Úmluvy ospravedlnitelný. V této části Soud postupuje tak, že zkoumá, zda:

- a) Je zásah v souladu s právem (*in accordance with the law*, test legality);
- b) sleduje legitimní cíl (*legitimate aim*, test legitimacy);
- c) je zásah nezbytný v demokratické společnosti (*necessary in a democratic society*, test proportionality).<sup>212</sup>

První kritérium (test legality) je v judikatuře Soudu blíže rozpracováno. Soud v rámci toho kritéria posuzuje, zda má zásah (i) zákonný podklad, zda je zákonná úprava (ii) přístupná a zda je (iii) předvídatelná a v souladu s principem vlády práva.<sup>213</sup> V praxi problematické bývá především třetí dílčí kritérium legality, tj. předvídatelnost a soulad s principem vlády práva. To Soud posuzuje vždy v konkrétních případech podle specifických okolností, zejména však zkoumá, zda jsou osoby po ukončeném sledování informovány, zda existuje vnější kontrola

---

<sup>210</sup> Tato skutečnost vyplývá z několika rozhodnutí ESLP, např. z rozsudku ve věci *R.E. proti Spojenému království* či z rozsudku ve věci *Bykov proti Rusku*, o nichž bude podrobněji pojednáno níže.

<sup>211</sup> To, jak konkrétně zkoumá tuto podmínku v případě tajného sledování, bude přiblíženo v následující kapitole, jelikož praxe soudu v této otázce vyplývá zejména z rozhodnutí ve věci *Klass proti Německu*.

<sup>212</sup> KRATOCHVÍL, J. Právo na respektování soukromého a rodinného života. In: KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 863-962, s. 866.

<sup>213</sup> Srov. např. rozsudek ESLP ve věci *Asociace pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiiev proti Bulharsku* ze dne 28. 6. 2007, stížnost č. 62540/00, body 71-74.

sledování a na jaký okruh trestných činů se sledování vztahuje.<sup>214</sup> Svák uvádí ještě podrobnější vymezení požadavků na právní úpravu tajného sledování, a to: (i) vymezení okruhu tajně sledovaných osob, (ii) časové omezení tajného sledování (s možností prodloužení), (iii) proces vyhodnocování, použití a sledování získaných informací, (iv) opatření, která je třeba přijmout při předávání dat jiným osobám, (v) okolnosti, za kterých musí být data zničena, (vi) prostředky, které mají být při tajném sledování použité (a postupy při jejich dodržování), (vii) účinná vnější kontrola a (viii) informování dotčených osob o tom, že byly tajně sledovány.<sup>215</sup>

Kratochvíl upozorňuje,<sup>216</sup> že posuzování požadavku legality a proporcionality se v rozhodovací praxi Soudu často překrývá, v některých případech jsou dokonce posuzovány společně.<sup>217</sup> Při hodnocení proporcionality zásahu Soud staví na jednu stranu ochranu práv jednotlivce podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy, na druhou stranu chráněné zájmy vymezené v odstavci druhém (zejm. národní bezpečnost a předcházení trestným činům). Soud se vyjádřil k proporcionalitě zásahu např. v případě *Pastyřík proti České republice*,<sup>218</sup> kde stěžovatel namítal mj. porušení práva na soukromí podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy tím, že byl v trestním řízení odposloucháván, přičemž namítal nezákonnost odposlechů a nedostatečné záruky právní úpravy proti svévoli. Soud shledal, že nedošlo k neoprávněnému zásahu do práva stěžovatele, neboť v tomto konkrétním případě (mimo jiné) převážil veřejný zájem na odhalování trestné činnosti.<sup>219</sup>

O tom, jaká právní úprava splňuje požadavky stanovené Soudem a jaká nikoliv, bude blíže pojednáno v následující kapitole na příkladech konkrétních soudních rozhodnutí. Přestože Soud postupuje spíše kazuisticky, lze z jeho judikatury abstrahovat určité obecné principy, v jejichž světle lze následně posuzovat českou právní úpravu.

---

<sup>214</sup> KRATOCHVÍL, J. Právo na respektování soukromého a rodinného života. In: KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 863-962, s. 921-924.

<sup>215</sup> SVÁK, J. Ústavné hranice využívání informačno-technických prostředků v trestnom konaní. In: *Teoretické a praktické problémy využívania informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2017. s. 31-36, s. 31.

<sup>216</sup> KRATOCHVÍL, J. Právo na respektování soukromého a rodinného života. In: KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 863-962, s. 924.

<sup>217</sup> Např. v rozsudku ve věci *Kennedy proti Spojenému království* ze dne 18. 5. 2010, stížnost č. 26839/05, bod 155.

<sup>218</sup> Rozhodnutí ve věci *Pastyřík proti České republice* ze dne 31. 5. 2011, stížnost č. 47091/09.

<sup>219</sup> Konkrétně Soud uvedl, že: „*In the light of these circumstances, the Court considers that the interference with the applicant's private life and correspondence, that is, the interception and recording of one phone conversation, had the legitimate aim of preventing crime and protecting the rights of others in the context of an investigation of a serious crime in respect of which public interest was considerable. It had a clear legal basis and in view of the limited nature of the interference the Court does not consider it disproportionate.*“ Srov bod. 1 rozhodnutí.

#### 5.4.2 Vybraná rozhodnutí ESLP vztahující se k tajnému sledování

Nejstarším, a zároveň zcela zásadním rozhodnutím ESLP týkajícím se tajného sledování je rozsudek pléna ESLP ve věci *Klass a ostatní proti Německu* (dále jen „*Klass*“).<sup>220</sup> Přestože se některé závěry v něm učiněné vyvinuly v čase, ESLP na toto rozhodnutí ve své pozdější judikatuře často odkazuje. Ve věci *Klass* byl Soud nejprve postaven před otázku, zda vůbec může přezkoumávat napadenou německou legislativu umožňující tajné sledování, resp. zda jsou stěžovatelé aktivně legitimováni k podání stížnosti. Stěžovatelé totiž napadali německý zákon z toho důvodu, že vůbec umožňuje tajné sledování jednotlivců, aniž by oni sami byli sledováni. Soud tak posuzoval, zda jsou stěžovatelé „oběťmi“ (*victims*) a zda mohlo být vůbec zasaženo do jejich práv podle čl. 8 Úmluvy jen tím, že existuje potenciální možnost jejich tajného sledování. Soud dospěl ke klíčovému závěru, že jednotlivec může podat stížnost proti smluvnímu státu a tvrdit porušení čl. 8 Úmluvy i z důvodu pouhé existence legislativy, která umožňuje tajné sledování. Nemusí tedy prokázat, že on sám byl sledován. Soud uvádí, že opačný závěr by v podstatě vedl k vyprázdnění čl. 8 Úmluvy.<sup>221</sup> Podle Soudu je nepřipustné, aby byl jednotlivec *de facto* zbaven ochrany svého práva garantovaného Úmluvou jen z toho důvodu, že nemůže vědět o jeho porušování ze strany státu. Následně Soud přezkoumával, zda je napadené ustanovení německého zákona v souladu s čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Jednoznačně shledal, že tajné sledování jednotlivce ze strany orgánů veřejné moci je zásahem do práva na soukromí podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy.<sup>222</sup> Soud mj. dovodil, že s ohledem na ochranu národní bezpečnosti a předcházení trestné činnosti je určitá forma sledování ze strany smluvních států nezbytná v demokratické společnosti, a to za splnění přísných podmínek. Upozornil však na to, že státy nemohou přijmout jakákoliv opatření pouze s odkazem na boj proti terorismu a špionáži.<sup>223</sup> Národní legislativa tedy musí obsahovat dostatečné záruky před zneužitím sledování. Dále se Soud vyjadřoval k tomu, který orgán by měl povolené sledování kontrolovat, aby byla zajištěna dostatečná ochrana práv jednotlivce, který, z podstaty

<sup>220</sup> Rozhodnutí ve věci *Klass a ostatní proti Německu* ze dne 6. 9. 1978, stížnost č. 5029/71.

<sup>221</sup> Soud k tomu doslova uvedl, že: „*The Court therefore accepts that an individual may, under certain conditions, claim to be the victim of a violation occasioned by the mere existence of secret measures or of legislation permitting secret measures, without having to allege that such measures were in fact applied to him. (...) The Court points out that where a State institutes secret surveillance the existence of which remains unknown to the persons being controlled, with the effect that the surveillance remains unchallengeable, Article 8 (art. 8) could to a large extent be reduced to a nullity*”. Srov. rozhodnutí ve věci *Klass a ostatní proti Německu* ze dne 6. 9. 1978, stížnost č. 5029/71, body 34 a 36.

<sup>222</sup> Slovy Soudu „*Clearly, any of the permitted surveillance measures, once applied to a given individual, would result in an interference by a public authority with the exercise of that individual's right to respect for his private and family life and his correspondence*.” Srov. rozhodnutí ve věci *Klass a ostatní proti Německu* ze dne 6. 9. 1978, stížnost č. 5029/71, bod 41.

<sup>223</sup> Rozhodnutí ve věci *Klass a ostatní proti Německu* ze dne 6. 9. 1978, stížnost č. 5029/71, bod 49.

sledování, nemůže vědět o tom, že je sledován (tzv. vnější kontrola). K tomu Soud uvedl, že v situaci, kdy je potenciální zneužití v individuálních případech snadné a může mít negativní dopady na demokratickou společnost jako celek, je žádoucí, aby vnější kontrolu prováděl soud.<sup>224</sup> Z mého pohledu nejdůležitější část rozhodnutí pro účely posuzování ústavnosti české právní úpravy sledování osob a věcí je ta, kdy Soud posuzoval námitku stěžovatelů spočívající v absenci povinnosti orgánů veřejné moci informovat dotčené osoby, že byly sledovány. Uvedl, že povinnost informovat dotčené osoby nemůže existovat v každém případě, jelikož by mohla v důsledku ohrozit účel sledování. V tomto ohledu Soud shledal německou právní úpravu souladnou s Úmluvou, jelikož stanovila povinnost informovat dotčené osoby o tom, že byly sledovány, jakmile jejich informováním nebyl ohrožen účel sledování. Německá úprava tak obsahovala obdobné omezení povinnosti informovat dotčené osoby jako současná právní úprava odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 8 tr. řádu. Oproti tomu úprava sledování osob a věcí v § 158d tr. řádu takovou povinnost neobsahuje vůbec. Mám tedy za to, že v této části není česká právní úprava souladná se závěry judikatury ESLP, a tím pádem ani s Úmluvou samotnou.

Na rozhodnutí *Klass* navazuje rozsudek pátého senátu ESLP ve věci *Asociace pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev proti Bulharsku* (dále jen „*Ekimdzhiev*“).<sup>225</sup> Zde se soud mj. vyjádřil k povinnosti informovat dotčené osoby o sledování. Bulharská právní úprava totiž, shodně jako česká úprava sledování, nestanovovala povinnost informovat dotčené osoby o sledování za žádných okolností. Soud navázal na závěry z rozsudku ve věci *Klass* v tom, že samotná skutečnost, že osoby nevědí o tom, že jsou sledovány, případně o tom nejsou informovány *ex post*, nestačí k tomu, aby dospěl k závěru o porušení čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Doplnil však, že v případě, že mohou být informovány, aniž by byl ohrožen účel sledování, musí tak být ze strany orgánů veřejné moci učiněno.<sup>226</sup> Tímto novějším rozhodnutím je tak dle mého názoru potvrzen závěr, že, minimálně v této části, není česká právní úprava sledování osob a věcí souladná s Úmluvou, jelikož zde Soud stanovil povinnost informovat dotčené osoby o sledování, s určitými výjimkami, výslovně. Ve věci *Ekimdzhiev* Soud dále blíže rozebral podmínku legality zásahu do práva podle čl. 8, tedy že zásah musí být v souladu se zákonem (*in accordance with the law*). Připomněl, že zákonnost neznamená jen požadavek,

---

<sup>224</sup> Slovy Soudu „*The Court considers that, in a field where abuse is potentially so easy in individual cases and could have such harmful consequences for democratic society as a whole, it is in principle desirable to entrust supervisory control to a judge.*” Srov. rozhodnutí ve věci *Klass a ostatní proti Německu* ze dne 6. 9. 1978, stížnost č. 5029/71, bod 56.

<sup>225</sup> Rozhodnutí ve věci *Asociace pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev proti Bulharsku* ze dne 28. 6. 2007, stížnost č. 62540/00.

<sup>226</sup> *Ibidem*, bod 90.

aby byla možnost sledování zakotvena v zákoně, ale také požadavek na určitou kvalitu zákona, který musí být současně dostupný, předvídatelný a v souladu s principy vlády práva (*rule of law*).<sup>227</sup> Mezi hlediska, která je třeba u právní úpravy zkoumat, zařadil povahu, rozsah a trvání sledování, na základě čeho bude povoleno, jaké orgány ho mohou povolit a následně vykonat a jaké nástroje ochrany před zneužitím sledování vnitrostátní úprava garantuje.<sup>228</sup>

Soud se blíže věnoval dvěma posledním kritériím legality, tj. předvídatelnosti a souladu úpravy s principy vlády práva. Shledal, že právní úprava musí být natolik jasná, aby měli občané možnost předvídat, za jakých podmínek a okolností mohou být veřejnou mocí sledováni.<sup>229</sup> Zejména s ohledem na soustavný vývoj technologií musí být úprava srozumitelná a detailní. V této oblasti shledal Soud bulharskou právní úpravu deficitní. Závěry ESLP lze opět vztáhnout na českou právní úpravu. Podle mého soudu by v případném řízení před ESLP neobstála rovněž z toho důvodu, že není dostatečně konkrétní. Výše v této práci byly popsány různé úkony, které orgány činné v trestním řízení realizují na podkladě ustanovení § 158d odst. 2 či 3 tr. řádu. Ustanovení je však vymezeno velmi široce a neurčitě, o takových úkonech jako je zpřístupňování e-mailových schránek či prostorové odposlechy v domácnosti se v něm výslovně nehovoří. Mám za to, že s ohledem na judikaturu ESLP není tato praxe souladná s Úmluvou, jelikož není dostatečně předvídatelná pro jednotlivce, kterých se může dotýkat. Po přečtení dotčeného ustanovení může adresát normy, neznalý trestněprávní doktríny a relevantní judikatury, případně výkladových stanovisek NSZ, jen stěží předpokládat, že na jeho základě může policejní orgán pořídit otisk dat z jeho počítače či nainstalovat odposlouchávací zařízení do jeho kanceláře. Jak vyplývá například z odůvodnění výkladového stanoviska NSZ č. 1/2015, ani mezi soudci a státními zástupci nepanuje shoda na tom, podle kterého konkrétního ustanovení v různých případech postupovat. Současná právní úprava tak dle mého názoru neobstojí v testu legality vymezeném judikaturou ESLP, konkrétně zejména v otázce předvídatelnosti práva.

K obdobným závěrům ohledně předvídatelnosti právní úpravy došel ESLP v rozsudku ve věci *Bykov proti Rusku* (dále jen „*Bykov*“).<sup>230</sup> Význam tohoto rozhodnutí je o to větší, že se jedná o rozsudek Velkého senátu (*Grand Chamber*) ESLP. Stěžovatel se v této věci domáhal ochrany před zásahem do práva na soukromí podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatel si měl objednat vraždu u jisté osoby. Tato osoba však vše nahlásila na policii, načež jí byla policií

---

<sup>227</sup> Ibidem, bod 71.

<sup>228</sup> Ibidem, bod 77.

<sup>229</sup> Rozhodnutí ve věci *Asociace pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev proti Bulharsku* ze dne 28. 6. 2007, stížnost č. 62540/00, bod 75.

<sup>230</sup> Rozhodnutí ve věci *Bykov proti Rusku* ze dne 10. 3. 2009, stížnost č. 4378/02.

poskytnuto odposlouchávací zařízení s cílem nahrát konverzaci mezi ní a stěžovatelem, přičemž tato nahrávka měla být následně použita jako důkaz. Stěžovatel následně před ESLP mj. namítal, že nahrávka byla pořízena neoprávněně. Velký senát dospěl k závěru, že na takto prováděné odposlouchávání se musí vztahovat obdobná ochrana jako na odposlouchávání telefonu.<sup>231</sup> Soud zde dospěl k obdobným závěrům jako ve věci *Ekimdzhiiev*. Uvedl, že: „*Soud opakovaně konstatoval (...), že aby zákon, který umožňuje uvážení, byl v souladu s požadavkem na „kvalitu zákona“, musí uvést rozsah tohoto uvážení, ačkoli podrobné postupy a podmínky, které musí být dodržovány, nemusí být nutně zahrnuty v pravidlech hmotného práva. Stupeň požadované přesnosti „zákona“ v tomto ohledu bude záležet na konkrétním předmětu sporu. Protože praktická implementace opatření tajného sledování komunikace není přístupná kontrole dotčených osob nebo široké veřejnosti, bylo by v rozporu se zásadou vlády práva, aby právní uvážení poskytnuté exekutivě nebo soudci bylo formulováno jako neomezená moc. Proto zákon musí dostatečně jasně uvádět rozsah každého takového uvážení poskytnutého příslušným orgánům a způsob jeho výkonu, aby poskytl jednotlivci dostatečnou ochranu před svévolnými zásahy.*“<sup>232</sup>

Základním požadavkem kritéria legality, tj. otázkou, zda má tajné sledování zákonný podklad, se Soud zabýval ve věci *Khan proti Spojenému království*.<sup>233</sup> Soud zde přezkoumával mj. prostorové odposlechy umístěné v domě, které byly instalovány policií na základě vnitřního právního předpisu – *Home Office Guidelines*. Prostorové odposlechy nebyly vůbec upraveny na zákonné úrovni. Stěžovatel proto namítal, že nebyla splněna podmínka legality, tedy že zásah do jeho práv podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy nebyl v souladu se zákonem (*in accordance with the law*). Podstatné bylo, že *Home Office Guidelines* nebyly právně závazné, ani běžně dostupné pro veřejnost. Soud proto dospěl k závěru, že taková právní úprava skutečně nespĺňuje kritérium legality a stěžovateli vyhověl.<sup>234</sup> Ke zcela shodnému závěru dospěl Soud ve věci *P.G. a J.H. proti Spojenému království*,<sup>235</sup> kde přezkoumával totožnou právní úpravu.

V rozhodnutí ve věci *Dumitru Popescu proti Rumunsku*<sup>236</sup> se Soud mj. věnoval otázce vnější kontroly prováděného sledování.<sup>237</sup> Stěžovatel v tomto případě namítal porušení čl. 8 odst. 1 Úmluvy tím, že mu byl v trestním řízení odposloucháván telefon. Odposlech přitom

---

<sup>231</sup> Ibidem, bod 79.

<sup>232</sup> Ibidem, bod 78.

<sup>233</sup> Rozhodnutí ve věci *Khan proti Spojenému království* ze dne 4. 10. 2000, stížnost č. 35394/97.

<sup>234</sup> Ibidem, bod 27.

<sup>235</sup> Rozhodnutí ve věci *P.G. a J.H. proti Spojenému království* ze dne 25. 12. 2001, stížnost č. 44787/98.

<sup>236</sup> Rozhodnutí ve věci *Dumitru Popescu proti Rumunsku* ze dne 26. 4. 2007, stížnost č. 71525/01.

<sup>237</sup> Tím se již dříve zabýval např. ve věci *Klass proti Německu*, viz výše.



nařizoval státní zástupce, nikoliv soud. ESLP dospěl k závěru, že státní zástupce není dostatečně nezávislý na exekutivě a jeho povolení tak nedává dostatečné záruky před neoprávněným zásahem do práva na soukromí.<sup>238</sup> Dalším dílčím komponentem legality se Soud zabýval se věci *Iordachi a další proti Moldavsku*.<sup>239</sup> V tomto případě se mj. vyjádřil k okruhu trestných činů, u kterých by mělo být povoleno tajné sledování.<sup>240</sup> Uvedl, že telefonní odposlechy představuje velmi závažný zásah do práva na soukromí, a může tak být povolen jen tedy, je-li odůvodněn vážným a rozumným podezřením, že se daná osoba dopustila závažné trestné činnosti.<sup>241</sup>

Dalším, pro problematiku tajného sledování významným rozhodnutím je rozsudek ve věci *R.E. proti Spojenému království*.<sup>242</sup> Přestože se zde ESLP zabýval sledováním komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem, některé závěry v něm vyřčené lze vztáhnout i na tajné sledování obecně. Zcela zásadní je zejména skutečnost, že Soud aplikoval stejné principy na prostorové odposlechy jako na telefonní odposlechy. Dospěl totiž k závěru, že rozlišujícím kritériem mezi jednotlivými zásahy do soukromí musí být intenzita takového zásahu, nikoliv „technická definice“ zásahu.<sup>243</sup>

Významným rozhodnutím týkajícím se sledování osob pomocí GPS je rozsudek ve věci *Uzun proti Německu* (dále jen „*Uzun*“).<sup>244</sup> Nejprve se soud věnoval otázce, zda sledování pohybu (konkrétně ve vozidle) pomocí GPS je zásahem do práv podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Soud upozornil na to, že sledováním pohybu pomocí GPS nemůže být zasaženo do práva na soukromí v takové míře, jako je tomu např. u odposlouchávání komunikace, neboť orgány veřejné moci tímto způsobem nezjistí tolik relevantních informací.<sup>245</sup> Shledal, že vzhledem k okolnostem sledování a k tomu, že byly poznatky z něj získané použity v trestním řízení jako důkaz, dosahuje intenzita zásahu porušení čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Za zmínku jistě dále stojí, že při posuzování kritéria legality Soud uvedl, že nelze předem zcela vyloučit možnost vývoje interpretace právní úpravy skrze soudní judikaturu.<sup>246</sup> Tato poznámka je relevantní také pro českou úpravu sledování, která je blíže specifikována soudní judikaturou (srov. kapitolu 5.3).

---

<sup>238</sup> Rozhodnutí ve věci *Dumitru Popescu proti Rumunsku* ze dne 26. 4. 2007, stížnost č. 71525/01, body 71-73.

<sup>239</sup> Rozhodnutí ve věci *Iordachi a další proti Moldavsku* ze dne 10. 2. 2009, stížnost č. 25198/02.

<sup>240</sup> V této věci stěžovatel napadal konkrétně telefonní odposlechy.

<sup>241</sup> Soud k tomu uvedl: „(...) the Court considers it necessary to stress that telephone tapping is a very serious interference with a person's rights and that only very serious reasons based on a reasonable suspicion that the person is involved in serious criminal activity should be taken as a basis for authorising it.“ Srov. rozhodnutí ve věci *Iordachi a další proti Moldavsku* ze dne 10. 2. 2009, stížnost č. 25198/02, bod. 51.

<sup>242</sup> Rozhodnutí ve věci *R.E. proti Spojenému království* ze dne 27. 10. 2015, stížnost č. 62498/11.

<sup>243</sup> *Ibidem*, body 130-131.

<sup>244</sup> Rozhodnutí ve věci *Uzun proti Německu* ze dne 2. 12. 2010, stížnost č. 35623/05.

<sup>245</sup> *Ibidem*, bod. 52.

<sup>246</sup> *Ibidem*, bod. 62.

Otázkou však zůstává, zda by míra neurčitosti české právní úpravy před ESLP obstála i za předpokladu, že by vzal v potaz právě judikaturu. Soud porovnával sledování pohybu pomocí GPS s odposlechem komunikace také v kontextu principů, které vyplývají z jeho judikatury. Uzavřel, že takto přísné principy nelze aplikovat na sledování pomocí GPS, jelikož zde nedochází k tak intenzivnímu zásahu do práva na soukromí a stížnosti v tomto bodě nevyhověl. Ze závěrů rozhodnutí *Uzun* vychází rozsudek ve věci *Ben Faiza proti Francii*.<sup>247</sup> Stěžovatel se dovolával ochrany svých práv podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy, která měla být zasažena tím, že byl jednak odposloucháván jeho mobilní telefon, jednak byly umístěny prostorové odposlechy do vozidla, které používal a které bylo současně sledováno pomocí GPS. Soud shledal, že sledování vozidla pomocí GPS ve spojení s prostorovým odposlechem v takovém vozidle dosahuje porušení práv podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Následně uvedl, že francouzská právní úprava nenaplňovala požadavek „předvídatelnosti“ jakožto komponent principu legality. Neurčitost právní úpravy nemohla nahradit ani soudní judikatura, neboť existovalo pouze jedno jediné rozhodnutí Nejvyššího soudu (*Cour de cassation*), a to bylo vydáno v té stejné věci. Tento závěr soudu opět shledávám relevantním pro českou právní úpravu sledování osob a věcí. Jak bylo přiblíženo v kapitole 5.3 této práce, v České republice neexistuje dostatečná a ustálená judikatura vrcholných soudů, která by mohla nahradit deficit současného znění § 158d tr. řádu spočívající v jeho neurčitosti.

V relativně nedávném rozhodnutí ve věci *Zakharov proti Rusku*<sup>248</sup> se Velký senát ESLP zabýval tím, zda ruská právní úprava obsahuje dostatečné záruky před zneužitím telefonních odposlechů. V první řadě v tomto rozhodnutí postavil soud na jisto, za jakých podmínek je možné dovolávat se ochrany před tajným sledováním i v případě, že stěžovatel nemusel být přímo sledován, ale napadal existenci právní úpravy, která takové sledování umožňovala. Soud shledal, že je nejprve nutné posoudit, zda mohl být stěžovatel na základě platné právní úpravy vůbec sledován.<sup>249</sup> Následně musí zkoumat prostředky ochrany, které má stěžovatel k dispozici podle vnitrostátní úpravy. Pokud nejsou prostředky ochrany dostatečné, mohou všichni potenciálně dotčení namítat porušení práv podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Naopak, jsou-li prostředky dostupné a účinné, mohou namítat porušení práv jen ti, kteří doloží, že jsou s ohledem na svou individuální situaci ohroženi sledováním. Soud zde dále připomněl již z dřívější judikatury vyplývající minimální záruky, které by měla vnitrostátní právní úprava

---

<sup>247</sup> Rozhodnutí ve věci *Ben Faiza proti Francii* ze dne 28. 3. 2014, stížnost č. 31446/12.

<sup>248</sup> Rozhodnutí ve věci *Roman Zakharov proti Rusku* ze dne 4. 12. 2015, stížnost č. 47143/06.

<sup>249</sup> Může se tak stát proto, že náleží ke skupině osob, proti kterým je úprava namířena, nebo úprava dopadá na všechny uživatele telekomunikačních služeb.

umožňující tajné sledování osob obsahovat, aby bylo vyloučeno riziko zneužití: (a) stanovit povahu trestných činů, které mohou zavdat důvod k vydání povolení k odposlechu, (b) vymežit okruh osob, vůči nimž mohou být odposlechy nařízeny, (c) zakotvit maximální přípustnou dobu trvání těchto opatření, (d) stanovit postup, který musí být dodržován při vyhodnocování, používání a uchovávání údajů získaných prostřednictvím odposlechů, (e) obsahovat preventivní opatření, která musí být přijata při předávání získaných informací třetím osobám, a (f) určit okolnosti, za kterých musejí být nahrávky smazány nebo zničeny.<sup>250</sup> Pro posuzování české právní úpravy je zajímavý také právní názor ESLP ohledně okruhu trestných činů, u kterých bylo možné sledování provádět. Posuzovaná právní úprava připouštěla užití prostředků tajného sledování v případě středně závažných, závažných a zvláště závažných trestných činů, tedy těch, u nichž byla horní hranice trestní sazby stanovena přinejmenším na tři roky. Soud shledal takovou úpravu dostatečně jasnou a určitou, zároveň však kritizoval počet skutkových podstat a nedostatečnou společenskou škodlivost některých z nich.<sup>251</sup> Soud se věnoval i dalším principům vyplývajícím z jeho dosavadní judikatury, všechny však již byly výše popsány v rámci jiných rozhodnutí.<sup>252</sup>

### 5.4.3 Shrnutí

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva vztahující se k čl. 8 Úmluvy je velmi kazuistická. Soud na konkrétních případech zkoumá, zda byly daným smluvním státem splněny požadavky kladené čl. 8 odst. 2 Úmluvy a zároveň právě judikaturou Soudu. Současně však Soud postupně definoval jasný postup, resp. test, který na napadenou právní úpravu aplikuje. Zpočátku tříkrokový test, ve kterém zkoumá legalitu, legitimitu a proporcionalitu zásahu, obohacuje o dílčí kroky a komponenty, které musí být právní úpravou naplněny. Jak jsem popsala u dílčích závěrů v jednotlivých rozhodnutích Soudu, mám za to, že česká právní úprava sledování osob a věcí podle § 158d tr. řádu by nemusela v přezkumu před ESLP obstat. Zejména spatřuji její deficit v otázce předvídatelnosti práva a v zárukách před zneužitím sledování, konkrétně v úplné absenci povinnosti informovat dotčené osoby o tom, že byly sledovány. Požadavek předvídatelnosti právní úpravy dle mého soudu není splněn z toho

---

<sup>250</sup> Srov. rozhodnutí ve věci *Zakharov proti Rusku* ze dne 4. 12. 2015, stížnost č. 47143/06, bod 231. Tyto záruky dříve vyjmenoval např. v rozhodnutí ve věci *Amann proti Švýcarsku* ze dne 16. 2. 2000, stížnost č. 27798/95, body 56–58; nebo v rozhodnutí ve věci *Prada Bugallo proti Španělsku* ze dne 18. 2. 2003, stížnost č. 58496/00, bod 30.

<sup>251</sup> Srov. rozhodnutí ve věci *Zakharov proti Rusku* ze dne 4. 12. 2015, stížnost č. 47143/06, bod 244.

<sup>252</sup> Soud se věnoval např. tomu, jaký orgán má o tajném sledování rozhodovat, za jakých podmínek mají být dotčené osoby o sledování informovány apod.

důvodu, že, jak bylo rozebráno výše, institut sledování osob a věcí je v praxi používán na celou řadu zcela odlišných úkonů (od otisku dat v počítači po prostorové odposlechy v bytě či domě). Soudní judikatura sice některé tyto úkony potvrzuje jako možné, zcela však nenahrazuje neurčitost zákonné úpravy. Běžný adresát tak po přečtení normy nemůže rozumně očekávat, jakými různými způsoby může být na základě § 158d tr. řádu „sledován“. Naprostá absence povinnosti orgánů činných v trestním řízení informovat dotčené osoby o tom, že byly sledovány, je pak v přímém rozporu s judikaturou ESLP, konkrétně se závěry vyslovenými v rozsudku ve věci *Ekimdzhiev*. Tato skutečnost totiž může vést v praxi k tomu, že se, např. v případě skončení věci v přípravném řízení, dotčené osoby o sledování nedozví nikdy a nemohou tak uplatňovat žádné prostředky nápravy.

## 6 Návrhy *de lege ferenda*

V dílčích kapitolách této práce, které se zabývaly různými rovinami sledování osob a věcí ve smyslu § 158d tr. řádu, jsem upozornila na některé nedostatky současné právní úpravy tohoto institutu, jakož i na možné rozpory právní úpravy s Listinou a Úmluvou, resp. zejména s relevantní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Mám za to, že z výše popsanych problémů vyplývá, že současná právní úprava sledování osob a věcí je, zejména v kontextu rozvíjení moderních technologií a souběžného rozšiřování základních lidských práv, neudržitelná. Je zřejmé, že současný § 158d tr. řádu nebyl zákonodárcem zamýšlen jako zákonný podklad pro takové činnosti, jako je např. otisk dat z elektronických zařízení. Z důvodu absence vhodnějšího nástroje se tak ze sledování osob a věcí stalo jakési sběrné ustanovení, které, s ohledem na své neurčité vymezení a subsidiaritu, poslouží v případě, kdy trestní řád nenabízí „lepší“ institut. Takový přístup však, zejména v oblasti trestního práva, není mj. z důvodu právní jistoty přípustný. Ostatně o potřebě novelizace právní úpravy sledování osob a věcí píše i řada trestněprávních teoretiků a praktiků.<sup>253</sup> V této závěrečné části práce se proto pokusím nabídnout řešení deficitů v právní úpravě, a to buď skrze úpravu konkrétních ustanovení, nebo skrze formulaci zcela nových ustanovení trestního řádu.

### 6.1 Úprava současného znění § 158d tr. řádu

Podle mého názoru má institut sledování osob a věcí tak, jak je koncipován nyní, v trestním řádu své místo. Aby však bylo ustanovení souladné s Listinou a Úmluvou, je třeba jej jednak pozměnit tak, aby obsahovalo více záruk ochrany základních práv a svobod jednotlivců, jednak jej aplikovat jen na určité úkony prováděné v praxi, které se svou povahou opravdu blíží „sledování“. Ve světle judikatury ESLP, který, jak bylo rozebráno výše, v zásadě nerozlišuje mezi různými typy tajného sledování, by dle mého názoru § 158d tr. řádu měl obsahovat některé další záruky, které v současné právní úpravě obsahuje např. § 88 tr. řádu upravující odposlech a záznam telekomunikačního provozu. Současným zněním § 88 tr. řádu se jistě lze do jisté míry inspirovat, neboť klasický telefonní odposlech je ve své podstatě jiná

---

<sup>253</sup> Např. GRIVNA, T. Zákonost důkazů získaných sledováním osob a věcí. In: JELÍNEK, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326, s. 324-326 nebo RŮŽIČKA, M. K aplikačním problémům týkajícím se odposlechu, zjišťování údajů z telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí v České republice. In: *Teoretické a praktické problémy využívání informačno-technických prostředků v trestním konání*. Praha: Leges, 2017, s. 98-117, s. 116.

forma tajného sledování.<sup>254</sup> Jelikož by však ze současné úpravy sledování podle mého soudu měl být vyčleněn úkon, kterým je do základních práv a svobod jednotlivců zasahováno nejintenzivněji, tedy prostorový odposlech, nepovažuji za nezbytné upravovat ustanovení § 158d tr. řádu příliš výrazně.

Pokud by praxe nadále neaplikovala § 158d tr. řádu pro účely prostorových odposlechů, použilo by se toto ustanovení pouze na „klasické“, fyzické sledování osob a věcí, a to za současného pořizování záznamů či nikoliv. V úpravě by také i přes vynětí prostorových odposlechů bylo možné zanechat variantu, při které je zasahováno do práva na soukromí v širším smyslu, nyní upravenou v § 158d odst. 3 tr. řádu. Jednalo by se totiž o takové případy, kdy je dotčená osoba sledována např. ve své domácnosti, fotografována apod. Bylo by tak vhodné (a stále potřebné) zanechat tři, resp. čtyři typy sledování s různým povolovacím režimem tak, jak jsou upraveny nyní.

Do právní úpravy by však dle mého názoru měla být doplněna výslovná povinnost policejního orgánu průběžně vyhodnocovat, zda trvá potřeba sledování, a to po celou dobu, na kterou je sledování povoleno. Maximální doba povolení sledování totiž v současnosti činí podle § 158d odst. 4 tr. řádu šest měsíců, což lze v určitých případech považovat za ospravedlnitelné. Obzvláště při takto dlouhém sledování by však měla existovat výslovná povinnost policejního orgánu vyhodnocovat, zda skutečně trvá potřeba takového zásahu do soukromí jednotlivce, a to zejména v případech, kde je pro sledování potřeba povolení soudce. Dle mého názoru by bylo možné jednoduše částečně přejmout současnou úpravu takové povinnosti z ustanovení § 88 odst. 3 tr. řádu.<sup>255</sup>

Dále považuji za nedostatek současné právní úpravy absolutní absenci povinnosti orgánů činných v trestním řízení informovat dotčenou osobu o tom, že byla sledována. Tato potřeba, která jednoznačně vyplývá z judikatury ESLP, je sice naléhavá zejména u těch nejintenzivnějších zásahů jako je např. prostorový odposlech, nicméně je podle mě na místě i u „prostého“ fyzického sledování, u kterého je zasahováno na práva na soukromí v širším smyslu. Měla by tak být stanovena minimálně v těch případech, kdy sledování podléhá povolení soudce. I zde lze přejmout úpravu této povinnosti z ustanovení § 88 odst. 8 tr. řádu

---

<sup>254</sup> Gřivna rovněž srovnává právní úpravu sledování osob a věcí podle § 158d tr. řádu s právní úpravou odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu a s právní úpravou zjišťování uskutečněného telekomunikačního provozu podle § 88a tr. řádu, srov. GRIVNA, T. Zákonost důkazů získaných sledováním osob a věcí. In: JELÍNEK, J. a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326, s. 320.

<sup>255</sup> Relevantní část ustanovení § 88 odst. 3 tr. řádu je vymezena takto: *Policejní orgán je povinen průběžně vyhodnocovat, zda i nadále trvají důvody, které vedly k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Pokud důvody pominuly, je povinen odposlech a záznam telekomunikačního provozu ihned ukončit, a to i před skončením doby uvedené v odstavci 2.*

v upraveném znění, a to včetně zde uvedených, případně drobně upravených výjimek, kdy se informace neposkytne.

Interpretační spory rozvedené v kapitole 3.5 by jistě vyřešilo pozměnění § 158d odst. 10 tr. řádu, který upravuje použití záznamu ze sledování v jiné trestní věci. Podle mého názoru by bylo účelné upravit znění desátého odstavce tak, aby bylo zřejmé, že se slova „v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno“ vztahují na pořizování záznamů, nikoliv na povolení státního zástupce. Nové znění celého odstavce by tedy mohlo být zhruba následující:

*(10) V jiné trestní věci, než je ta, v níž byly záznamy ze sledování za podmínek odstavce 2 nebo 3 pořizeny, lze takový záznam a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno.*

Konečně se naskýtá otázka systematického zařazení institutu sledování osob a věcí. Umístění sledování osob a věcí (a operativně pátracích prostředků obecně) do části druhé, a nikoliv do části první trestního řádu kritizuje např. Růžička.<sup>256</sup> Nabízí se totiž přesunout úpravu operativně pátracích prostředků do části první, hlavy čtvrté mezi zde vyjmenované instituty zajištění osob a věcí, kde je upraven např. klasický odposlech, příp. do hlavy páté mezi důkazní prostředky. Zařazení do hlavy páté by však podle mého názoru nebylo logické, jelikož se kloním k tomu pojetí, které operativně pátrací prostředky neřadí mezi důkazní prostředky. Naopak zařazení operativně pátracích prostředků do hlavy čtvrté by po mém soudu odpovídalo povaze tohoto institutu. Nadto by v této části mohlo být zařazeno i mnou níže navrhané speciální ustanovení prostorového odposlechu. V případě existence takového ustanovení je pak o to systematičtější přesunout i sledování osob a věcí, jakož i ostatní operativně pátrací prostředky do první části trestního řádu.

## 6.2 Speciální úprava tzv. prostorového odposlechu

O problematice tzv. prostorového odposlechu bylo blíže pojednáno v kapitole 3.3.1 této práce. Rovněž v této kapitole jsem dále popsala, jaká legislativní řešení jsou současnou trestněprávní teorií navrhována. Vzhledem k tomu, jak specifický a intenzivní zásah do práva na soukromí prostorový odposlech představuje, mám za to, že by měl být jednoznačně

---

<sup>256</sup> RŮŽIČKA, M. K aplikačním problémům týkajícím se odposlechu, zjišťování údajů z telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí v České republice. In: *Teoretické a praktické problémy využívání informačno-technických prostředků v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2017, s. 98-117, s. 116.

speciálně upraven. V souladu s judikaturou ESLP by pak dle mého názoru měla právní úprava prostorového odposlechu, který je umístován do soukromí, obsahovat shodné záruky ochrany lidských práv a základních svobod jako současné ustanovení § 88 tr. řádu.

Zvláštní ustanovení by mělo jistě obsahovat vymezení prostorového odposlechu tak, aby bylo zřejmé, na jaké konkrétní činnosti lze ustanovení aplikovat. Podle mého názoru by se pak mělo vztahovat na ty prostory, které lze ve světle judikatury ESLP a Ústavního soudu považovat za soukromé, resp. které jsou jinak chráněny jako soukromé, tj. prostor domácnosti, ale například i kanceláře nebo místa podnikání. Byť se jedná o z mého pohledu přísnou úpravu, mám za to, že z relevantní judikatury vyplývá, že je třeba zahrnout do úpravy prostorového odposlechu umístovaného v soukromí i takový prostorový odposlech, který je umístován do vnitřního prostoru vozidla a zachycuje zde probíhající komunikaci v reálném čase.<sup>257</sup>

Nově zakotvený institut prostorového odposlechu by pak měl v zásadě kopírovat standard ochrany základních práv a svobod, který obsahuje současná úprava klasického odposlechu v ustanovení § 88 tr. řádu. Podle mého názoru by tak nová právní úprava měla obsahovat zejména tyto záruky:

1. měl by být možný jen u těch nejzávažnějších trestných činů;
2. povolení pouze na základě písemného příkazu předsedy senátu, resp. soudce v přípravném řízení;
3. povolení by mělo být možné pouze na omezenou dobu s tím, že pro opakované prodloužení povolení je stanoven přísnější postup;
4. povinnost policejního orgánu průběžně vyhodnocovat, zda trvá odůvodněná potřeba prostorového odposlechu;
5. povinnost zničit pořízené záznamy z prostorového odposlechu v určité stanovené lhůtě, pokud nebyly z prostorového odposlechu zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení;
6. povinnost orgánu činného v trestním řízení, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, informovat dotčenou osobu o tom, že u ní byl nasazen prostorový odposlech, a to s určitými odůvodněnými výjimkami;
7. posteriorní ochranu poskytovanou skrze právo dotčené osoby podat k Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k prostorovému odposlechu v přiměřené lhůtě.

---

<sup>257</sup> Ke zdůvodnění toho, proč by měl prostorový odposlech ve vozidle podléhat shodným standardům ochrany jako prostorový odposlech v jiném soukromém prostoru, srov. kapitolu 3.3.2.



Problematickou otázkou zůstává, jak naložit s prostorovými odposlechy, které nejsou umístěny do soukromého prostoru, tzn. nacházejí se na veřejném místě jako je např. kavárna, nebo se dokonce jedná o čistě venkovní prostor (např. lavička v parku). Takový prostorový odposlech není po mém soudu třeba podrobovat tak přísným požadavkům jako ten umístěný v soukromí, zároveň však ani u nich nelze zcela rezignovat na ochranu práv dotčených osob. Podle mého názoru se nabízí v zásadě dvě legislativní řešení. Zaprvé by bylo možné zahrnout tuto formu odposlechu pod obecné sledování ve smyslu § 158d tr. řádu s tím, že by se postupovalo podle § 158d odst. 2 tr. řádu a takový prostorový odposlech by podléhal povolení státního zástupce. Druhou možností je i v rámci speciálního ustanovení o prostorovém odposlechu (obdobně jako u sledování) vymezit dvě „varianty“ prostorového odposlechu, přičemž nasazení prostorového odposlechu na veřejně přístupném místě by povoloval „pouze“ státní zástupce. Toto řešení by však naráželo na další otázku, a to, zda na prostorový odposlech povolovaný státním zástupcem vztahovat i další záruky ochrany základních práv, jako např. povinnost informovat o nasazeném odposlechu či posteriorní ochranu poskytovanou Nejvyšším soudem. Z mého pohledu by bylo souladné s judikaturou ESLP i první řešení, které obsahuje mírnější záruky základních práv. I prostorový odposlech umístěný na veřejném místě může (a má) zachytit obsah komunikace sledovaných (ale i dalších) osob, a představuje tak určitý zásah do soukromí těchto osob. Na rozdíl od prostorového odposlechu umístěného do soukromého prostoru ho však lze nahradit např. fyzickým odposloucháváním příslušníkem policejního orgánu. Dotčené osoby tak nemohou legitimně očekávat takovou míru soukromí, jako když se nachází v soukromém, uzavřeném prostoru (ať už bytu, kanceláře či vozidla). Vztáhnutí takto přísných požadavků na prostorový odposlech na veřejném místě by tak dle mého názoru sice výrazně chránilo základní práva dotčených osob, nepřiměřeně by však zasahovalo do efektivnosti, operativnosti a rychlosti trestního řízení a mohlo by vést k nepřiměřenému oslabení ochrany veřejného zájmu, resp. zájmu na odhalování a předcházení trestné činnosti.

Mám tedy za to, že by zakotvení nového speciálního ustanovení upravujícího pouze prostorový odposlech umístěný do soukromí uvedlo českou právní úpravu do souladu se současnou judikaturou ESLP, a tedy i s ústavním pořádkem.

### **6.3 Speciální úprava tzv. elektronických důkazních prostředků**

Samostatnou otázkou, která však přesahuje záběr této práce, je otázka zakotvení právní úpravy elektronických důkazních prostředků, resp. elektronických důkazů do trestního řádu.

Jak jsem upozornila v části čtvrté, trestní řád, resp. český zákonodárce dostatečně nereaguje na technologický pokrok v oblasti elektronických důkazních prostředků, resp. elektronických důkazů a v trestním řádu s nimi nijak nepracuje. V současnosti praxe spoléhá na to, že trestní řád uvádí pouze demonstrativní výčet důkazních prostředků, pod který tak lze zahrnout i ty elektronické. Takový postup je však po mém soudu jen stěží v souladu se zásadou právní jistoty a předvídatelností práva. Elektronické důkazní prostředky totiž nejsou v trestněprávní praxi nijak výjimečné, ba naopak, pracuje se s nimi stále častěji. Proto by podle mého názoru zasloužily alespoň rámcovou, avšak výslovnou právní úpravu. Další otázkou však zůstává, zda by měly být speciálně upraveny také nástroje či způsoby, kterými jsou elektronické důkazní prostředky obstarávány a zajišťovány. V současnosti se k nim totiž orgány činné v trestním řízení dostávají prostřednictvím různých institutů trestního řádu.<sup>258</sup> Například e-mailová komunikace, jejíž obsah může sloužit v trestním řízení jako důkaz, je v praxi získávána právě prostřednictvím sledování osob a věcí, stejně jako data uložená na elektronickém zařízení, která jsou rovněž získávána postupem podle § 158d tr. řádu. Nabízí se tedy buď nadále využívat již existující postupy v trestním řádu upravené, či vytvořit nové, speciální nástroje sloužící k obstarávání a zajišťování elektronických důkazních prostředků.

Vytvoření zvláštních ustanovení by jistě bylo krokem vstříc posílení právní jistoty. Zároveň mám za to, že současné instituty jsou vesměs vhodné pro obstarávání elektronických důkazních prostředků, byť sledování osob a věcí je možná to nejméně vhodné z nich. Jeho problematičnost v tomto ohledu spatřuji opět v tom, že adresáti nemohou zcela rozumně předpokládat, že mohou orgány činné v trestním řízení na základě takového ustanovení např. zpřístupnit jejich e-mailovou schránku. Současně mám však za to, že záruky v ustanovení § 158d tr. řádu obsažené jsou dostatečnou ochranou před neoprávněným zásahem do soukromí v podobě čtení obsahu e-mailových schránek či pořizování otisku dat.

---

<sup>258</sup> Příklad využití řady trestněprávních institutů při obstarávání elektronických důkazních prostředků je uveden v kapitole 4.1 této práce.

## 7 Závěr

Sofistikovanost pachatelů závažné trestné činnosti se, zejména s ohledem na rozvoj moderních technologií a stále globalizovanější společnost, stále zvyšuje. Orgány činné v trestním řízení tak musí disponovat účinnými a dostupnými nástroji, kterými mohou trestné činnosti předcházet, případně ji odhalovat a její pachatele spravedlivě potrestat. Vedle toho jsme však svědky neustálého zvyšování standardu ochrany základních lidských práv a svobod, a to nejen na vnitrostátní úrovni, ale především na té nadnárodní. Posilování ochrany lidských práv je po mém soudu pozitivní trend, vezmeme-li v potaz nové způsoby, jakými mohou být práva jednotlivců ohrožena. Orgány činné v trestním řízení však nemohou být v důsledku neustálého posilování ochrany základních práv zcela impotentní, neboť veřejný zájem, který chrání, tj. zájem společnosti na ochraně nejdůležitějších statků, je stále třeba náležitě a efektivně chránit.

V první substantivní (tj. druhé) části své práce jsem se věnovala pojmům operativně pátrací prostředek a operativně pátrací činnost. Tyto pojmy jsem vymezila a rozebrala jejich právní úpravu podle trestního řádu. V ústřední, třetí části své práce jsem podrobně rozebrala platnou právní úpravu institutu sledování osob a věcí. Upozornila jsem na to, že právě sledování osob a věcí podle § 158d tr. řádu je příkladem zákonného ustanovení, u kterého se negativně projevuje skutečnost, že trestní řád nestačil reagovat na společenský vývoj, zaostává za technologickým pokrokem, a i přes dlouhodobý záměr stále nebyl komplexně novelizován. Podle mého názoru je úprava sledování osob a věcí jedním z bodů, které naléhavě vyzývají k rekonstrukci trestního řízení. Sledování osob a věcí bylo do trestního řádu zakotveno s tím, že bude používáno na jiné činnosti, než pro které je nyní často používáno v praxi. Jeho vymezení je natolik neurčité, že jej lze teoreticky aplikovat na celou škálu činností, při kterých je zasahováno do soukromí osob, přičemž u některých z nich to však adresát normy nemůže rozumně předpokládat. Jedná se o ustanovení, jehož některé dílčí normy působí interpretační potíže, na jejichž řešení nepanuje shoda v trestněprávní teorii a které nejsou jednoznačně odstraněny ani autoritativní judikaturou vrcholných soudů. Takovými problematickými body jsou zejména možnost použití záznamů pořízených sledováním v jiné trestní věci, otázka tzv. prostorových odposlechů a také některé hraniční případy, jako je např. prostorový odposlech ve vnitřním prostoru vozidla či geolokalizace vozidel. V praxi tak orgány činné v trestním řízení vykonávají činnosti, často velmi intenzivně zasahující do soukromí dotčených osob, u kterých není jednoznačně určeno, podle kterého konkrétního ustanovení trestního řádu mají postupovat. Takovou praxi shledávám, obzvlášť v prostředí trestního procesu, nepřijatelnou a

neudržitelnou. Ve své práci jsem proto nabídla a odůvodnila řešení jednotlivých sporných situací.

Dále jsem se, v části čtvrté, věnovala tomu, jaké využití má sledování osob a věcí v oblasti dokazování elektronickými důkazními prostředky, resp. zajišťování elektronických důkazů. I zde jsou patrné určité nejasnosti v aplikační praxi. Tu sjednocují pouze stanoviska Nejvyššího státního zastupitelství, které však nejsou formálně závazná ani pro státní zástupce, natož pro soudy, byť jejich autorita v rámci soustavy státního zastupitelství je zásadní. Nadto existuje v této oblasti doposud jediný nálezn Ústavního soudu, který se zabývá aplikací § 158d tr. řádu při získávání dat z elektronických zařízení, nicméně tuto praxi pouze připouští jako ústavně konformní. Způsob, jakým lze zajišťovat elektronické důkazy (v souvislosti se sledováním půjde zejména obsah e-mailových schránek) však v trestním řádu výslovně upraven není. Upozornila jsem také na některé další příklady elektronických důkazů, u kterých se postupuje podle sledování osob a věcí. Tento postup však není upraven žádným závazným předpisem.

Největším problémem (a zároveň výzvou), kterým jsem se podrobně zabývala v páté části své práce, a zároveň hlavní tezí této práce, je skutečnost, že současná právní úprava nestíhá reagovat na vývoj judikatury, a to především Evropského soudu pro lidská práva, v oblasti ochrany soukromí. Ochrana soukromí se stále rozšiřuje do dalších oblastí života jednotlivce, a to právě zejména z důvodu přítomnosti nových technologií, které mohou soukromí narušit. Mám tedy za to, že jsem ve své práci potvrdila výchozí tezi, že v jistých ohledech současná právní úprava sledování osob a věcí nesplňuje požadavky kladené judikaturou ESLP, neboť neobsahuje některé záruky ochrany základních práv a svobod jednotlivců. Nejvíce zaostává především v kritériu legality, ještě konkrétněji pak v otázce předvídatelnosti právní úpravy. Dále jí je třeba shledávat nedostatečnou z toho důvodu, že v ní zcela absentuje jednak povinnost informovat dotčené osoby o tom, že byly sledovány, jednak výslovně upravená posteriorní ochrana před nezákonným sledováním. Současnou právní úpravu sledování osob a věcí tak v jistých krajních polohách shledávám rozpornou s ústavním pořádkem České republiky.

Z toho důvodu jsem se v části šesté své práce pokusila navrhnout možná legislativní řešení tohoto nedostatku. O všech výše nastíněných deficitech právní úpravy sledování osob a věcí se v prostředí trestněprávní teorie i praxe více či méně podrobně diskutuje. Lze tedy předpokládat, že přinejmenším ty nejpalčivější nedostatky budou adresovány při rekonstrukci trestního práva procesního. Mám však za to, že zejména ústavněprávní deficity právní úpravy, např. úprava prostorových odposlechů umístěvaných v soukromí, by měly být vyřešeny co nejdříve, ideálně formou dílčí novelizace. Nedostatečná ochrana základního práva na ochranu soukromí je totiž

tak zjevně nesouladná s judikaturou ESLP, že by, podle mého názoru, nemusela při napadení stěžovatelem obstát v přezkumu ESLP pro rozpor s čl. 8 Úmluvy. Takové rozhodnutí by pak mohlo v důsledku zpochybnit celou řadu trestních řízení, resp. klíčové důkazy v nich pořízené a použité.

## Zkratky

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství České republiky
OPP	operativně pátrací prostředky
tr. řád, trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
tr. zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZEK	zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
ZSIS	zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

## Seznam použitých zdrojů

### Použitá literatura:

1. FENYK, J. a PROVAZNÍK, J. Trestněprocesní zákony. In: FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 36-54. ISBN 978-80-7598-306-0.
2. FENYK, J. a PROVAZNÍK, J. Státní zastupitelství. In: FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 174-188. ISBN 978-80-7598-306-0.
3. FENYK, J. a PROVAZNÍK, J. Jednotlivé důkazní prostředky. In: FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 376-429. ISBN 978-80-7598-306-0.
4. GERLOCH, A. Interpretace práva. In: BOGUSZAK, J. ČAPEK, J. A GERLOCH, A. *Teorie práva*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 175-188, ISBN 80-7357-030-0.
5. GŘIVNA, T. Zákonost důkazů získaných sledováním osob a věcí. In: JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 314-326. ISBN: 978-80-7502-287-5.
6. JELÍNEK, J. Jednotlivé důkazní prostředky. In: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 397-453. ISBN 978-80-7502-278-3
7. JELÍNEK, J. Trestněprocesní normy, jejich výklad a působnost. In: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 57-76. ISBN 978-80-7502-160-1.
8. KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R., PÚRY, F., a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení 1. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 117-137. ISBN 978-80-210-8073-7.
9. KNAPP, V. Právní argumentace, interpretace a právní spor. In: *Teorie práva*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995, s. 167-180, ISBN 80-7179-028-1.
10. KOLOUCH, J. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, 2016. ISBN 978-80-88168-18-8.
11. KRATOCHVÍL, J. Právo na respektování soukromého a rodinného života. In: KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 863-962. ISBN 978-80-7400-365-3.
12. KUČHTA, J. Zajišťovací úkony a předběžná opatření. In: ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 261-344, ISBN 978-80-7400-496-4.

13. LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193-2012. ISBN 978-80-7552-600-7.
14. NOVOTNÝ, F. Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. In: ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M., VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 247-253, ISBN 80-7179-741-3.
15. PEJČOCHOVÁ, A. a ELBERT, T. Dokazování daty z mobilních komunikačních zařízení. In: POLČÁK, R., PÚRY, F., a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení. I. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 197-220. ISBN 978-80-210-8073-7.
16. PÚRY, F. § 89. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2013, s. 1308-1394. ISBN 978-80-7400-465-0.
17. PÚRY, F. Dokazování v trestním řízení. In: POLČÁK, R., PÚRY, F., HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení. 1. vyd.,* Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 45-82, ISBN 978-80-210-8073-7.
18. RŮŽIČKA, M. K aplikačním problémům týkajícím se odposlechu, zjišťování údajů z telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí v České republice. In: ZÁHORA, J. (ed.), *Teoretické a praktické problémy využívania informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní.* Praha: Leges, 2017, s. 98-117. ISBN 978-80-7502-206-6.
19. RŮŽIČKA, M. Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In: *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004.* Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 7-30. ISBN 80-7251-170-X.
20. STRÍŽ, I. § 158b. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1178-1181. ISBN 978-80-7552-600-7.
21. STRÍŽ, I. § 158f. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1206. ISBN 978-80-7552-600-7.
22. STUPKA, V. Data jako důkaz v trestním řízení. In: POLČÁK, R., PÚRY, F. a HARAŠTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení. I. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 83-116. ISBN 978-80-210-8073-7.
23. STUPKA, V. Kyberkriminalita. In: POLČÁK, R. a kol. *Právo informačních technologií.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 541-586. ISBN 978-80-7598-045-8.
24. SVÁK, J., Právo na súkromie. In: *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. II. zväzok.* Bratislava: Eurokódex, 2011, s. 385-543. ISBN 978-80-89447-43-5.
25. SVÁK, J., Ústavné hranice využívania informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní. In: ZÁHORA, J. ed., *Teoretické a praktické problémy využívania informačno-*



- technických prostriedkov v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2017, s. 31-36. ISBN 978-80-7502-206-6.
26. ŠÁMAL, P. a RŮŽIČKA, M. § 82. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1111-1121. ISBN 978-80-7400-465-0.
27. ŠÁMAL, P. RŮŽIČKA, M. § 158b. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1983-1994. ISBN 978-80-7400-465-0.
28. ŠÁMAL, P. RŮŽIČKA, M. § 158d. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2001-2012. ISBN 978-80-7400-465-0.
29. ŠÁMAL, P. a RŮŽIČKA, M. § 158f. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2029-2030. ISBN 978-80-7400-465-0.
30. WAGNEROVÁ, E. Čl. 10. In: WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V, LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 277-299, ISBN 978-80-7357-750-6.
31. WAGNEROVÁ, E. Čl. 13. In: WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V, LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 341-351, ISBN 978-80-7357-750-6.

### **Články v odborných časopisech:**

32. DESET, M., Niektoré tendencie výkladu práva na súkromie podľa Európskeho súdu pre ľudské práva, *Trestněprávní revue*. 2018, 17(2), s. 35-39. ISSN 1213-5313.
33. DOSTÁL, O. Zajišťování důkazů u počítačové kriminality – sledování, důkazy od oznamovatelů (3. díl). *Trestněprávní revue*. 2019, 18(5), s. 104-109. ISSN 1213-5313.
34. DOSTÁL, O. Zajišťování důkazů u počítačové kriminality – úložiště, e-maily, telefony, sociální sítě a logy (4. díl). *Trestněprávní revue*. 2019, 18(6), s. 123-127. ISSN 1213-5313.
35. GŘIVNA, T. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. *Bulletin advokacie*. 2017, 24(6), s. 61–66. ISSN 1210-6348.
36. HAGEN, J. a LYSNE, O. Protecting the digitized society—the challenge of balancing surveillance and privacy. *The Cyber Defense Review*. 2016, 1(1), s. 75-90.
37. JELÍNEK, M. Ústavní meze prostorových odposlechů ke sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu. *Bulletin advokacie*, 2010, 17(5), s. 31-33. ISSN 1210-6348.

38. JELÍNEK, J. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Bulletin advokacie*. 2018, 25(7-8), s. 13-19. ISSN 1210-6348.
39. KMEC, J. Evropský soud pro lidská práva – červen 2016. *Soudní rozhledy*. 2016, 21(9), s. 303-306.
40. KOHOUT, J. a BEHR, T. Elektronická pošta a její záznam pro trestní řízení. *Trestněprávní revue*. 2011, 10(4), s. 101-106. ISSN 1213-5313.
41. ŠIKEL, L., NEKVASILOVÁ, A. Mladé legislativce musí vést zkušenosti kolegové. Jen tak mohou uspět. Rozhovor s Jiřím Říhou. *Právní rádce*, č. 2/2019, s. 16-18, ISSN 1210-4817.

### **Elektronické zdroje:**

42. Analýza odposlechu a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2018 ze dne 22. 8. 2019, PPR-1333-8/ČJ-2019-990392.
43. DIAMANT, M. *Úskali právní úpravy odposlechů telefonních hovorů mezi obviněným a jeho obhájcem* [online]. 2019 [cit 24.6.2020] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/uskali-pravni-upravy-odposlechu-telefonnich-hovoru-mez-obvinenym-a-jeho-obhajcem-109020.html>
44. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dostupná online např. ze systému Beck-online.
45. HRBÁČEK, J. *Ekonomický deník: Problém Bradáčové? Klíčové důkazy v kauze Beretta pravděpodobně pořídila nezákonným odposlechem*. Česká justice [online]. 2019 [cit 24.6.2020]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/05/ekonomicky-denik-problem-bradacove-klicove-dukazy-kauze-beretta-pravdepodobne-poridila-nezakonnym-odposlechem/>
46. SOKOL, T. *Problematika odposlechů komunikace advokáta s klientem* [online]. 2018 [cit 24.6.2020] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-odposlechu-komunikace-advokata-s-klientem-107528.html>.
47. Stížnost pro porušení zákona podaná ministrem spravedlnosti ze dne 2. 5. 2018, č. j. MSP-744/2017-OJD-SPZ/6.

## **Použité právní předpisy**

### **Mezinárodní smlouvy**

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášená jako Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

### **Ústavní zákony**

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1992 Sb., Listina základních práv a svobod

### **Zákony**

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

### **Podzákoné právní předpisy**

Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací

Nařízení Vlády č. 240/2008 Sb., kterým se mění nařízení Vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací

### **Interní předpisy NSZ a PČR**

1. Stanovisko k obsahu údajů uložených na mobilním telefonu a SIM kartě vydané pod pořadovým číslem 4/2005 ve Sbírce výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství, ze dne 6. června 2005
2. Stanovisko k problematice zajišťování obsahu mobilních telefonů a jiných právních datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek vydané pod pořadovým číslem 1/2015 ve Sbírce výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství, ze dne 26. ledna 2015
3. Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů k problematice pořizování a nakládání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu vydané pod pořadovým číslem 1/2018 ve Sbírce výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství, ze dne 11. května 2018
4. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 209/2008, kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení ze 30. prosince 2008

### **Seznam judikatury**

#### **Judikatura českých soudů**

1. Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96 (63/1997 Sb.; N 13/7 NU 87)
2. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (30/1998 Sb.; N 163/9 SbNU 399)
3. Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99 (N 32/17 SbNU 229)

4. Nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000 (N 11/21 SbNU 83)
5. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (403/2002 Sb.; N 80/26 SbNU 317)
6. Nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05
7. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 789/06 (N 150/46 SbNU 489)
8. Nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07
9. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. II. ÚS 2806/08 (N 15/56 SbNU 143)
10. Nález Ústavního soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. I. ÚS 541/10 (N 95/57 SbNU 247)
11. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (219/2010 Sb.)
12. Nález Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1235/09 (N 144/58 SbNU 207)
13. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10
14. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. I. ÚS 2920/09
15. Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10 (94/2011 Sb.; N 52/60 SbNU 625)
16. Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 1237/09
17. Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 1518/13
18. Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 3812/12
19. Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 3988/13
20. Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 1983/13
21. Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 3609/13
22. Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14
23. Nález Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14
24. Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. IV. ÚS 662/17
25. Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 563/18
26. Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. IV. ÚS 3142/19
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2003, sp. zn. 5 Tdo 345/2003
28. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2000, sp. zn. 7 TZ 9/2000
29. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2011, sp. zn. 5 Tdo 482/2011 (NS 4333/2011)
30. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 300/2012 (R 20/2013 tr.)
31. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018
32. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. 47 T 7/2017

## **Judikatura Evropského soudu pro lidská práva**

1. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Klass a další proti Německu* ze dne 6. 9. 1978, stížnost č. 5029/71
2. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Malone proti Spojenému království* ze dne 2. 8. 1984, stížnost č. 8691/79
3. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Huvig proti Francii* ze dne 24. 4. 1990, stížnost č. 11105/84
4. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Niemietz proti Německu* ze dne 12. 12. 1992, stížnost č. 13710/88
5. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Crémieux proti Francii* ze dne 25. 2. 1993, stížnost č. 11471/85
6. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Mialhe proti Francii* ze dne 29. 11. 1993, stížnost č. 12661/87
7. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Amann proti Švýcarsku* ze dne 16. 2. 2000, stížnost č. 27798/95
8. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Khan proti Spojenému království* ze dne 4. 10. 2000, stížnost č. 35394/97
9. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *P. G. a J. H. proti Spojenému království* ze dne 25. 9. 2001, stížnost č. 44787/98
10. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Société Colas Est. Proti Francii* ze dne 16. 4. 2002, stížnost č. 37971/97
11. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Prada Bugallo proti Španělsku* ze dne 18. 2. 2003, stížnost č. 58496/00
12. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Dumitru Popescu* ze dne 26. 4. 2007, stížnost č. 71525/01
13. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Asociace pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev proti Bulharsku* ze dne 28. 6. 2007, stížnost č. 62540/00
14. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Iordachi a další proti Moldavsku* ze dne 10. 2. 2009, stížnost č. 25198/02
15. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Bykov proti Rusku* ze dne 10. 3. 2009, stížnost č. 4378/02
16. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Kennedy proti Spojenému království* ze dne 18. 5. 2010, stížnost č. 25839/05

17. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Uzun proti Německu* ze dne 2. 9. 2010, stížnost č. 35623/05
18. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Pastyřík proti České republice* ze dne 31. 5. 2011, stížnost č. 47091/09
19. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *R. E. proti Spojenému království* ze dne 27. 10. 2015, stížnost č. 62498/11
20. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Roman Zakharov proti Rusku* ze dne 4. 12. 2015, stížnost č. 47143/06
21. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Versini-Campinchi a Carsnianski proti Francii* ze dne 16. 6. 2016, stížnost č. 49176/11
22. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Ben Faiza proti Francii* ze dne 8. 2. 2018, stížnost č. 31446/12

## **Příloha č. 1**

Odpověď Útvaru zvláštních činností SKPV, Policie České republiky na žádost o poskytnutí informací ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, č. j. UZC-8006-1/ČJ-2020-2800KR, ze dne 5. května 2020.



Pomáhat a chránit

POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR

POŠT.SCHR. 62/ÚZČ  
170 89 Praha 7

Č. j. UZC-8006-1/ČJ-2020-2800KR

Praha 5. května 2020

Adéla Marešová  
[REDACTED]Žádost o poskytnutí informací – odpověď

Dne 27. dubna 2020 obdrželo Policejní prezidium České republiky (dále jen „Policejní prezidium“) prostřednictvím elektronické pošty Vaši žádost podanou „ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů“ o poskytnutí následujících informací:

- „Počet úkonů sledování osob a věcí povolených státním zástupcem podle § 158d odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, které ÚZČ SKPV provedl za rok 2019;
- Počet úkonů sledování osob a věcí povolených soudcem podle § 158d odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, které ÚZČ SKPV provedl za rok 2019;
- Informaci o tom, pro jaké účely, resp. úkony je v současné praxi nasazováno zařízení IMSI CATCHER, tzv. „Agáta“;
  - Informaci o tom, kolika takovými zařízeními v současnosti Útvar zvláštních činností SKPV (příp. jiné útvary Policie České republiky) disponuje;
  - Informaci o tom, podle jakého ustanovení zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád je zařízení IMSI CATCHER používáno, tedy zda se jedná o ust. § 158d odst. 2 trestního řádu či ust. § 158d odst. 3 trestního řádu;
- Informaci o tom, zda, případně podle jakého ustanovení trestního řádu, provádí v praxi Útvar zvláštních činností SKPV lokalizaci motorových vozidel pomocí zařízení GPS.“.

Policejní prezidium výše uvedenou žádost postoupilo dne 29. dubna 2020 na Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „Útvar zvláštních činností“) k vyřízení. K žádosti uvádíme následující.

K Vaším dotazům ohledně sdělení počtu úkonů prováděných Útvarem zvláštních činností podle § 158d odst. 2 a odst. 3 uvádíme, že Policejní prezidium na základě § 98 odst. 3

Policejní prezidium ČR  
Poštovní schránka 62/ÚZČ  
170 89 PRAHA 7

www.policie.cz



zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, každoročně zpracovává „analýzu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií České republiky“ (dále jen „analýza“). Tyto analýzy jsou zveřejněny na webových stránkách Ministerstva vnitra České republiky: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronicky-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>.


Poslední zatím zveřejněnou je analýza za rok 2018, jelikož zpracování analýzy je časově náročné a analýza za rok 2019 je v současné době zpracovávána.

Analýzy obsahují mimo jiné každoroční statistické informace týkající se nasazení úkonů podle § 158d zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, a to včetně objasnění metodiky pro tvorbu zveřejněných statistických údajů.

Ohledně Vaší žádosti o poskytnutí informací týkajících se „zařízení IMSI CATCHER“ sdělujeme, že informace o přípravě, použití a výsledku použití operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků, informace o metodách a postupech při použití operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků, stejně tak jako informace o technických prostředcích a zařízeních zajišťujících použití operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků, o jejich výzkumu, vývoji a výrobě, včetně technické dokumentace, informací o přípravě k jejich používání a finančním zabezpečení jejich pořízení a provozu jsou dle bodů 8., 10. a 11. přílohy č. 1 nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací, utajovanými informacemi. Poskytnutí Vámi požadovaných informací by rovněž ohrozilo schopnost Policie České republiky předcházet trestné činnosti, vyhledávat nebo odhalovat trestnou činnost, stíhat trestné činy nebo zajišťovat veřejný pořádek a bezpečnost České republiky.

K dotazu „zda, případně podle jakého ustanovení trestního řádu provádí v praxi Útvar zvláštních činností lokalizaci motorových vozidel pomocí zařízení GPS“ sdělujeme, že lokalizace motorových vozidel za využití systému GPS je prováděna s ohledem na konkrétní okolnosti předmětného úkonu, v režimu sledování, tj. na základě § 158d zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Informujeme Vás, že vzhledem k tomu, že Vaše podání nebylo doručeno prostřednictvím elektronické podatelny (epodatelna.policie@pcr.cz), nesplňuje náležitosti uvedené v § 14 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb., tedy nejedná se tak o žádost ve smyslu tohoto zákona a nebyla vyřizována v režimu zákona č. 106/1999 Sb.

  
(podepsáno elektronicky)

  
Digitálně podepsal:   
POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY  
07.05.2020 14:58:24

## **Sledování osob a věcí; užití institutu v praxi a jeho ústavní limity**

### **Abstrakt**

Tato práce si klade za cíl v první řadě podrobně zanalyzovat platnou právní úpravu institutu sledování osob a věcí v trestním řádu. Pro účely řádné analýzy nejprve vymezuje pojem operativně pátracích prostředků a základní podmínky jejich použití. Následně rozebírá jednotlivé dílčí normy ustanovení § 158d tr. řádu a soustředí se zejména na interpretačně sporné otázky, jako je například otázka sledování komunikace mezi obviněným a obhájcem, resp. klientem a advokátem, dále velmi aktuální problematika tzv. prostorových odposlechů či hojně diskutovaná možnost použití záznamů ze sledování v jiné trestní věci. Ve všech těchto dílčích problematikách autorka představuje argumentační proudy objevující se v trestněprávní teorii i praxi a současně nabízí vlastní postoj a řešení problému. Hlavní tezí této práce je tvrzení, že ustanovení § 158d tr. řádu upravující sledování osob a věcí je fakticky sběrným a zbytkovým ustanovením, které trestněprávní praxe aplikuje na různé úkony zasahující do práva na soukromí jednotlivců, a to při absenci vhodnějšího zákonného podkladu.

Práce se rovněž zabývá užíváním sledování osob a věcí při opatřování tzv. elektronických důkazů. V této části je podrobněji rozebrána zejména praxe zjišťování a zajišťování obsahu emailových schránek, jakož i dalších dat uložených na elektronických zařízeních. Velkým dílčím tématem práce je také ústavní rozměr sledování osob a věcí. Autorka na základě analýzy práva na soukromí v širším smyslu a relevantní judikatury Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva současnou právní úpravu hodnotí z ústavněprávního pohledu a reflektuje, zda je současná právní úprava § 158d tr. řádu v souladu s ústavním pořádkem České republiky. V závěru práce jsou prezentovány návrhy *de lege ferenda*, které mají za cíl deficity právní úpravy, a to nejen ty ústavněprávní, odstranit.

**Klíčová slova: sledování osob a věcí, operativně pátrací prostředky, právo na soukromí**

# **Surveillance of Persons and Items; Use of the Institute in Practise and its Constitutional Limits**

## **Abstract**

This diploma thesis primarily aims to analyze in detail legislation concerning the surveillance of persons and items in the Criminal Procedure Code of the Czech Republic. In order to present a comprehensive analysis, the thesis firstly defines the concept of Operative-Search Means and the basic conditions for their use. Subsequently, the author assesses particular aspects of the provision § 158d of the Criminal Procedure Code. The main focus is dedicated to the issue of interpretation of certain procedural norms, such as those concerning surveillance of communications between the defendant and their attorney, the covert surveillance in closed spaces, as well as those related to the highly debated issue of admissibility of surveillance records obtained in another criminal proceedings. With regard to all of these subtopics, the author presents the most prominent discourses of criminal procedural theory and practice. At the same time, the author presents her own suggestions as to how to deal with the issues at hand. The main thesis of the paper concerns the subsequent statement that the provision of § 158d of the Criminal Procedural Code regulating the surveillance of persons and items is in fact a collective and residual provision which criminal law practice applies to various acts interfering with the right to privacy of individuals in the absence of a more appropriate legal basis.

The thesis also deals with the use of the provision § 158d when obtaining the so-called electronic evidence. In this part, the practice of obtaining and securing the contents of e-mails, as well as other data stored on electronic devices, is discussed in more detail. Key part of the paper is dedicated to the constitutional dimension of covert surveillance of persons and items. Based on the analysis of the right to privacy *largo sensu* and relevant case law of the Constitutional Court of the Czech Republic an the European Court of Human Rights, the author evaluates the current legislation from a constitutional point of view and reflects whether this legislation is in accordance with the constitutional order of the Czech Republic. In the concluding part of the thesis, *de lege ferenda* proposals are presented aiming to eliminate (not only constitutional) deficits of the current legislation.

**Key words: Surveillance of Persons and Items, Operative-Search Means, Right to Privacy**